

I 696/31a 22-B-3 20

ROZPRAVY
ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

TŘÍDA I.

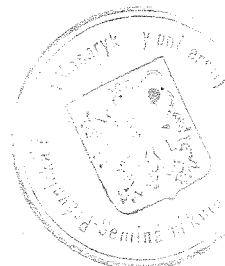
ČÍSLO 56.

O VEŘEJNÉM PŘISLÍBENÍ,
S ÚVODEM
O PERFEKCI SMLUV.

e. I. / 233.

PÍŠE

JUDR. JAN HELLER.

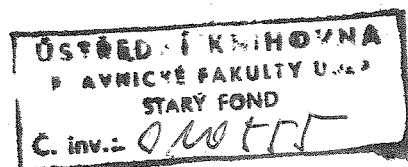

V PRAZE.

NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

1916.

Právo k překladu se vyhrazuje.

PŘEDMLUVA.

Osnovou ku novele rakouského zák. občanského, usnesenou sněmovnou panskou dne 19. prosince 1912, N 1787 příloh stenografických protokolů, jednání sněmovních XXI. zasedání, má býti zaveden do soustavy pozitivního soukromého práva rakouského nový ústav *veřejného příslibení*, jakého rakouský zákon občanský dosud nevykazoval.

Okolnost ta zavdala mi podnět, abych pojednal o tomto pro náš zákon novém útvaru.

Poněvadž veřejné příslibení u nás dosud namnoze vykládáno bylo theoreticky i nálezy soudů jako smluvní nabídka, tedy pro náležité rozlišování seznal jsem, že jest vhodno, abych napřed pojednal — třeba toliko stručně — o uzavírání smluv a pak teprv přikročil ku výkladu o veřejném příslibení.

Pořad tento zvolen tudíž z důvodů didaktických přes to, že jmenovaná osnova novely sleduje pořad opačný.

V Král. Vinohraděch, v říjnu 1915.

JUDr. Jan Heller.

DODATEK.

(K předmluvě.)

V době, kdy práce tato slavné České Akademii císaře Františka Josefa byla již podána, vyhlášena jest císařským nařízením z 19. března 1916 č. 69 ř. z. *třetí dílčí novela* k rakouskému všeobecnému zákonu obč.

V ní obsaženy jsou v pátém oddílu jako ustanovení práva obligačního pod §§ 76—84 včetně všechny předpisy, které obsahovala osnova sněmovny panské z 19. prosince 1912, č. 1787 příl. stenogr. protokolů sněmovny panské jak ohledně veřejného příslibení v §§ 146—147, tak ohledně uzavírání smluv v §§ 150—154.

Tím tedy nabyla jmenovaná ustanovení osnovy sněmovny panské z r. 1912 platnosti zákona, třeba toliko provisorní.

Následkem toho výklady této práce, podávané na základě osnovy sněmovny panské, nemají toliko theoretického významu, nýbrž jsou v těchto částech výklady skutečného platného zákona a *nabyly tím významu praktického*, a sice od té doby, kdy odpovídající část třetí dílčí novely nabude platnosti, t. j. 1. lednem 1917.

Lze se nadíti, že tím bude zvýšen zájem čtenářstva na výkladu právního ústavu, jakého dosud v pozitivním právu rakouském nebylo.

V Král. Vinohradech v září 1916.

Autor.

ČÁST PRVÁ.

UZAVÍRÁNÍ SMLUV.

I. Ustanovení všeobecná.

Rakouský zákoník občanský pojednává o právu obligačním v druhém oddílu práva věcného pod nápisem „Von den persönlichen Sachenrechten“ — čili „O osobních právech věcných“. Toto označení opakováno jest podle obsahu § 307 zák. obč., jenž podává rozdělení věcných a osobních práv na věci (dingliche und persönliche Sachenrechte) a nazývá „osobním právem věcným“ ono právo, jež přísluší ohledně věci toliko proti jistým osobám. Tento názor neodpovídá správnému pojmu obligace; neboť kdo má nárok osobní, nemusí mít ještě nároku na věc; předmětem obligace nemusí vůbec býti ani poskytování nějaké „věci“ —, nýbrž může jím býti také pouhé konání, ano i opomenutí jisté osoby, jako v případě smlouvy námezdní. V takovém případě není tu vůbec ještě žádné věci, ba ani hospodářského statku, jak bije zejména do očí, když dlužník jest zavázán, že se jistého konání zdrží, ku kterémuž by jinak byl oprávněn.

Proto označení obligace rak. zák. občanským není správné¹⁾, a slova „dingliche Sachenrechte“ neb „persönliche Sachenrechte“ obsahují tautologii neb contradictio in verbis.

¹⁾ O pojmu a podstatě obligace zde jednati ovšem nemíníme. O tom jest ohromná literatura práva římského, obecného i pozitivních práv. Srov. na příkl. Krausz-Pfaff-Ehrenzweig, II. díl vyd. 4., § 294 Begriff d. Obligation, a literaturu v poz. I. Viktor Hasenöhr, Das oesterr. Obligationenrecht, I. díl 2. vyd., § 1 a pozn. *, dobře rozeznává na str. 3 v pozn. 10, že definice našeho § 307 r. zák. obč. neobsahuje ony obligace, kde oprávnění vztahuje se na jistý výkon (facere a praestare). Není však případno, že by předmětem obligace byly vždy *statky* obchodu neb provozu ve smyslu hospodářském, nikoliv právnickém, kteréž jsou způsobilé přecházeti v obchodě a provozu s jedné osoby na druhou, — jak Hasenöhr str. 2 vykládá. Na př. hostinský zaváže se naproti jistému pivovaru, že z jiných pivovarů piva odbíráti *nebude*. Tu jest po ruce platná obligace, ale přece nemůžeme tvrditi, že by neodbrání piva bylo hospodářským „statkem“. Proto není správná definice Hasenöhrlova, že jest obligace právní poměr, podle kteréhož osoba jest oprávněna žádati od druhé poskytnutí „statku hospodářského“ (eines Verkehrsgutes), srov. také pozn. 13 na str. 4, vytykající nesprávnost pojmenování „persönliches Sachenrecht“. Nejlépe označuje předmět obligace staré „dare,

Osnova novely rak. občanského zákona vypracovaná sněmovnou panskou v XXI. sessi r. 1912 (Beschluss des Herrenhauses N. 1787 příl. stenografických protokolů) upustila tedy právem od nesprávného označení práva obligačního, jakéhož užíval obč. zákoník, a zavádí ve svém 5. oddílu všeobecně uznané pojmenování „*ustanovení práva obligačního*“ (obligationenrechtliche Bestimmungen). První titul tohoto oddílu jedná o „*veřejném příslibení*“ (Auslobung) a druhý titul obsahuje „*všeobecná ustanovení o smlouvách a právních jednáních vůbec*“ (Allgemeine Bestimmungen über Verträge und Rechtsgeschäfte überhaupt).

Jest zjevno a známo, že pojem právního jednání (Rechtsgeschäft) jest značně širší, než pojem smlouvy.

Kdežto soukromoprávní smlouva v podstatě své jest projevení souhlasné vůle stran za příčinou založení neb změny právních poměrů, ku pojmu právního jednání vůbec nevyhledává se náležitosti souhlasné vůle stran; neboť právní jednání založeno neb předsevzato býti může i jednostrannou vůlí strany, na př. jednání nezmocněné (negotiorum gestio, § 1035—1038 zák. obč.) neb založení nadání (votum, pokud vůbec do práva soukromého spadá) neb veřejné příslibení odměny za jistý výkon. Proto osnovou dán 17. hlavě obč. zák. nový správnější nápis: „*O smlouvách a právních jednáních vůbec*“ (Von Verträgen und Rechtsgeschäften überhaupt). Souhlasně s tímto novým nápisem stanoví pak osnova novým zněním § 859, že se práva obligační zakládají „*zákonem neb právním jednáním neb utrpeným poškozením*“.²⁾

Nedůslednost zdá se býti v tom, že toto nové znění § 859 z. ob. stanovené v § 149 novely opětně užívá nesprávného označení a významu „*persönliche Sachenrechte*“ na místo správného „*die Obligationen oder obligatorischen Rechte*“ čili práva obligační.

facere, praestare“ neb německé „*Leistung*“ — neboť i když jedná se o věc, přece bezprostředním předmětem jest opatření čili dodání této věci dlužníkem, *tedy jistý jeho výkon, jak správně uvádí Kirchstetter ad § 307, str. 173.*

Správně učí Tilsch, Obč. právo, všeobecná část 117, str. 81 a 82, že práva relativní obsahují 1. právní moc proti některým osobám (neb osobě), kterou lze donutiti k jistému konání neb opomenutí, a 2. jen v některých případech, a to jen prostředně panství nad nějakým statkem, t. j. licenci k jistým konáním, *zaručenou však pouze prostřednictvím osoby zavázané.*

Skladatelům rak. zák. obč. užívším při rozvrhu práv v § 307 výrazů persönliche Sachenrechte a dingliche Sachenrechte a podrževším je i v dalším obsahu zákona jest ovšem omluvou, že pro ně pojem „*Sache*“ jest širší než „*Ding*“, a že Sache znamená ve smyslu § 285 zák. obč. asi „*statek*“ hospodářský, což srovnává se s názorem Hasenöhrlovým.

²⁾ Ovšem, že ani tímto novým zněním § 859 zák. obč., jež klade na místo „*smlouvy*“ širší pojem „*právního jednání*“ a zachovává co důvod vzniku obligace „*zákon*“ — neodstraněna stará pochybnost, zdali zákon vůbec může býti bezprostředním pramenem obligace, což již Unger, Syst. II., str. 4 popírá a podle něho též Krausz-Pfaff-Ehrenzweig § 312, str. 45, jenž vykládá, že (mimo případ privileje) *mohou býti bezprostředním pramenem obligace toliko skutečnosti právo zakládající neb plodící, jimž tento účinek zákonem jest přiznán.*

Známo, že pro uzavírání smluv vedle zák. občanského obsahují nejzávažnější ustanovení dosavadní §§ 861 a 862 zák. obč. Právem proto dává osnova paragrafu 861 nový nápis: „*Uzavírání smlouvy*“, „*Abschluss des Vertrages*“.

Na sepsání a sestrojení obsahu novely z r. 1912 ohledně *uzavírání smluv* značným způsobem účinkovala ustanovení práva obchodního v téže příčině platná.

Kdo má vnímavé oko pro rozvoj a postup práva, pozoruje, že právo obchodní, pro něž u nás právě jako v Německu, v Itálii, ve Francii platí zvláštní zákon obchodní vedle zákona občanského —, vyznačuje se zvláštní *rozpínavostí* neboli *expansivností*, totiž snahou rozšiřovati stále meze i rozsah své platnosti a svého účinkování.³⁾ Tato rozpínavost jeví se v ohledu osobním a přirozeně též v ohledu věcném. V ohledu osobním pozorujeme, že stále noví živnostníci jsou považováni a prohlašováni za obchodníky, kteří ještě před dvaceti a třiceti lety za obchodníky pokládáni nebyli. Tak na př. jsou za našich dob pokládáni za obchodníky a úředně donucováni k protokolování svého obchodního jména čili své firmy lékárníci, podnikatelé staveb a nejnověji též okresní záložny hospodářské.⁴⁾

Též v ohledu věcném možno pozorovati rozšíření obchodů; tak prohlášeny za absolutní obchod obchody bursovní (zák. z 1. dubna 1875, č. 67 ř. z.), za relativní obchod obchody veřejných skladišť (zák. z 28. dubna 1889, N. 64 ř. z.).

Přirozeně rozmnožením obchodníků rozmnožen valně počet obchodů relativních čili takových, kteréž jsou za obchody pokládány, když je provozuje obchodník ve své obchodní živnosti.⁵⁾ Tato rozpínavost čili *expansivnost* práva obchodního souvisí s mohutným rozmachem veškerého práva obligačního v našich dobách následkem moderních dopravních prostředků, ohromného pokroku techniky, styků mezinárodních, stupňo-

³⁾ K tomu poukázali jsme před léty v článku časopisu českých advokátů z r. 1890, č. 4 o vývoji práva obchodního, vytýkajíce zvláště, že děje se tak i na poli procesního práva. Také Randa, Öst. Handelsrecht, druhé vyd. I. díl, str. 3, pozn. 5 praví, že jest sobě přáti, aby ustanovení dnešního práva obchodního byla rozšířena na veškeré právo mobilární, a to v zájmu a na prospěch jednotnosti, přehlednosti a bezpečnosti práva. Poukazuje dále k tomu, že ve *Švýcarsku* není zvláštního práva obchodního, nýbrž že předpisy švýcarského práva obligačního o právních jednáních v příčině věcí movitých *mají všeobecnou platnost*. Také osnova *ruského* práva občanského nezná zvláštního práva obchodního.

⁴⁾ Dokladem toho jest také celé nové zákonodárství o společenstvech i o společnostech s ručením obmezeným, které Randa právem zahrnul do své soustavy práva obchodního.

⁵⁾ Ještě dále ve směru tom postoupil *nový německý zákon obchodní* z 10. máje 1897, jenž v čl. 2. prohlašuje, že živnostenský podnik, jenž svým způsobem a objemem vyžaduje *provozování zařízení způsobem kupeckým*, jest ve smyslu zákona *živností obchodní*, je-li firma jeho v rejstříku obchodním zapsána, třeba živnost toho podniku sama o sobě není obchodní. Srov. o tom *motivy* neb *Denkschrift*, str. 12 a 13, ukazující k tomu, že totéž platí dle *švýc. práva obligačního*, čl. 865 odst. 4 a čl. 877.

vané výroby atd. Tak možno považovati právo obchodní za moderní právo obligační čili jaksi za právo obligační nového vývoje kulturního, kdežto staré právo obligační, jako v dobách sepisování pruského *Landrechtu* i rak. občanského zákona bylo takměř teprv v počátcích —, následkem čehož jeho ustanovení pro dnešní dobu namnoze jsou již naprosto nedostatečná. Vzpomeňme jenom na př. ustanovení o smlouvě námezdní, která nejnověji i v právu obchodním doplněna býti musila zákonem o pomocnících obchodních. Platnost tohoto zákona ihned rozšířena na advokáty, koncipienty, žurnalisty, úředníky spořitelny a jiné, třeba vskutku ani obchodně nejsou činní jako vůbec vyšší pomocníci výrobní, na př. ředitelové, chemikové atd. Ano cíl. nařízením ze dne 10. ledna 1915 č. 8 ř. z. rozšířena platnost zákona o obchodních pomocnících také na techniky jako pomocníky stavebních podniků.⁶⁾

Tato rozpínavost práva obchodního jeví veliký účinek i v osnově novely k rak. zák. obč., o níž právě jednáme, zvláště pokud se práva obligačního týče. Zvláště došly tu nového uznání a platnosti předpisy práva obchodního i v právu občanském, pokud se týče nového upravení předpisů o uzavírání smluv,⁷⁾ ač i na jiných místech novely možno konstatovati recepci zásad neb předpisů dosud toliko v právu obchodním platných. § 862 rak. zák. obč., jak jej upravuje naše novela (§ 151), jedná především o tom, že návrh na uzavření smlouvy musí býti přijat ve lhůtě, kterouž navrhuje sám k tomu byl určil. To jest také přirozené; neboť návrh smluvní jest výron soukromoprávní, dosud ničím neobmezené vůle navrhuje, a navrhuje v době, kdy návrh činí, nejsa dosud ničím vázán, má plné právo, aby svůj návrh podle vůle své upravil, a tudíž také lhůtu ku jeho přijetí určil. Návrh čili oferta jest totiž projev vůle navrhuje, jenž má za účel, aby jeho přijetím se strany oblatovy uzavřena byla mezi oferentem a oblatem smlouva, obsahem svým návrhu odpovídající. Z této podstaty návrhu plyne

1. že návrh činiti musí kterýkoliv budoucí smluvník zamýšlené smlouvy, tedy při smlouvě kupní návrh činiti může jak prodávající, tak

⁶⁾ Srov. zákon o pomocnících obchodních z 16. ledna 1910 č. 20 říš. z., jenž již dle nadpisu upravuje smlouvu služební pomocníků obchodních a „jiných pomocníků v podobném postavení.“ § 2 stanoví, že zákon platí o služebním poměru osob, kteréž ustanoveny jsou převahou ku vykonávání kupeckých nebo vyšších nekupeckých služeb v podnicích neb ústavech, třeba podnik neb ústav není kupcem.

⁷⁾ Také německý zákon občanský převzal v §§ 145—150 dosavadní ustanovení zákona obchodního z roku 1861. Následkem toho ovšem nový německý zákon obchodní z 10. máje 1897 (tedy pozdější než německý zákon občanský z 24. srpna 1896) nemá více žádných zvláštních ustanovení v příčině uzavírání smluv, ježto o něm platí zásadně předpisy něm. zákona občanského, jak praví na př. Gareis, *Deutsches Handelsrecht* § 42. Abschluß der Handelsgeschäfte: „Dieser richtet sich grundsätzlich nach den Vorschriften des allg. bürgerlichen Rechts... Die Begriffe Antrag, Vertragsantrag, Offerte, auch Auftrag und Annahme... früher im Handelsrecht besonders geregelt, sind jetzt im bürgerl. Gesetzbuch rechtseinheitlich geregelt auch für Handelssachen.“

kupující. Při smlouvě námezdní o dílo neb práci (loc. cond. operis neb operarum) návrh činiti může jak mistr, řemeslník neb dělník, tak jeho zákazník. Oferta kupujícího nazývá se objednávkou.

2. Návrh čili oferta musí býti činěna *animo obligandi*, t. j. navrhuje musí míti v úmyslu, že přijutím tohoto návrhu se strany oblatovy vzejde pro něho i pro oblátu závazná smlouva. Z toho také jde, že jest nutno, aby návrh činěn byl druhému smluvníku budoucí smlouvy jako oblatu.

Kdyby prohlašující při svém prohlášení neměl onoho úmyslu zavazujícího, nebylo by jeho prohlášení žádoucí ofertou; on pak nebyl by oferentem, nýbrž snad toliko interesentem napřed se dotazujícím, chtějícím se informovati.

Ježto návrh má státi se přijutím se strany oblatovy smlouvou, jest podstatnou jeho náležitostí, aby činěn byl budoucímu smluvníku, jakým se stane právě oblát přijutím oferty.^{7a)}

3. Účelem návrhu čili oferty jest uzavření smlouvy. Smlouva pak jest právní vztah mezi určitými osobami, t. j. smluvníky; z toho nutně následuje, že návrh smluvní čili oferta též činěna býti musí určité osobě, a nikoli celé veřejnosti. Z toho jde, že vyhlášky neb všeobecné vyčvalování a nabízení zboží obecnstvu vůbec nejsou smluvní ofertou, a že tudíž ohledně nich nelze užiti zákonných předpisů a následků smluvní oferty.

4. Oferta musí býti do té míry úplna, aby prostým přijetím se strany oblaty nastala souhlasná vůle smluvníků čili podstata smlouvy. Oblát do svého přijutí nesmí vkládati žádný podstatný dodatek, jaký by v ofertě obsažen nebyl. Z toho nutně plyne, že oferta obsahovati musí všechny podstatné části smlouvy, jakou oferent zamýšlí; tedy na př. při zamýšlené koupi dostatečně určité označení předmětu a jeho ceny — tak, že pouhým přijutím nastává smlouva kupní.

Kdyby oblát ku svému přijutí učinil nějaký odchýlný dodatek, ihned vzniká otázka, zdali oferent s tímto dodatkem bude srozuměn, a proto jest logickou důsledností, že takové domnělé přijutí oferty s odchýlným dodatkem jest zamítnutí prví oferty a činění nové oferty oblatem.^{7b)}

^{7a)} Sledujeme tu celkem Hasenöhrla, *Obligationenrecht*, první díl § 49a. Angebot, str. 631: Erfordernisse des Angebotes.

^{7b)} To jest nutný důsledek toho, že smlouva uzavírá se prostým přijetím oferty, kteráž musí býti do té míry úplna, t. j. obsahovati všechny podstatné části smlouvy, aby oblát mohl se obmeziti na prosté vyjádření: „Přijímám“. Kdyby oblát odpověděl: „Přijímám, avšak chci nad to neb mimo to, co obsaženo v ofertě, ještě něco jiného neb nového“ — tedy takovou odpovědí smlouva nevzniká, ježto není jisto, zdali první oferent na tento dodatek neb tuto novotu přistupuje. To vyslovuje pro smlouvy mezi nepřítomnými čl. 322 rak. zák. obch. — ovšem jako vzorec neb typ pro případy prosté neb nekomplikované. O tom srov. na př. Staub, ku čl. 322 §§ 3 a 4.

5. Oferta čili návrh jest toliko přípravným krokem pro uzavření smlouvy přijetím jeho. Podle přirozenosti věci nelze oferentovi ukládati, aby tímto přípravným jednáním nesoucím na sobě ráz přechodnosti — byl po delší neurčitou dobu neb snad do konce neobmezeně vázán; neboť takovým trvalým nad oferentem visícím závazkem byla by ohrožena jeho bezpečnost a jistota majetková, neboť by v tom obsaženo bylo nenesitelné obmezení jeho volnosti disponovati se svým majetkem, kdyby po dlouhou dobu nevěděl, zdali toho majetku nebude třeba ku realizování učiněné oferty. Oferent může sice ku své ofertě přidati časové obmezení čili dodatek, že chce býti vázán svou ofertou jenom po určité, jím současně stanovenou dobu, ve které státi se musí přijmutí se strany obláta; nestane-li se tak, *zaniká oferta marným uplynutím lhůty oferentem stanovené*, t. j. jeho projev vůle, že chce uzavřít s oblátem smlouvu obsahem svým návrhu odpovídající, pozbývá pro něho závaznosti.

Avšak i v tom případě, když oferent sám ku přijmutí oferty nestanovil žádné lhůty, zaniká závaznost oferty marným uplynutím doby, ve které dle stávajících poměrů dopravy, při řádném jednání oblátově, přihlížeje též k jeho vzdálenosti, očekávati může odpověď oblátovu.

Tuto lhůtu oblátovi popřánou ku podání odpovědi na ofertu (Erklärungszeit) neb na rozmyšlenou (Überlegungszeit) skladatelé rak. zák. obč. dle obdoby prus. L. R. 1, 5, §§ 97 a 98 přesněji ohrančili. § 97 prus. L. R. stanovil, že na návrh došlý musí býti odpověděno nejbližší jízdou neb jezdeckou poštou po dojití návrhu, a § 98 dokládá, že navrhující jest povinen vyčkati ještě bezprostředně následující den poštovní, když první poštou žádná odpověď nedošla.

Takové vyměření lhůty k odpovědi na návrh mezi nepřítomnými osvojil sobě rak. zák. obč. a stanoví v § 862 ku přijetí písemných návrhů lhůtu na 24 hodin, jsou-li obě strany v témže místě, a nejsou-li strany v témže místě, na onu dobu, ve které dle řádných prostředků dopravních může býti dodána dvojí odpověď.⁷⁹⁾ V těchto lhůtách musí odpověď navrhujícímu býti dodána (bekannt gemacht werden). Od těchto přesných lhůt občanského zák. ku dodání odpovědi na došlý návrh smluvní naše novela se zcela odchýlila.

Než však pojednáme o této závažné úchylice novely od ustanovení dosavadního pozitivního práva, třeba ještě, pokud se týče technického pojmenování oferty čili návrhu, připomenouti, že osnova novely v novém § 862 správně označení „návrh“ (Antrag) dává toliko do závorky, po-

⁷⁹⁾ V tom ohledu tedy srovnáváme se s výkladem K r a i n z-P f a f f-E h r e n z w e i g § 313, str. 48, II. díl, Oblig. R. Též jest patrno, že skladatelé rak. z. obč. sledovali v tom předpis prus. LR, jak prokázáno týmž komentářem l. c. pozn. 15, kdežto H a s e n ö h r l jest náhledu (na str. 644), že textování rak. z. obč. v ohledu tom od prus. LR se zcela odchyluje, což vysvětluje se tím, že skladatelé rak. z. obč. chtěli něco jiného stanoviti, než co našli v prus. LR, což však příčí se jejich vlastnímu vyjádření, jak dokázáno zejména P f a f f e m dle pozn. 15 Krainz P. E. l. c.

nechávajíc v textu dosavadní technický termin zák. obč. „Versprechen“ (slib) —, ač uznává, že toto staré označení není případné, ježto slib může míti též trvalý účinek i bez přijetí — a netřeba tudíž, aby po něm následovalo jeho přijetí.

Návrhem prohlašuje navrhující vůči oblátovi, jemuž návrh činí, že hotov jest uzavřít s ním jistou smlouvu, jejíž podstata vyznačena obsahem návrhu. *V této pohotovosti* musí oferent státi, a sice po tu dobu, kteráž navrhujícím neb zákonem stanovena pro přijetí. Teprv po přijmutí jest oferent také vázán *obsahem* návrhu a stal se smluvníkem neboli kontrahentem. Naproti tomu slib (Versprechen) podle našich názorů může vázati slibujícího alespoň v jistých případech *obsažně i bez přijmutí*, jako pollicitatio, jež váže slibujícího na př. v případě vota, t. j. příslibení jistého konání ku zbožnému účelu, jako slib chudým, dále jako slib učiněný ve formě papíru majiteli neb na řád znějícího. Ani tu není třeba ku vzniku závazku přijetí takového slibu.⁸⁾ Proto správně novější zákony při stanověni pravidel o uzavírání smluv mezi smluvníky jednájí *o návrhu* a jeho přijmutí oblátem, a nikoli *o slibu*.⁹⁾

Motivy novely omlouvají ponechání slova „slib“ (das Versprechen) tím, že by jinak bylo bývalo třeba, aby slovo „das Versprechen“ z velkého počtu jiných §§ bylo vyloučeno.¹⁰⁾

Stanoví pak nové znění § 862 čili osnovy novely § 151, že v případě, kde není žádné lhůty k přijmutí oferentem stanovené, návrh učiněný přítomnému oblátovi (t. j. na témž místě, co oferent se nalézajícímu) musí býti přijat *ihned*. To platí tedy v příčině návrhu učiněného *inter praesentes*.

⁸⁾ Srov. W i n d s c h e i d II, str. 239 a 240 § 304 a zvlášť pozn. 3, kteráž uvádí, že právo římské nazývá takový jednostranný slib pollicitatio, a citujel. 3 pr. D. de pollicit. 50, 12, dokládá však, že výrazu toho užívá se v pramenech i v jiném smyslu, totiž i ve smyslu nezávazného slibu, ano i pouhého pactum, ba třeba i závazné smlouvy řádnou formou učiněné. Srov. též H e y r o v s k ý, Dějiny a syst. římského práva, vydání čtvrté z r. 1910 § 166 str. 546. Též dle H. zavazuje jednostranný nepřijatý slib slibujícího toliko výmínečně ve 2 případech, a sice buď co votum ve prospěch božstva učiněné nebo co pollicitace ve prospěch městské obce.

⁹⁾ Tak, jak již naznačeno, náš obchodní zákon a čl. 317—322; dále něm. zák. obč. § 145 a násl.; dále švýc. zák. oblig. čl. 2—7. Co se týče českého pojmenování osob, máme za to, že nejlépe jest trvati při pojmenování „oferent“ — a „oblát“. Na místě „oferent“ ovšem dobře může státi „navrhující“ — ale při pojmenování „obláta“ české sloveso navrhovati již nestačí — právě tak jako německé anbieten. Že výrazem německým „der Anerbotene“, jež vytvořil Regelsberger, Civilist. Erörterungen 1868, str. 23, pojem není vystižen, sám R. uznává, ale praví, že lepšího nezná.

¹⁰⁾ Srov. *Bericht der Commission f. Justizgegenstände*, kterýž krátce nazývati chceme „motivy“, str. 130. Tento důvod svědčil by proti vhodnosti pouze částečné neb „mosaikové“ reformy zákona obč., jak U n g e r ji zamýšlel. Nemůžeme zatajiti, že taková pouhá částečná reforma bude vykonávati svůj úkol jenom provisorně, a že podle skromného náhledu našeho by po příkladě jiných států jako Německa, Švýcarska, ba i Ruska, bylo též u nás záhodno přistoupení ku vypracování celého nového zákona občanského. To ovšem státi se může jenom v dobách klidných.

Třeba tu zaznamenati, že dosavadní staré znění § 862 stanoví, že *ústní slib* musí býti přijat bez prodlení, což není zcela správné; neboť slib musí býti přijat ihned, byl-li mezi *přítomnými* učiněn třeba jinak než ústně, na př. jsou-li oba jednající hluchoněmi neb jeden z nich zcela hluchý, a tudíž užívá se mezi nimi posuňků neb písma. I tu musí přijetí prohlášeno býti ihned, „sogleich“, ježto jest to jednání *inter praesentes*. Oblát jest *přítomen* když nalézá se s navrhujícím v takové místní blízkosti, že se navzájem mohou viděti neb slyšeti neb bezprostředně pozorovati.

Takovému jednání *inter praesentes* na roveň postaven návrh učiněný *telefonem*, kterýž oblát telefonem rozmlouvající též musí *ihned* přijmouti — jinak návrh zaniká — navrhuje není jím více vázán.

Tu přijala tedy novela obdobně znějící ustanovení něm. zák. obč. § 147 a švýc. zák. oblig. 4 odst. 2.¹¹⁾

Návrh smluvní učiněný *nepřítomnému* musí býti přijat (dle novely) nejpozději do té doby, ve které navrhuje očekávati může dojiti (*Ein-treffen*) odpovědi při její včasné a řádné odeslání, předpokládajíc, že návrh byl včas přijat — jinak návrh zanikl. Před uplynutím této doby nemůže býti vzat zpět.

Osnova při vyměrování lhůty ku přijetí smluvního návrhu mezi nepřítomnými *upustila tedy od lhůty, jakou stanovil dosavadní § 862 zák. obč. mezi nepřítomnými* pro přijetí písemního návrhu na 24 hodiny, jsou-li obě strany v témže místě, a není-li tomu tak, na dobu, již jest zapotřebí ku dvojí odpovědi.

Novela postavila se na stanovisko *řádného a včasného vyřizování došlého návrhu* podobně jako zákon obchodní v čl. 319, ano v širším smyslu i v čl. 347 (*ordnungsmässiger Geschäftsgang*).

Co jest řádné a včasné vyřizování, vylíčeno dostatečně ve výkladech práva obchodního. Opakujeme tu jenom podle *Staubova komentáru* (starého zák. obch. čl. 319), že *řádné vyřizování návrhu* znamená volbu korespondenčního prostředku, jenž odpovídá stávajícím poměrům. Stanovil-li oferent

¹¹⁾ *Německý zákon obč.* jest sobě toho dobře vědom, že tu správně není jednání *inter praesentes*, třeba jednáno ústně. Proto praví toliko, že předpis pro návrh *inter praesentes* platí též pro přijetí návrhu telefonem učiněného. „Dies gilt auch von einem mittelst Fernsprechers von Person zu Person gemachten Antrag.“ Tohoto přesného rozlišování naše novela nevyznačuje zvláštním odstavcem, nýbrž pouhým „oder mittelst Fernsprechers etc.“. Fakticky jest, mezi ústní rozmlouvou telefonem a ústní rozmlouvou *inter praesentes* značný rozdíl; neboť *inter praesentes* rozmlouvající mohou pozorovati navzájem i osobní posuňky, mimiku, t. j. výraz tváře, příkyvování, vrtění hlavou, zapírání atd. — dále vlastníma očima *přesvědčují se o totožnosti jednající osoby* — což nemožno při *projednávání telefonem* — kde možno jen do jisté míry poznat hlas. Srov. o tom náš čl. „O právu telefonním“, Právník, ročník 1900. To může býti dosti závažno v případě omylu v osobě. Tyto závažné důvody přiměly také *Planckův* Kommentar k něm. z. obč. vyd. z. r. 1913 str. 389 k výkladu, že ustanovení něm. z. obč. platí jen v tom případě, když naslouchající při přijímacím aparátu jest ona osoba sama, pro kterouž návrh jest určen (*arg.: von Person zu Person*).

způsob odpovědi, na př. drátem, t. j. depeší, tedy jeho příkaz třeba zachovati. Jinak *zpravidla* stačí, užije-li oblát téhož způsobu korespondence, jehož užil navrhuje. Telegrafická odpověď na návrh podle dnešních poměrů a při velice rozvětvené síti telegrafické *nemůže býti pokládána za mimořádný prostředek korespondence*, naopak *při jistých druzích obchodu* bude pravidelným, tudíž nutným prostředkem korespondenčním, jako zejména *při obchodech bursovních*, a to nejen *bursy peněžní, ale i plodinové* (obilní).

Včasné odeslání odpovědi nemusí se vždy státi obratem pošty; naopak mohou býti případy, že oblát potřebuje ku *řádnému* vyřízení návrhu delší doby, na př. ku delšímu propočítání, prozkoumání knih neb korespondence. Také úřadům, neb poručenstvům, správním radám spolků, zvláště akciových a pod. třeba vyměřiti delší lhůtu k odpovědi na návrh, ježto jejich úřadování a vyřizování potřebuje přirozeně delší doby — než jest tomu při jednotlivci, jenž rozhoduje sám a nemusí se dotazovati.

I dle znění § 862 v osnově novely (§ 151) může navrhovatel předpokládati, že jeho návrh byl včas přijat.

Tak tomu zůstane čili totéž platí, není-li oblát v čas dojiti návrhu doma — alespoň pro obchodníky; neboť pro ně zajisté platí pravidlo, že nepřítomný obchodník má se postarati o zástupce, který by za jeho nepřítomnosti došlé obchodní dopisy otvíral a vyřizoval.

Nelze však tvrditi, že by taková povinnost podle *zákona občanského* vůbec a *pozměněného naší novelou* platila všeobecně i pro neobchodníky; třeba tu pomýšleti jenom na lid rolnický, na obyvatele samot, na výměníky, pensisty a pod. Těm nemožno ukládati jako obchodníkovi povinnost, aby v případě své nepřítomnosti zřizovali pro sebe zástupce.

Po dobu § 151 novely ku přijetí návrhu vyměřenou — (kterouž pozměněna dosavadní lhůta § 862 z. obč.) — jest navrhovatel svým návrhem vázán, a návrh učiněný po tuto dobu nemůže býti odvolán neboli zpět vzat. Nebyl-li však po tuto dobu návrh přijat, tedy zaniká, t. j. *jeho závaznost sama sebou marným uplynutím lhůty zaniká*, aniž tu třeba ještě jeho odvolání. Tento zánik návrhu marným uplynutím lhůty k odpovědi, kterýž nastává bez další činnosti navrhuje, sluší tudíž rozeznávati od odvolání návrhu, jež jest výrazem vůle navrhuje.

Jak vychází na jevo z motivů str. 131, novela nepokládala za nutno, aby zvláště vyslovila, že jest navrhuje volno, aby, nechce-li návrhem svým býti vůbec vázán ani po zákonnou dobu vyčkavací, přidal k němu dodatek, že zůstává nevázaným (zůstává volným, nezávaným, *frei bleibend*, ohne obligo), jak to činí německý zák. obč. § 145 řkoucí, že navrhuje jest svým návrhem vázán, leč že by byl závaznost vyloučil. Dle motivů rozumí se to samo sebou; — ale ovšem obáváme se, že jen pro právníka po správné úvaze. Uznáváme však, že netřeba v zákoně uváděti, že učiněný návrh mezi nepřítomnými může býti odvolán, *dokud obláta*

nedošel; když tedy odvolání dojde obláta před návrhem neb současně s návrhem, tedy návrh pozbyl účinku.

Novela opatřila § 862 zák. obč. velice závažným dodatkem, jenž dosavadní ustanovení obč. zákona nejen mění, nýbrž stanoví jeho pravý opak.

Stanoví totiž dosavadní § 918 našeho zák. obč., že slib (recte návrh) dosud nepřijatý *nepřechází na dědice, jestliže třeba toliko jedna strana* v době na rozmyšlenou (k odpovědi) zemře.

Toto dosud platné ustanovení přijato z práva *římského*, podle něhož návrh, dosud nepřijatý, nedává ještě žádné straně nějakého nabytého práva, zvláště majetkového, a nemůže tudíž přecházeti na dědice.¹²⁾

O účinku nezpůsobilosti k právním jednáním nastalé v době na rozmyšlenou se zákon nezmiňuje — avšak čelní vykladatelé tvrdí, že taková dodatečně nastalá nezpůsobilost k právním jednáním na závaznost návrhu nemá žádného účinku, kdežto někteří tvrdí, že rušící účinek má jen nastalá nezpůsobilost oferentova.¹³⁾

Novela učinila tu *vážné rozhodnutí v tom smyslu, že návrh nezaniká, i když jedna strana v době na rozmyšlenou umře neb stane se nezpůsobilou ku právním jednáním* — leč že by vycházela na jevo z okolností jiná vůle navrhujevího. I když s takovým radikálním rozhodnutím poněkud nesouhlasíme, přece sluší uznati s povděkem, že tu alespoň odstraněny dosavadní pochybnosti a neurčitosti zákona.

Motivy novely na str. 131 vykládají, že důvody Zeillerovy (Kom. III. 113) pro dědičnost práv ze smlouvy, že při smlouvě jedná se o zájmy hospodářské, následkem čehož úmysl jednajících jest obrácen též na potomstvo, platí též pro dědičnost oferty i o případě uvalení kurately, kteráž všude stav majetkový musí přijmouti takový, jak jej nalezne, a tudíž musí respektovati také jako platná právní jednání poručencova učiněná před tím, než poručenec byl zbaven právní samostatnosti.

¹²⁾ Srov. na př. 1. 2 § 6 D. 39. 5: sed si quis donaturus mihi pecuniam dederit alicui, ut ad me perferrat, et ante mortuus erit, quam ad me transferat, pecuniam non fieri mei dominiis constat. Jsou ještě jiná místa pramenů tomu svědčící, třeba nikoliv tak určitá — jež cituje Hasenöhr 1 § 49 Angebot, pozn. 70.

¹³⁾ Srov. na příkl. Kra in z-P f a f f -E h r e n z w e i g § 313, str. 47, jenž výslovně praví, že nastalá nezpůsobilost k právním jednáním (na př. šílenstvím) nemá toho účinku, který má úmrtí. Opačného náhledu je Kirchstetter při § 862 z. obč., jenž praví o nastalé nezpůsobilosti stran k právním činům: So wird dadurch das Zustandekommen des Vertrages gleichfalls (tedy jako úmrtím) gehindert, indem in diesem entscheidenden Momente eine rechtsgiltige Willenseinigung mit dem Handlungsunfähigen nicht mehr möglich ist (před dojitím odpovědi k návrhovateli). H a s e n ö h r l str. 650 cit. má za to, že není důvodu, proč by nastalá nezpůsobilost k právním činům měla účinek na zánik návrhu — a vyhledává způsobilost tu pro oferenta *toliko* v době činění oferty a pro obláta *toliko* v době přijmutí — a nemusí dle něho trvati až do ukončení aktu. Další náhledy viz H a s e n ö h r l l. c., zvláště pozn. 77 pro právo obecné a pozn. 81.

Nechceme tajiti, že nás tyto důvody novely nepřesvědčují; — při nejmenším nevyvrátily všech pochybností, neboť z učiněné oferty oblát nabývá toliko oprávnění čili právní možnosti, aby nabídku buď přijal neb ji odmítl.

Před vykonáním tohoto oprávnění nenabývá práv, poněvadž není ještě ani jisto, *zda-li na smlouvu vůbec dojde*. Nemohou tedy na jeho dědice v této době přejíti žádná práva z oferty, *ježto jich vůbec není*. Nabízející čili oferent svým návrhem neposkytl ještě oblátovi žádných práv, nýbrž toliko *možnost* jich nabytí.¹⁴⁾ Proto máme za to, že theorie učící, že úmrtím oferenta neb obláta před přijmutím návrh zaniká, vyslovená v zák. obč., jest přesně logicky správná. Leč novela tuto theorii opustila, poněvadž i tu nejen *sobě osvojila nauku a zásadu práva obchodního* — ale dokonce ji *rozšířila a stupňovala*.

Stanoví totiž čl. 297 našeho zák. obch., že návrh (příkaz neb zmocnění), jenž vyšel od obchodníka v živnosti obchodní, jeho úmrtím *nezaniká*, ač nevychází-li opačná vůle z jeho projevení neb z okolností.

Důvod tohoto ustanovení jest asi ten, že podle názoru obchodníků živnost obchodní úmrtím principálovým nezaniká, nýbrž trvá dále, a že tudíž tímto úmrtím dosavadní její právní vztahy nejsou náhle přerušeny. To dochází zvláště podpory tím, že mezi obchodníky *firma neboli kupecké jméno* i po úmrtí principálově nezaniká, nýbrž principála přečká, a jeví tudíž jakousi kontinuitu, ježto zvláště dědicům záleží na zachování dosavadní *staré firmy*, a jest tudíž v jejich zájmu, aby právní jednání třeba jen započatá vyvíjela se souvisle čili in continuo dále. Na téže zásadě založeno jest také ustanovení čl. 54 zák. obch., jenž v druhém odstavci praví, že úmrtí principálovo nemá za následek zaniknutí prokury neb obchodní plné moci. Případně praví H a h n v kom. k tomuto čl. 54 z. obch., že živnost obchodní jest organismus, jehož postup rozvojový a pohyb bez újmy zúčastněných osob nemohou býti náhle zastaveny a přerušeny.

Respektování této zkušenosti v příčině dosud nedojednané smlouvy čili návrhu a jeho přijetí po dobu lhůty na rozmyšlenou mělo by pak ovšem důsledně ten následek, že ani úmrtí oferentovo, ani úmrtí oblátovo nezpůsobilou by zaniknutí návrhu dosud nepřijatého.¹⁵⁾ Avšak náš zák. obch. v čl. 297 stanoví tak toliko o smrti nabývajících čili oferenta, nikoliv také o smrti obláta. *Německý zákon obč.* v § 153 praví, že uskutečnění čili uzavření smlouvy není na překážku (čili že návrh nezaniká), když

¹⁴⁾ Srov. H a s e n ö h r l Oblig. R I, § 49, str. 646. Dle něho dosavadní předpis § 919 z. obč. zakládá se na tom, že dědic vstupuje jenom do *hotových* právních poměrů zůstavitelových, takže toliko práva již nabytá a již existující závazky na dědice přecházejí, a nikoli pouhá *možnost* nabývání práv neb možnost obligatorního zatížení.

¹⁵⁾ Přes to pro právo obecné někteří učí, že úmrtím jedné strany v době přijímací osvobozen jest toliko oblát a jeho dědicové, a nikoli obě strany. O tom srov. H a s e n ö h r l § 49, pozn. 68.

navrhující před přijetím zemře neb pozbude způsobilosti ku právním jednáním. *Motivy* naší novely za souhlasu s některými vykladateli něm. zák. obč. mají za to, že z toho nenásleduje, že by i v případě úmrtí oblátova dle něm. práva nastalo zaniknutí návrhu a nedospělého vyjednávání, nýbrž že jest to věc výkladu, jaký účinek v tom případě má úmrtí oblátova. Proto rozhodla se novela bezpodmínečně upřítí též úmrtí oblátovu neb jeho pozbytí svéprávnosti — tedy každé z obou stran — účinek zrušení návrhu, čili vysloviti, že návrh nezaniká, když jedna strana (ať oferent neb oblát) ve lhůtě pro přijetí určené zemře neb stane se nezpůsobilou k právním činům, ač nevychází-li z okolností jiná vůle navrhujícího. Tím pokročila novela značně dále než sám něm. zák. občanský, jenž, jak podotknuto, platí dnes v Německu, pokud se uzavírání smlouvy týče, též pro právo obchodní, a také dále než náš v Rakousku platný zák. obchodní. Proti přesné důslednosti logické práva římského, kterou byl převzal § 918 rak. zák. obč., zvítězil tu názor, že jest na prospěch společnosti, aby ne toliko pro živnost obchodní, ale pro *hospodářskou existenci každého jednotlivce* platilo, že její rozvoj a pohyb nemá býti náhlým přerušením již navázaných styků porušen.

II. Doba a způsob perfekce smlouvy.

Přístupující ku řešení otázky, kdy smlouva mezi nepřítomnými stranami jest uzavřena čili perfektní, seznáváme přede vším tolik: Všeobecná odpověď na tuto otázku bude zníti: Smlouva jest uzavřena, když nabídka oferentova byla oblátem přijata. Avšak touto všeobecnou odpovědí nic jsme nezískali, ježto nastává nová otázka: Kdy jest nabídka platně, t. j. závazně přijata? —

V jednání obláta přijímajícího nabídku čili v jeho přijímání lze sledovati čtyři momenty neb stadia, a sice: 1. Oblát učiněnou nabídku přijímá — *přijímací list napíše* — ač jej dosud neexpedoval. Tedy prvé stadium obsahuje přijetí nabídky oblátem — u sebe. 2. Oblát toto přijetí oferentovi *sděluje neb oznamuje* — psaní dává na poštu. 3. Toto sdělení neb oznámení — dopis — oferenta *dochází*. 4. Oferent došlé přijetí sobě *uvědomuje* neb bere je na vědomí, došlý dopis otevře a přečte.

Podle těchto čtyř stadií možno rozeznávati též čtveru theorii, podle níž nastává perfektnost čili platné uzavření smlouvy buď v prvému neb druhém neb ve třetím neb konečně ve čtvrtém stadiu. Dle těchto stadií nazývají se také tyto theorie buďto theorie *projevu příjmu* neb jeho *dopravy* (expedice) neb jeho *dojití neb dodání* — anebo konečně theorie *uvědomění* (Vernehmungstheorie).¹⁶⁾

¹⁶⁾ O tomto čtverém údobí a odpovídající jemu čtveré theorii důkladně pojednává H a s e n ö h r l I, Der perfekte Vertrag § 51. K i r c h s t e t t e r při § 862 z. obč. rozvrhuje theorie tyto na tři hlavní skupiny, totiž na theorii projevu, theorii uvědomění (Vernehmungstheorie) a na theorie smíšené. K r a i n z-P f a f f-E h r e n-

Podle přirozenosti věci pro člověka jako subjekt právních jednání mohou platiti a právní účinky jeviti jenom takové projevy strany druhé — *jež poznati může*. Čeho člověk za poměrů pravidelných a obvyklých poznati nemůže — to pro obor smluv — pro něho nemůže míti závaznosti a účinku.

Oferent nemůže o tom věděti, t. j. nemůže toliko svými vlastními schopnostmi vědomosti nabyti o tom, zdali oblát nabídku jemu učiněnou při sobě přijal a přijímací dopis již napsal; rovněž nemůže oferent o tom vědomost míti, zdali oblát přijímací zprávu (neb dopis) již expedoval neb na poštu dal; — ale *oferent může ihned o tom zvědět, že oblát nabídku přijal, jakmile ho tato přijímací zpráva neb přijímací dopis došel, jakmile tento přijímací dopis obdržel*. Z toho nutně soudíme, že podle všeobecných lidských schopností ku pozorování projevů stává se smlouva perfektní teprve ve *třetím z jmenovaných tří stadií*, totiž v tom momentu, kdy přijímací projev (dopis) oferenta *došel*, čili kdy jej *obdržel*, podle čeho tato theorie nazývá se též *theorií obdržecí* (Empfangstheorie).

Spočívá, jak řečeno, hlavně na tom, že nikoliv již pouhý souhlas pro oferenta dosud *nepoznatelný* činí smlouvu perfektní, nýbrž teprve ono stadium, kde pro oferenta nastává *možnost poznání* tohoto přijetí, t. j. stadium třetí, kdy *přijímací odpověď oferenta došla čili od něho přijata* byla.¹⁷⁾

Že také čtvrté stadium, totiž uvědomování sobě obsahu přijímacího dopisu oferentem, na příklad tím, že dopis otevře a přečte — nemůže býti rozhodným pro perfektnost smlouvy, plyne z toho, že *tato činnost oferentova ku přijetí ani nepatří*, ježto přijetí podstatně jest činnost oblátova, kdežto ono uvědomění jest vnitřní činnost oferentova — kterouž zase oblát poznati nemůže — a kterouž se tedy přijetí oblátovo už nastalé, nemůže ještě doplňovati.¹⁸⁾

z w e i g, vyd. z r. 1906, § 313, str. 50 jedná toliko o tom, zdali smlouva stává se perfektní v době, kdy návrh byl přijat, či teprve, když ohlášení příjmu navrhujícího *došlo*; tedy pojednává stručně toliko o dvojí theorii — vyjádření se oblátově a příjmu jeho oferentem.

¹⁷⁾ Vždyť přijímající, jak správně podotýká K r a i n z-P f a f f-E h r e n z w e i g l. c. pozn. 31, může dopis, obsahující přijetí, z pošty zpět vzíti aneb telegramem, jenž obsahuje odvolání, předstihnouti dojití dopisu, čímž se smlouvy schází — jak všeobecně se uznává. Tímto uznaným právem odvolacím na straně přijímacího obláta jest tedy vyloučena perfektnost smlouvy v období prvému a druhému, a tím vyvrácena prvá a druhá theorie o perfektnosti smlouvy.

¹⁸⁾ Dobře poukazuje k tomu H a s e n ö h r l l. c., dokládaje, že by oferent při této theorii mohl perfektování smlouvy dle vůle své zmařiti, ježto jenom jeho vůli jest zůstaveno, chce-li obsah došlé zprávy neb došlého dopisu vzíti na vědomí. Spíše podle správného jednání a obchodování (Verkehr) jest to povinností a věcí oferentovou, aby došlé zprávy a dopisy včas otevřel a přečetl neb otevřítí a přečísti dal. *Na to*, aby se tak stalo, nemá přijímající oblát žádného vlivu — a proto tento čtvrtý moment pro něho jest lhostejný — naopak, jest rozhodno jen, zdali přijímací odpověď navrhujícího adresáta řádně došla.

Známe se tedy ku theorii *obdržecí* — a to i dle dosavadního rakouského práva občanského, ježto dle dosavadního § 862 zák. obč. jest třeba ku perfektnosti smlouvy, aby přijmuť ve lhůtě tam vyměřené oferentovi (dem versprechenden Teile) bylo oznámeno (bekannt gemacht werden) — jinak nabídka zaniká.

Jest důsledkem provozu a obchodování, že uzavření smlouvy činí závislým na *zevnějších momentech*, tedy na přijímacím vyjádření oblatově a jeho *dojití* k oferentovi; obchod a provoz však nemůže je učiniti závislým na *pouhém vnitřním jednání* oferentově čili na jeho uvědomění o došlé

Sluší totiž každého svéprávného občana, jenž právní jednání předsebere neb smlouvy uzavírá, pokládati za řádného hospodáře a v případě provozování obchodu za řádného obchodníka. O takovém pak nutno předpokládati, že jest jeho povinností, aby odpověď od oblátů došla — a dokonce dle přirozenosti věci již očekávanou, beze všeho prodlévání přečetl neb v případě nepřítomnosti svým zástupcem přečísti dal. To jest při nejmenším povinností přikázanou péčí v životě a v obchodě potřebnou (die im Verkehr erforderliche Sorgfalt, § 276 něm. z. obč.). Přijímající oblát pak více činiti nemůže, než aby svou přijímací odpověď až ku oferentovi dopravil tak, aby při obvyklém a pravidelném plnění svých občanských neb obchodních povinností obsah došlé odpovědi sobě uvědomiti mohl. Ale perfektnost smlouvy na tomto plnění povinnosti oferentovy závisla býti nemůže, ježto by pak závislá byla zcela jenom na jeho vůli — a to v době, kde oblát již vše byl učinil, co na něm bylo, k uzavření smlouvy jemu nabídnuté a kde na perfektnost smlouvy již spoléhá, a třeba k plnění již přípravy činí. Pro skutečný provoz a obchod jest tedy theorie *uvědomění*, kterouž nejúsilovněji hájí Regelsberger, Zivilrechtl. Eroerterungen, str. 24, 25 a násl., podle našeho názoru nemožna. Theorii dodací neb obdržecí pro uzavírání smluv mezi nepřítomnými přijala též *osnova ruského zák. obč.* (Гражданское уложение) druhé redakce v oddílu II., hlavy II. páté knihy: Заключение договора, t. j. uzavření smlouvy, neboť stanoví stať 7, že návrh na uzavření smlouvy učiněný nepřítomnému podrží svou sílu neb závaznost až do vypršení lhůty pro odpověď vyměřené a v případě nevyměření takové lhůty až do vypršení doby *nezbytně potřebné k obdržení odpovědi*. Zní totiž stať 7: Предложение заключить договор сдѣланное отсутствующему лицу посредством письма, телеграммы или инымъ путемъ сохраняетъ силу до истечения срока, назначеннаго для отвѣта а въ случаѣ неназначенія срока до истечения времени необходимаго для полученія отвѣта.

Též občanský zákoník *černohorský* Опиту имовински законик ve čtvrtém dílu „o ugovorima“, t. j. o smlouvách, v článku 497 stanoví, že návrhvatel inter absentes jest vázán až do doby, kdy jej může *dojiti* odpověď oblátova, neboť praví v překladu: „Když se nabídka činí vzkazem (poslem) neb písemně, nabízející jest vázán svojí nabídkou, není-li jiné lhůty k odpovědi, do onoho okamžiku, *kdy jej může dojiti neb dosíci odpověď* od druhé strany. Tím při nejmenším zcela určitě, tak jako osnovou ruskou, vyloučena jest přípustnost *theorie uvědomění*, poněvadž okamžik *uvědomění* nezbytně následuje teprve *po dojiti odpovědi* — tedy nastává teprve v době, kdy podle zákonného ustanovení oferent svým návrhem více vázán není. Na druhé straně však, kdyby zákon byl chtěl schváliti theorii projevu příjmu, podle kteréž by byla smlouva uzavřena již v době *projevu* příjmu oblátem, pak naprosto by bylo bezúčelno prodlužovati vázanost oferentovu přes tuto dobu příjmu až do doby, *kdy ho odpověď dojde*. Proto spatřujeme v tomto zákonném ustanovení schválení theorie obdržecí, jakou též naše novela s plnou rozhodností všechny pochybnosti vylučující schválila.

přijímací odpovědi. Na toto vnitřní uvědomění nemá oblát žádného vlivu a nemůže je také nikdy ani *přímo dokázati*, nýbrž toliko učiniti do stupně třeba nejvyššího pravděpodobným, ale nemůže je ani viděti, ani slyšeti, nýbrž jenom na jeho existenci usuzovati.

Proto ani při přijetí návrhu neboli uzavření smlouvy mezi přítomnými nikde nepředpisuje zákon, že by bylo třeba, aby oferent sobě *uvědomil*, že oblát nabídku přijal (§ 862 r. z. obč., § 147 něm. zák. obč., čl. 4. švýc. zák. obč.); tu ovšem oblát může *souditi* s velikou a s největší pravděpodobností z chování a slov oferentových, že se tak stalo, že vzal jeho přijímací odpověď na vědomí — ale přímého důkazu o tom nemá, ježto toto uvědomění jest factum internum, jež dokázati možno jen nepřímo důkazem projevů oferentových, z nichž se dá na tento fakt interní závěrek činiti. *Inter praesentes oblát spoléhá na to, že podle svého posouzení jedná se smluvníkem alespoň průměrně schopnosti a chápatosti, který sobě danou odpověď uvědomí*. Mezi nepřítomnými pak přijímající oblát rovněž na to spoléhá a spoléhati musí, že jedná s *řádným hospodářem neb řádným obchodníkem, který sobě došlé odpovědi — jež sám byl vyvolal, a jež tudíž očekáváti musí — řádně a včas uvědomí*, t. j. přečte neb sobě přečísti dá, jinak by všechn obchod distanční přestal.

Aby v příčině té odstraněny byly všechny pochybnosti, přidala naše osnova ku § 862 dodatek jako § 862a, v němž se praví: Als rechtzeitig gilt die Annahme, wenn die Erklärung innerhalb der Annahmefrist dem Antragsteller zugekommen ist. Tím tedy jasně přiznána *theorie dodání neb theorie obdržecí* pro uzavírání smluv¹⁹⁾ mezi *nepřítomnými* — neboť ku přijmutí mezi přítomnými není dána žádná lhůta („sogleich“).

S tím také souhlasí § 130 něm. zák. obč. stanovící nejen pro přijmutí smluvního návrhu — ale vůbec pro *každý projev vůle mezi nepřítomnými*, jež má býti učiněn vůči druhému, že nastává jeho právní účinnost v té době, *kdy dojde druhé strany*.

Rovněž slovo „Eingang“ čl. 319 našeho zák. obch. svědčí tomu, že i rak. zák. obch. schválil tuto theorii *obdržecí* pro otázku doby, kdy nastává perfektnost smlouvy mezi nepřítomnými. Plný důkaz o tom podává znění čl. 320 našeho zák. obch., jež přiznává přijímajícímu právo odvolání

¹⁹⁾ Správně ukazují *motivy* str. 132 k tomu, že dle dosavadního znění § 862 rak. z. obč. nebyly odstraněny všechny pochybnosti o tom, zdali pro ně platí theorie obdržecí, jak je vyslovuje K r a s n o p o l s k i Obl.-R., str. 69. Týž má za to, že také §§ 918 a 959 zák. obč. nasvědčují tomu, že pro rak. zák. obč. platí theorie pouhého *vyjádření*, t. j. že návrh jest přijat a smlouva že jest perfektní, jakmile oblát na návrh svoje přijmutí *toliko vyjádřil*; aniž tedy třeba, aby toto vyjádření oferenta došlo. Avšak oba tyto §§ jednají toliko o přijatém neb nepřijatém slibu (noch nicht angenommenes Versprechen, § 918) neb o okamžiku, kdy nabídka byla přijata (§ 959), avšak nepodávají žádného výkladu o tom, *kdy a jakým způsobem* se tak stává. Zkrátka schází i tu výměr doby i pojmu platného přijmutí.

jeho přijetí jenom až do *dojiti* prohlášení o přijetí.²⁰⁾ Po jeho dojití jest tedy smlouva perfektní.

Pokračující vývoj poměrů výměny, dopravy a provozu (Verkehr) vyžaduje stupňovanou ochranu vzájemné důvěry stran ve správnost veškerého jejich počínání. Z toho plyne stupňovaná právní ochrana důvěry, kterouž má strana správně sobě počínající, že její správné jednání bude mít také právní následky, s ním pravidelně spojené. Oblát, jenž došlou nabídku správně vyřídil a včas — bez zbytečného průtahu oznámení svého přijetí oferentovi zaslal, může slušně očekávat, že jeho přijímací odpověď také v čas oferenta dojde — a že tudíž smlouva tím jest uzavřena. Následkem toho i oblát jako opatrný hospodář učiní také přípravy potřebné k řádnému splnění smlouvy — dle jeho názoru právě uzavřené. Když tedy přijímací odpověď přes řádné a včasné vyřízení přece dojde oferenta opožděně — totiž po lhůtě k tomu výměřené —, vyžaduje toho slušnost, aby oblát správně jednavší nebyl ponechán ve své mylné domněnce, že jeho přijímací odpověď správně došla, a že tudíž smlouva jest uzavřena. Proto ukládá naše rakouské právo obchodní v druhém odstavci čl. 319 oferentovi povinnost, aby v případě tom, kdy řádné a včasné odeslané přijetí dojde oferenta opožděně (totiž po lhůtě v prvním odstavci čl. 319 vyměřené), buď v mezidobí (od uplynutí lhůty až do dojití odpovědi) neb bez prodlení po dojití odpovědi oznámil oblátovi, že od svého návrhu ustupuje a ustoupil — jinak stane se smlouva platnou.²¹⁾

Tuto zásadní ochranu bonae fidei správně jednavšího příjemce přijala také naše novela vyslovujíc v druhé větě § 862a, že vzdor opožděnému dojití přijímací odpovědi přece uzavřena jest zamýšlená smlouva, když navrhuje musel poznati, že přijímací prohlášení bylo včas odesláno, a přes to svoje odstoupení druhé straně neprodleně neoznámí.

Nově učiněná podmínka — přes znění čl. 319 zák. obch. — totiž, že navrhuje musel poznati, že přijímací prohlášení bylo včas odesláno —

²⁰⁾ Důsledně ovšem také první odstavec čl. 320 našeho zák. obch. dává oferentovi právo odvolati návrh či ofertu až do jejího dojití, takže i oferta, došla současně s odvoláním, pokládá se za neučiněnou — což platí pak dle druhého odstavce též pro odvolání přijetí. Správně ukazuje S t a u b při čl. 320 z. obch., že pravidla tohoto článku jsou důsledkem teorie přijímací. Na *uvědomění* prohlášení nezáleží; účinkuje toliko jeho dojití, což platí také o jiných projevech, jak nyní výslovně stanoví *něm. zák. obč.*

²¹⁾ Velmi případně praví tu H a h n, Komentář ku čl. 319, odst. 2. zák. obch.: Hat der Acceptant seine Annahme *rechtzeitig* abgesandt, so hat er das Seinige gethan, daß der Vertrag zu Stande komme. Er darf sich der Erwartung hingeben, daß dies Resultat eintreten werde, und in der Folge davon ausgehen, daß es eingetreten sei, hienach also seine Vorkehrungen treffen. Tedy právem příjemce, důvěřující v uskutečnění uzavření smlouvy zpravidla učiní po včasném odeslání přijímací zprávy také již přípravy ku její splnění, a proto stavu věci odpovídá, aby, když oferent po přijetí správně odeslané, ale přes to opožděně zprávy přijímací opomene oznámiti ihned svoje odstoupení, nastalo co sankce uskutečnění a platné uzavření smlouvy, na které oblát a akceptant zpravidla už se připravil.

rozumí se podle našeho názoru samo sebou, neboť co strana vůbec poznati nemůže, nemůže také jejímu právu býti na újmu.

Jest tedy ustanovení naší novely v *podstatném souhlasu* s § 149 *něm. z. obč.*, jenž zejména obsahuje též předpoklad, že navrhuje musel poznati, že opožděně došlé přijetí bylo řádné a včasné odesláno. Výsledku v případě neoznámění, že přijetí došlo opožděně, neb že oferent odstupuje — docházejí naše novela a *něm. z. obč. stejného*, totiž *uskutečnění smlouvy*; jen že *něm. obč. zák.* vyslovuje to formou odchylnou, totiž tím, že pak přijetí nepokládá se za opožděné, tudíž za platné a pro obě strany závazně učiněné.²²⁾

Dosud jednali jsme o uzavření smlouvy verbální neb literární, kde na návrh sleduje jeho výslovné přijetí — a pak teprv po uzavření smlouvy přikročují strany k plnění obsahu smlouvy čili ku realizování smlouvy. Avšak v právním životě jest veliký počet smluv, při kterých se verbální ujednání smlouvy čili ujednání smlouvy prohlášením nabídek a přijetí zvláště neděje, nýbrž *kde uzavření smlouvy a její realizování čili plnění dějí se současně*, jedním toliko výkonem strany.

Na příklad vezmu-li z otevřeného krámu s police housku a položím-li za ni všeobecně známou cenu — nepotřebuji pronést při tom slova, aniž třeba, aby tak činil prodávající — a přece smlouva uzavřena a současně splněna; podobně jest tomu tak, vstoupím-li na prám neb parník, obstarávající převoz přes řeku za vůbec známý poplatek. Vstoupím, zaplatím a přívozník mne převezme beze slov. Podobně — (snad s malou odchylkou) — vstoupím-li do tramwaye a zaplatím beze slov malý lístek atd. Tramway mne doveze až na stanici, kde vystoupím. *Že přijetí* učiněného návrhu děje se nejen slovy, nýbrž také bez předcházejících přijímacích slov *výkonem* obsahu smlouvy, to platí už pro právo obecné.²³⁾ Zejména jest obsaženo přijímací

²²⁾ Tato sankce uzavření smlouvy ex lege proto jest vhodnější, než aby se na místo ní uložila oferentovi povinnost k náhradě škody z toho povstalé, že svoje odstoupení ihned (neb v mezidobí) neoznámil, jak činil na př. *pruský LR. I, 5, § 105* a *švýc. právo oblig. 1. ledna 1883* platnosti nabyvší v čl. 5, jak motivy naší novely na str. 132 uvádějí. Znění tohoto čl. 5 *švýc. práva oblig.* původně stanovilo, že oferent, jehož došlo včas odeslané, ale přes to opožděně přijetí, jest povinen, nechce-li býti zavázán, aby o tom oblátovi ihned *pod uwarováním náhrady škody* (um Vermeidung von Schadenersatz) zprávu podal. Od tohoto starého znění také již odstoupilo *švýcarské právo oblig. r. 1911* opravené a uvádí jako sankci opomenutého oznámení odstupu — uskutečnění smlouvy přes opožděné přijetí (ovšem oblátem nezaviněné).

Pro právo obch. čl. 319 odst. 2 srov. na př. též S t a u b § 9 str. 787, jenž vysvětluje toto ustanovení pouze důvody slušnosti (Billigkeitsgründe). Pro nyní nejší *něm. právo obchodní* platí nyní ovšem § 149 *něm. zák. obč.* dle dřívějšího výkladu, podle kterého uzavírání smluv obchodních zásadně spravuje se dle německého práva předpisy *něm. zák. obč.*

²³⁾ Srov. W i n d s c h e i d, § 306, str. 160 konec textu a pozn. 7.: Der Annehmende (ist) gebunden, sobald die Handlung vollendet ist, durch welche er seinen Annahmewilligen an den Tag legt. Dále § 308 str. 165 pozn. 1.: Eine stillschweigende Willenserklärung liegt namentlich auch in dem Beginn der Ausführung einer gemachten Bestellung.

projevení vůle ve skutečném provedení neb vykonání učiněné objednávky. Na př. napíšu svému knihkupci: pošlete mi Heyrovského nové vydání Systému pr. římského — a knihkupec mi knihu hned pošle a připiše mi pevnou cenu hned k tíži. Účet pošle třeba až koncem roku. Zasláním knihy na mou objednávku knihkupec můj návrh (jenž se tu jmenuje *objednávka*) přijal a také hned splnil. To platí zvláště o zboží neb o výkonech a službách, jichž cena jest běžná, neb vůbec známa, neb taxou vyměřena.

Znamenati tu sluší, že přijmutí činěného návrhu neděje se tu *pouhým mlčením, naopak velmi konkrétním, pozitivním jednáním*, odpovídajícím obsahu návrhu neb objednávky. Tedy nespravuje se v tom případě perfekce smlouvy pravidlem: qui tacet, consentire videtur, nýbrž děje se přijmutí i plnění *pozitivním výkonem*²⁴⁾ — inter praesentes neprodleným plněním, inter absentes plněním v době navrhuje k tomu určené, neb v době dle okolnosti a povaze výkonu přiměřené. To jest obsah nového znění § 864 z. obč., jak stanoví jej naše novela ve svém § 154, vyplňujíc tím mezeru § 863 rak. zák. obč.

Toto přijmutí návrhu skutečným jeho plněním (bez předcházejícího verbálního přijetí) omezuje však novela na případy, kde výslovné prohlášení přijmutí dle povahy právního jednání (nach der Natur des Geschäftes) neb dle způsobu v obchodě a v životě obvyklého (der Verkehrssitte) nelze očekávatí.

Výraz „Verkehrssitte“ pro rakouský zákon jest nový, a zasluhuje proto objasnění. Jest převzat do rakouského práva z *německého zákona občanského*, jenž výrazu „Verkehrssitte“ užívá zejména v obdobném § 151 stanovícím, že smlouva stane se perfektní, třeba by přijetí navrhuje címu nebylo oznámeno, když takového prohlášení dle obvyklého způsobu v obchodě a v životě (nach der Verkehrssitte) nelze očekávatí, neb když navrhuje se byl vzdal toho, aby mu přijetí bylo oznámeno. Podobně § 157 něm. z. obč. uvádí, že způsob v obchodě a životě obvyklý (Verkehrssitte) jest při smlouvách pravidlem vykládacím. Dále stanoví § 242 něm. z. obč., že dlužník má svou povinnost smluvní plniti, jak poctivost a víra s ohledem na obvyklost v obchodě a v životě vyžadují (wie — Treu und Glauben mit Rücksicht auf die Verkehrssitte es erfordern).

Tedy pojem „obvyklost čili zvyklosti v obchodě a v životě“ (jak zde

²⁴⁾ Že to jest značný rozdíl, k tomu správně poukazují motivy naší novely na str. 133, vytýkající, že tohoto rozdílu § 119 původní vládní osnovy nedbal; zněl totiž druhý odstavec tohoto § 119 vládní novely z r. 1907: Wenn eine Annahmeerklärung nach der Natur des Geschäfts oder der Verkehrssitte nicht zu erwarten ist oder vom Antragsteller darauf verzichtet wurde, so gilt der Vertrag als geschlossen, wenn der Antrag innerhalb der hiefür bestimmten oder den Umständen angemessenen Frist nicht abgelehnt wird.“ Tedy se dle vládní osnovy uzavírala smlouva pouhým neodmítnutím návrhu čili mlčením, — kdežto tu v pravdě na místo verbálního přijetí nastupuje skutečný *pozitivní výkon*, nikoliv pouhá činnost negativní, jakou jest prosté mlčení.

překládáme slovo „Verkehrssitte“ jest pojem v *německém obč. zákoně* často se opakující a ustálený.

Jest známo, že v době před velkými kodifikacemi evropskými, za jich trvání a též po provedení velké kodifikace ve střední Evropě, hlavně následkem panujícího osvíceného absolutismu uplatnil se názor, že jenom vůle zákonodávce (tedy panovníkova) jest pramenem zákona čili pozitivního práva, kdežto činnost lidu jest při tvoření zákona vyloučena. Tím vyloučeno z pozitivního práva čili zákona tvoření se práva obyčejového, jež by mělo platnost a působnost zákona. Následkem toho již *jo-sefinský zákon občanský* přímo zakazoval veškerý ohled na obyčeje starší neb panující, ano pokus vytváření nového práva obyčejového byl prohlášen za počínání trestné. Též *západohaličský zákon* zakázal užití práva obyčejového a připustil zemské obyčeje a zvyklosti jen jako prostředek vykládací (§ 22 *Ungrem* n. u. m. citovaný.)²⁵⁾ Na témz stanovisku zůstali též spisovatelé obč. práva rakouského, a tak vyslovuje § 10 rak. práva obč. v souhlasu s odst. IV. jeho vyhlášovacím patentu, že na obyčeje jen tenkrát může býti vzat zřetel, když zákon se jich dovolává.

Ale občanský zákon rak. nikde se takového práva obyčejového nedovolává, a tím jest právo obyčejové, jako pramen pozitivního práva, z rakouského práva obč. vyloučeno.²⁶⁾

Na témz stanovisku zůstal i *německý zákon občanský*. V *Německu* především čl. 2. říš. ústavy vyhláshuje neplatnost a bezúčinnost každého práva obyčejového, jež by zákon říšský měnilo neb třeba jen doplňovalo; ano z motivů *německého zák. obč.* jde, že je skladatelé zákona úplně vyloučili jednak pro jeho *neurčitost*, jež by měla za následek ohrožení právní bezpečnosti, jednak proto, že by vedlo k *partikularismu* čili k tvoření *zvláštních zákonů zemí*, jakéž právě říš. zákonem má býti vyloučeno. Tím tedy také *něm. zák. obč. právo obyčejové co pramen práva vyloučil*²⁷⁾ — *ale nevyloučil pouhé zvyklosti, t. j. faktické opětovné zachovávání nějakého pravidla po delší dobu buď lidem vůbec neb příslušníky jistého stavu*.²⁸⁾ Při této *pouhé zvyklosti* nevyhledává se, aby lid neb příslušníci stavu byli proniknuti

²⁵⁾ Srov. Unger, System I, str. 33, II, Gewohnheitsrecht § 5, zvláště str. 36 vykládající názory Zeillerovy přijaté od Sonnenfelsa a Schoemana.

²⁶⁾ Srov. Tilsch, Obč. právo rakouské, bod 64, 65 a zvláště 66: „Nynější stav práva obyčejového v oboru práva občanského,“ kde případně praví: „Článkem IV. vyhlášovacím pat. k obč. zák. bylo odstraněno veškeré právo obyčejové v oboru práva občanského, a § 10 obč. zák. bylo ustanoveno, že právo obyčejové platí vůbec jen potud, pokud zákon se na ně odvolává. Proto, že žádný zákon v oboru práva občanského se neodvolává na právo obyčejové, jest právo obyčejové nyní zákonem vyloučeno.“

²⁷⁾ Srov. Motive zum Entwurfe eines bürgerl. Gesetzbuches f. d. deutsche Reich, I. díl, str. 7 a 8.

²⁸⁾ Srov. Tilsch, str. 39, bod 65: „Za právní obyčej považuje se obvykle jen takový obyčej vyššího řádu, s nímž spojena jest (taková) opinio necessitatis. Naproti tomu obyčej nižšího řádu, jehož moc nad myslmi nedosahuje onoho stupně (opinionis necessitatis), nazývá se pouhou zvyklostí.“

vědomím, že zachovávání takového pravidla jest nezbytností (opinio necessitatis), kdežto toto vědomí nezbytnosti, tato opinio necessitatis, jest podstatnou náležitostí práva obyčejového.

Tento pouhý zvyk v přirozeném smyslu jako pouhé faktické zachovávání jistého pravidla (Unger: als Übung, Gebrauch, Sitte) nebyl také ani rak. obč. zák. vyloučen, a dovolávají se ho, jak známo, §§ 1109, 549, 501, 389 a 390 r. z. obč.; — neužívají však výrazu „Sitte“.²⁹⁾

Tohoto výrazu Sitte, nikoli Verkehrssitte, užívá něm. zák. obč. naznačuje jím faktické vykonávání neb zachovávání jistého pravidla po delší dobu.³⁰⁾

Tedy slovem tím § 151 něm. zák. obč. naznačuje pouhé faktické zachovávání jistého pravidla a vyslovuje, že smlouva uskutečňuje se bez výslovného verbálního přijetí již výkonem smlouvy čili navrhovaného výkonu, když verbálního přijetí podle panujícího faktického vykonávání (nach der Verkehrssitte) nelze očekávati, neb když oferent takového výslovného, verbálního přijetí svého návrhu se byl zjevil. Tuto zásadu tedy přijal naší novelou přetvořený § 864 r. zák. obč. (§ 154 novely), užívaje při tom slova v něm. z. obč. obvyklého, „Verkehrssitte“, jehož význam jsme právě vyložili.

Tedy smlouva uskutečňuje se tu skutečným výkonem, jaký oferent navrhuje. Doba k tomu jest buďto už v návrhu obsažena aneb přiměřena okolnostem. Příkladů v životě jest dosti po ruce. Na př. jak již nahoře uvedeno: Objednám u knihkupce určitou knihu — a knihkupec ji hned pošle — tedy tímto posláním určitě objednané knihy jest můj návrh rázem přijat a vykonán závazek oblatův; neb knihkupec pošle mi novou knihu k nahlédnutí, přece však přikládá současně účet. Já knihu podržím, rozřezám, místa v ní podškrtnu a třeba i sám tam poznámky vepíšu. Tu jsem tímto výkonem prohlásil vůli kupujícího, a knihkupec pak právem její cenu požaduje; neb jen, kdo knihu podržeti a koupiti chce, smí ji rozřezávati, v ní věty podškrtnovati atd. Největší část objednávek v životě spadá pod toto zákonné ustanovení tím, že se v objednávce obsažený návrh oblatem hned vykoná, zboží pošle neb požadovaná služba hned vykoná a tím návrh přijímá a smlouva perfektně se uzavírá.³¹⁾ Tato pouhá

²⁹⁾ O tom obšírně Unger, System § 5, II, str. 38. Rak. zák. obč. užíval tu dosud výrazů „Gebrauch“, „übliche Weise“, „gewöhnliche Art.“

³⁰⁾ Motivy německ. zák. obč. str. 9 uvádějí, že vyloučením právního obyčejového zákon nedotýká se skutečného vykonávání zvyku aneb obvyklosti (der tatsächlichen Übung, dem Gebrauch der Sitte). Tato faktická obvyklost v tomto smyslu účinkuje hlavně dvojím směrem: jednak jest pravidlem vykládacím pro projevy vůle, aneb sloužití může ku potřebnému doplnění projevené vůle. Pak platí to, co jest obvyklé, nikoliv snad jako právní pravidlo, nýbrž proto, že jest částí projevu vůle. Ku naznačení takové zvyklosti něm. z. obč. užívá výrazu Verkehrssitte a při poměrech práva učeného „Ortsüblichkeit“ — t. j. místní zvyklosti.

³¹⁾ Velmi poučný výklad o této otázce podává Plancik, Komentář k něm. z. obč. (vydání z r. 1913), ku § 151, str. 395. Poukazuje k tomu, že toliko

zvyklost platí buď pro široké obecnostvo aneb jen pro jisté kruhy jeho, na př. knihkupce a jejich odběratele.

Ku § 863 r. zák. obč. jinak nezměněnému přidala naše novela dodatek tohoto obsahu:

Pokud se týče významu a účinku jednání a opomenutí, jest bráti ohled na zvyklosti a obyčej platné v poctivém obchodování (die im redlichen Verkehr geltenden Gewohnheiten und Gebräuche).

Systematicky jest to všeobecné ustanovení, platné nejen pro smlouvy obligační, nýbrž také pro smlouvy jiné, na př. do práva rodinného spadající; ano ustanovení to platí i přes hranice úmluv jakýchkoliv pro veškeré právo; náleží tedy do všeobecné části zákona občanského — a jenom částečným novelisováním jest tato systematická vada omluvena.

Pokud se obsahu toho dodatku týče, užívá tu novela výrazů „zvyklosti a obyčej“ ve smyslu nahoře vylíčeného faktického zachovávání bez přesvědčení o jeho nezbytnosti, tedy nikoliv ve smyslu právního obyčej.

Třeba tedy jenom ještě promluvíti o významu a obsahu slova „Verkehr“ v německém jazyku právním tak zhusta a s takou oblibou užívaného.

Také náš dosavadní zák. obč. užívá toho výrazu, uváděje na př., že věci cenitelné jsou takové, jichž cena porovnáním s jinými může býti pro obchod a výměnu ustanovena (§ 303), a čítá mezi takové cenitelné věci dokonce také služby, práce ruční i duševní (Hand- und Kopfarbeiten). Dále takové předměty obchodu neb výměny (Verkehr) jsou předmětem držby (§ 311), vlastnictví (§ 355), práva zástavního (§ 448), odkazu (§ 653), smlouvy (§ 878 Alles, was im Verkehre steht).³²⁾

podle okolností jednotlivých případů lze posouditi, zdali skutečným výkonem vyslovena a dostatek osvědčena jest přijímací vůle, a uvádí pak z praktického života tyto skupiny a sice:

a) Když bylo někomu zasláno ke koupi zboží, jehož nebyl objednal. Spotřebuje-li příjemce toto zboží, tedy potvrzuje tím svou vůli, že přijímá návrh na převod vlastnictví toho zboží koupí; neboť mohl je spotřebovati jen tenkrát, když se stal jeho vlastníkem.

b) Když někdo objedná u jiného zaslání zboží. Tu může nastati pochybnost o tom, kterým výkonem vyslovena jest vůle přijímací. Zpravidla bude to vyslovením přijetí návrhu (zakázky), když příjemce objednané zboží ihned odešle, a zboží objednatelé také dojde.

c) V hotelu objedná se pokoj na určitý den a noc. Dle zvyku (Verkehrssitte) netřeba tu vyčkávati zvláštního přijetí této objednávky hotelierem; — ale jinak by tomu bylo, kdyby pokoj objednaný byl na delší dobu, na příklad pro letní pobyt. Na tuto objednávku třeba vyčkati odpověď hotelierovu, poněvadž v tom nelze shledati běžný případ, a nelze tu proto zjistiti nějaký zvyk.

d) Řemeslníkovi pošle se věc ku správě, na př. boty ku podrážce. Tu dle obvyklosti netřeba zákazníkovi oznamovati přijetí v tom obsaženého návrhu. Návrh se přijímá provedením potřebné opravy.

³²⁾ Tak Hasenöhr I. díl, str. 2 a 3, nazývá obligací onen právní poměr, mocí kterého jest osoba oprávněna požadovati od druhého poskytnutí statku, jenž jest způsobitelný přecházením obchodem (Verkehr) s jednoho na druhého (Verkehrsgut).

Unger, Syst. I, § 46, str. 362 vykládá, že výraz Verkehr, obchod neb výměna, vyslovuje tu dvojí možnost, a sice 1. buďto způsobilost věci, býti předmětem vlastnictví neb práv věcných aneb 2. býti předmětem právních jednání, jichž účelem jest, aby tyto věci z majetku jedné do majetku druhé osoby byly převedeny.³³⁾

Tento význam srovnával by se tudíž celkem v objektivním smyslu se římským pojmem rei in commercio.³⁴⁾

Avšak *německý zákon občanský*, jenž, jak ukázáno a v motivech častokrát vysloveno, byl naší novele vzorem, užívá tohoto výrazu *ve smyslu mnohem širším*, a také německá mluva přítomnosti stejně zná tento pojem v mezích mnohem širších než jest římské commercium.³⁵⁾

Tak praví mimo již citovaná místa na př. § 276 *něm. zák. obč.*, že dlužník jest odpověden za nedbalost, a ihned dokládá: Nedbale jedná, kdo nezachovává opatrnost v obchodě a životě potřebnou (wer die im Verkehr erforderliche Sorgfalt ausser Acht lässt). § 1636 upravuje styk rodičů s dětmi po rozvodu manželství, a praví, že poručenský soud tento styk (Verkehr) může upravit.

Tu tedy nejedná se o nějaké právo obligační neb majetkové — a přece užito k označení *pouhého rodinného styku* výrazu „Verkehr“. Dále § 978 nařizuje, jak třeba naložiti s tím, co nalezeno při podnicích dopravních, jež rovněž nazývá Verkehrsanstalten. Podobně též čl. 125 uvoz. zák. k *něm. zák. obč.*

Dále jest známo, že na př. na ulicích městských třeba chodci zachovávají opatrnost v *životě a ruchu pouličním* obvyklou — a i tu německý jazyk mluví o Beobachtung neb Wahrung der im Strassenverkehr erforderlichen Sorgfalt. Tu již dokonce není pražádného styku mezi dlužníkem neb věřitelem — nýbrž mluví se jenom o *pohybu* lidí v ulicích — jež česky trefně nazýváme *ruchem*.

Jest tedy zjevné, že v češtině nemáme jednotného všeobecně platného výrazu, jímž bychom výstižně přeložili německý, mnohovýznamný, a proto nikoliv zcela určitý výraz „Verkehr“.

Předmětem obligace však, jak známo, mohou býti též pouhá opomenutí čili nevykonávání toho, k čemu by dlužník jinak byl oprávněn; na př. závazek neodbíráti pivo z jiného pivovaru. Pochybujeme o tom, že by se tu mohlo mluvíti o „statku“ — naopak; předmětem obligace jest tu *částečné podrobení vůle dlužníkovy*.

³³⁾ K subjektivnímu významu, totiž způsobilosti *osoby* ku vlastnictví neb majetku, jako na př. Černohorců v Rakousku, dříve i židů — tu nepřihlížíme. Srov. Unger str. 370, pozn. 35 cit.

³⁴⁾ Srov. na př. Windscheid I. díl, § 147, neb Heyrovský, Dějiny a System § 87, str. 297. Věci z obchodu a výměny vyloučené nazvány Římany: res, quarum commercium non est.

³⁵⁾ Tak praví na př. Meyerův Konv. lexikon: *Verkehr* im weitesten Sinne jeder Austausch von Waaren (Tauschverkehr), Ansichten (!) u. s. w. Daher *mündlicher* u. *schriftlicher Verkehr*. Im engeren Sinne der Transport; daher Verkehrsanstalten, Verkehrsmittel soviel wie Transportanstalten. B r o c k h a u s ů v lexikon o slovu „Verkehr“ v našem smyslu nepojednává.

Nezbývá, než abychom po příkladu jiných jazyků³⁶⁾ užili v každém zvláštním případě nejprůlehavějších výrazů, jakými jsou na příklad výměna statků, výměna náhledů, styk, společenský styk, pohyb neb ruch (na př. pouliční), obchod, obrat, provoz, spojení. Velmi široký, ale přec někdy upotřebitelný bude výraz „společenský život“.

Způsoby v takových případech zpravidla obvyklé jeviti se nám budou co zvyklosti, jichž společensky žijící lidé zachovávají, a jež tedy jsou Verkehrssitte ve smyslu naší novely.

³⁶⁾ Tak na příklad zajisté velice bohatý jazyk *francouzský* dle potřeby užívá výrazů mouvement des personnes qui vont et viennent, commerce, rapport, relation, être en relation ou communication, service, circulation (livrer à la circulation tolik jako odevzdati dopravě železniční).

Angličtina užívá tu výrazů: commerce, trade, trading, traffic, intercourse, connexion, correspondence, relation, society, communion, intercommunion, driving, working, management, exploitation, activité, a snad i jiných.

V *ruštině* čteme tu slova: torg (trh), prodaza, otnošenje (relace, vztah), obraščenie.

Nelze tedy těmto jazykům, ani našemu, vytýkati snad chudobu pojmů neb výrazů! Obtíž vzniká u nás jen proto, že autentický text našich zákonů vydán v jazyku německém, jenž sobě oblíbil *široký, mnohovýznamný* a proto dosti často neurčitý výraz „Verkehr“. Srov. na př. hojnost složených slov: Verkehrswesen, -technik, -straße, -recht, -zeitung, Mobilarverkehr a Immobililarverkehr, Verkehrsordnung (jízdni řád), -steuer etc. etc. etc.

ČÁST DRUHÁ. VEŘEJNÉ PŘISLÍBENÍ.*)

I. Část všeobecná.

Veliký rozmach tisku za našich dob, a zvláště ohromné rozšíření tiskopisů, jak rozesláním tak plakátováním, má za následek, že mnohem častěji než v dobách dřívějších setkáváme se v životě pospolitém s veřejnými vyhláškami, jimiž vyhlášující projevuje svou ochotu vstoupiti v právní styk s jednotlivci ze širokého obecnstva, na kteréž se vyhláška obrací.

Tak obchodník v novinách vypočítává zboží, jež má na skladě, a uvádí při jednotlivých druzích i jednotné ceny. Jest zjevno, že *takovou* vyhláškou nepřejímá vyhlášující ještě žádného závazku, nýbrž toliko zve koupěchtivé obecnstvo, aby se o jeho zboží interesovalo, je po případě prohlédlo a koupilo, t. j. samo nabídku ku koupi učinilo.¹⁾

*) Literaturu udává podrobně Dr. Viktor Hasenöhrle, Das oester. Obligationenrecht II. díl, 1 kapitola: Auslobung — ovšem až do své doby 1890. Další podrobná literatura uvedena jest v textu a v poznámkách monografie Die Auslobung, eine civilistische Untersuchung, von Robert von Mayr, Wien 1905. K tomu sluší nyní přidati článek téhož spisovatele Die Auslobung nach der revidierten Novelle des a. b. G. B. v Notariatszeitschrift z 30. března 1910, Nr. 13. Dle Mayrovy monografie str. 13 znamená německé sloveso „ausloben“ neboli „ausgeloben“ tolik jako „polliceri“, t. j. přislíbiti neb cenu ustanoviti. Nejstarší německá monografie G. Ph. Bülow, Abhandlungen über einzelne Materien des röm. bürgerlichen Rechtes I., Braunschweig 1817, užívá dle Mayra l. c. pozn. 13 výrazu „Auslobung“. V českém překladu Arndtsových Pandekt, pořázeném r. 1886 Preisslerem, Trümmlem, Vyšínem a Trakalem v § 241 Pollicitatio čteme: „V týž pojem (pollicitace) lze dle nynějšího práva zahrnouti též 3. tak zvanou „vyhlášku“ (Auslobung), t. j. veřejně ohlášený slib neurčité osobě pro případ, že tato něco učiní. „Vyhláška“ zdá se nám býti příliš všeobecné označení. Máme za to, že „veřejné přislíbení“ lépe přiléhá k pojmu právního jednání, o kteréž jde. Ruská osnova užívá označení publichoje oběščanie, t. j. právě veřejné přislíbení. Také polský Komentář rak. z. obč. prof. Tilla užívá výrazu „przrzeczenie publiczne“.

¹⁾ Vždyť tu není ještě ani určeno množství zboží, které by kupující koupiti měl. Proto čl. 337 zák. obch. stanoví, že nabídka ku prodeji, kteráž svědčí zjevně

I kdo není obchodníkem, nýbrž chce na př. prodati třeba jen jednotlivou věc, jako piano, skříň, kožich etc., etc., podobnou veřejnou vyhlášku učiní a tím zve ony osoby, jež by se o předmět zajímaly, ku činění nákupních ofert.

Podobně učiní, kdo chce pronajmouti byt, krám, skladiště etc., neb kdo chce přijmouti do svého domu komorníka, guvernanku, kuchařku atd., atd.

V těchto vyhláškách vyhlášující nepřejímá ještě žádného závazku — ani vůči jednotlivci, s nímž dosud nejedná, ani vůči obecnstvu, poněvadž mu nepopíratelně přísluší určení podstatných částí zamýšlené smlouvy, jako ceny, a zvláště svobodná volba určité osoby z obecnstva, s níž by smlouvu uzavřel.

Od tohoto druhu nezávazných vyhlášek odlišna jest však ona veřejná vyhláška, kterouž vyhlášující činí již určitou přípověď neb určitý slib, že dá, poskytne neb vyplatí vypsanou odměnu tomu, kdo jistý skutek vykoná a zvláště určité dílo dokáže neb určitého výsledku docílí.

Tu jest vůle prohlašujícího již mnohem konkrétnější a určitější než ve všeobecných případech předcházejících. Vyhlášující tu sám napřed veřejně pronáší, jaký určitý skutek neb jaký výsledek konání čili jaké dílo žádá na členech obecnstva, na něž se veřejnou vyhláškou obrací. Současně činí určitou přípověď neb určitý slib, že dá, poskytne neb vyplatí vypsanou odměnu tomu, kdo onen skutek vykoná, neb svým přičiněním vypsání výsledku neb díla docílí. Z toho následuje, že zejména za našich časů pole, na němž veřejné přislíbení účinkuje, jest neobyčejně rozsáhlé, ježto veřejné přislíbení vztahovati se může třeba na nejprostší výkon, ale také na nejvyšší, třeba nekomplikovanější úkol kterékoliv vědy, zvláště na výkony velkolepého dnešního rozvoje věd technických, mechaniky, lučby, architektury atd. Dokladem toho za našich dnů jest na př. veřejné vypsání ceny, jakéž učinil v říjnu r. 1915 spolek německých inženýrů, jenž vypsál cenu 15000 marek za umělou ruku, kteráž by tomu, kdo o vlastní ruku přišel, umožnila býti činným v různých oborech průmyslu mechanického. Tento způsob vypsání může ovšem býti následován kteroukoliv jinou činností, na př. pro zemědělství. Již z toho následuje *praktický význam* právních pravidel pro veřejné přislíbení.

Takové veřejné přislíbení odměny za vypsání úkon neb dílo v podstatě známo bylo i Římanům — nebyla však přiznána právem žalovatelnost takového slibu, poněvadž tu scházela určitá osoba, kteréž

více osobám, zvláště sdělením ceníků, seznamů skladu, vzorků, aneb při kteréž zboží, cena neb množství není určeno, není závaznou ofertou ku koupi. Srov. o tom na příkl. H a h n ů v výklad k zák. obch. čl. 337, druhý díl druhého vydání str. 232 a násl. Též S t a u b ku čl. 337 výklad § 15 vrcholící v tom, že nabídka učiněná více (neznámým?) osobám na tak dlouho jest nezávazná, až nastanou *vlastní* okolnosti, z kterýchž přes množství oblatů přece dá se vyvoditi vůle oferentova, že se zavázati chce.

onen slib byl učiněn, a kteráž by jej byla přijala.²⁾ Právo římské závaznost jednostranného slibu mezi živými z pravidla neuznávalo; příslibující mohl vůli svou kdykoliv odvolat, nebyl povinen plnit, a plnil-li svůj slib přece, činil tak jen dobrovolně, neplně tím nějaký právní závazek. To byl význam jednostranné pollicitace ve smyslu l. 3 D. 50. 12: Pactum est duorum consensus atque consentio; pollicitatio vero offerentis solius promissum. — Sluší však připomenouti, že význam pollicitace není v pramenech ustálený, a že se výrazu toho užívá i k označení prohlášení, jež ani nebylo učiněno s úmyslem závazným, i k označení smluv bezformálních a konečně i smluv řádnou formou učiněných.³⁾

Jenom výmínečně zavazoval dle práva římského jednostranný slib slibujícího v případech dvou, a sice v případě přípovědi božstvu učiněné, nazvané votum, a v případě jednostranné přípovědi ve prospěch městské obce učiněné, ač byla-li přípověď učiněna za zvláštní příčinou (ob justam causam), neb bylo-li provedení jeho započato (Heyrovský l. c.)⁴⁾

²⁾ Srov. M a y r, Auslobung str. 14, pozn. 14 a 15. Dále týž, str. 127 a 130, kde ukazuje, že římskému právu zejména známo bylo veřejné příslibování odměn *delatorum*, kteří by nějaký skutek nedovolený vypátrali neb vyzradili. Tak praví na př. císařové Diocletianus a Maximianus v l. 2 Cod. 7. 20: Libertinae conditionis constitutis privatis pactis mutare statum non licere. Numiano senatusconsulto contra collusorem poena statuta *premioque detegenti promisso — manifeste declaratur*. Tu jest veřejné příslibení odměny tomu, kdo by nedovolený čin odhalil.

Rovněž odměna veřejně příslibena tomu, kdož by počátek vzpoury oznámil l. 5 § 7 Cod. 9., 8: Sane si quis ex his in exordio in itae factionis studio verae laudis accensus, in itam prodiderit factionem, et praemio et honore a nobis donabitur.

Zajímavé příklady veřejných příslibení ze soukromého života římského podává B r u n s, *Fontes jur. rom. antiqui; sedmé vydání* r. 1909 uspořádané O t t o n e m G r a d e n w i t z e m na str. 361 a násl. pod č. 159 F: indicii nomine promissa, t. j. sliby za objevení neb nalezení, z nichž alespoň některé uvádíme na doklad rozvoje římského života.

Prvý příklad: Z krámu, dílny neb z hostince ztratila se kovová urna. Nápisem na zdi v *Pompejích* příslibuje se tomu, kdo by ji zpět přinesl, sestercii patnáct; bude-li jmenovati zloděje tak, aby věc zachráněna (opět získána) býti mohla, dvacet sestercii.

Další příklad: kovová čtverhranná destička byla připevněna kroužkem na krk otroka. (Nalézá se v Římě i ve Veroně). Na ni bylo napsáno latinsky:

„Utekl jsem; zadrž mne; vrátíš-li mne (revocaveris) mému pánu Zonirovi, obdržíš celý peníz (solidum).“

Konečně: Otec, jehož syn se ztratil (neobjevil se: non comparebat), vyhlásil, že dá určitou sumu peněz tomu, kdo by syna přivedl.

Ostatní příklady týkají se odměny vypsané na vypátrání a zadržení zběhlých otroků.

³⁾ Srov. H e y r o v s k ý, *Dějiny a system pr. ř.* vyd. z r. 1910 § 166 str. 546 neb W i n d s c h e i d - K i p p, vyd. z r. 1906 § 304 a pozn. 3.

⁴⁾ Dobře ukazuje k tomu H o f m a n n F r a n z, *Entstehungsgründe der Obligationen* str. 49, že jest celá skupina veřejných příslibení, jimiž má býti způsobena neb vyvolána činnost vědecká, umělecká, humanitní, jež sloužití má zájmům veřejným. Správně v tom spatřuje H. *spřízněnost* s pollicitací civitati (rei publ.) factae; — slouží totiž nikoli soukromníku slibujícímu, ale veřejnosti. Dále jsou ve-

Ani *glossatoři* neznali ještě žalovatelnosti jednostranného veřejného příslibení.⁵⁾

Tím asi se stalo, že ani *Code civil*, ani *zákon italský* na něm zbudovaný — ani *rakouský zákon občanský* neobsahují o veřejném příslibení v právu soukromém žádné pozitivní zmínky. Jenom p r u s k ý L. R. obsahuje v § 988, I, titulu 11 ustanovení tohoto obsahu: Vypisovati na užitečné práce duševní neb obecně prospěšné tělesné schopnosti neb podniky veřejné odměny, jest každému dovoleno; dále v § 989: Kdo takovou prémii vypisuje, nemůže svůj slib před uplynutím určené doby zpět vzít; další ustanovení až včetně § 995.

Všechna tato ustanovení p r u s. L. R. § 988 počínající, obsažena jsou pod nápisem: „Praemien“. Výrazu dnes v německé literatuře právní obvyklého „Auslobung“ ani v *prus. L. R. nenalézáme*.

Ježto skladatelé našeho obč. zák. rakouského měli, jak známo, *pruský L. R.* stále na očích, možno důvodně tvrditi, že toho úmyslně opomenuli, aby o závaznosti veřejného příslibení v našem smyslu přijali do zákona rakouského nějaké ustanovení. Neměli tedy soukromoprávní upravení veřejného příslibení za potřebné neb za vhodné.⁶⁾

Avšak tím právní význam veřejného příslibení nebyl odbyt; naopak ohromným rozšířením tisku, jak jsme již s kraje pravili, a stupňováním pospolitého života, zvláště mocným vzrůstáním se měst a tím stupňovanými, stále častějšími právními styky občanstva význam *veřejných vyhlášek* novinami i plakáty stále byl stupňován, a tak již *saský zákon občanský*, třeba jinak vyslovuje (v § 770) nezávaznost jednostranného slibu, přece v násl. ustanovení § 771 nařizuje.

„Veřejně ohlášená jednostranná příslibení ceny neb odměny neurčitě osobě pro případ určitého výkonu zakládají závaznost pro slibujícího, když výkon byl nastal. Takový slib může stejným veřejným způsobem býti odvolán dotud, dokud výkon jemu odpovídající ještě nebyl proveden.“

Váhu sluší klásti na to a zvláště třeba upozorniti, že sám *saský zákon právní ústav veřejného příslibení nazývá „einseitige(s) Versprechen“*.

řejná příslibení, kteráž slibují odměnu za zvlášť vynikající skutky *hrdinné* neb *humánní*, zdůvodněné vědomím povinnosti, ctižádosti a pod. (dobyť nepřátelského praporu, děla). Veřejné sliby toho druhu blíží se římskému votum učiněnému vyšší bytosti neb myšlence.

⁵⁾ Tak čteme u M a y r a, Auslobung na str. 130 poz. 17 a 18.

⁶⁾ Úmyslně ustanovení o veřejném příslibení nepřijato také do *původního švýcarského zák. oblig.*, viz M a y r cit. str. 131. Vždyť ještě H o f m a n n v citovaném spisu z r. 1874, str. 39 nazývá veřejné příslibení (Auslobung) právním institutem nehotovým, jenž teprv jak se strany vědy, tak se strany zákonodárství očekává svého vývoje. Z příčin naznačených v úvodě o významu *veřejného tisku v našich dobách* máme za to, že jest na čase, abychom se o tento vývoj starali. K tomu vhodné ukazuje hned s kraje důkladné pojednání E x n e r o v o „Zur Theorie der Auslobung“ v *Kritische Vierteljahrsschrift für Gesetzgebung u. Rechtswissenschaft*, ročník 1869, sv. 11, str. 237—361, a tomu vyhověno *novou úpravou švýcarského zák. obl.*

Toto veřejné příslibení zákoníkem saským upravené nemůžeme stotožňovati s ofertou smluvní neb s návrhem smluvním, neboť saský zákoník sám je nazývá „einseitiges Versprechen“, nikoliv Antrag, návrh.⁷⁾ Návrh čili oferta smluvní zaniká již sama bez odvolání, když lhůta zákonem ku přijetí výměřená marně uplynula — ale veřejné příslibení nikoliv! —

Tím octli jsme se při nejspornějším bodu o právní povaze „veřejného příslibení“ — německy „Auslobung“ zvaného.

Kdežto z práva římského, upírajícího jednostrannému, nepřijatému slibu jako pollicitaci platnost a žalovatelnost, nelze dovozovati platnost a žalovatelnost veřejného příslibení (jak konstatuje již Theod. R. Schütze v Jahrbuch d. gem. R., V. sv. 1862 v pojednání „Auslobung“ nadepsaném na str. 52), uplatňuje se v dobách našich v právu názor, že nelze upírati slibu ve veřejném příslibení obsaženému obligatorní závaznost, což odůvodňuje se přede vším všeobecným právním vědomím, jemuž by se přičilo, aby to, co veřejně a vážně příslibeno bylo osobou ku právním jednáním způsobitou — bylo bezobsažným, planým a nezávazným tlachem. Dále třeba uvážiti, že taková veřejná příslibení sledují i velice vážné účely, jichž příslibující dosáhnouti chce, jako na př. opětné získání cenné věci ztracené aneb zprávy o ztracené blízké osobě (na př. dítěte, vojína), vypátrání neznámého vraha atd.

Tyto nanejvýš vážné cíle, jichž má býti dosaženo veřejným příslibením, přičí se tomu naprosto, aby prostředek k jich dosažení volený, totiž veřejné příslibení dostatečně určité odměny, bylo pouhé prázdné slovo, jehož by se ani ten nemohl dovolávati, kdož by toho účelu třeba velikými obětmi a velikým úsilím dosáhl.⁸⁾

Následkem toho dnes uznává se vůbec, že veřejné příslibení zakládá závazek obligační —, avšak v mínění o právní povaze tohoto závazku i o jeho objemu se učenci dodnes rozcházejí.

⁷⁾ Tak činí Mayr, cit. str. 132 a pozn. 29, což ostatně přičí se samému jasnému znění saského zákona (einseitiges Versprechen), jež má přednost před tím, co by třeba v motivech bylo vysloveno. Poněvadž ku správnému posuzování „veřejného příslibení“ a jeho účinků jest třeba napřed znáti nauku o perfektnosti smlouvy a účincích oferty, jednáme o „veřejném příslibení“ na druhém místě — třeba že naše rak. osnova z r. 1912 o něm jedná v §§ 146 a 147 před uzavřením čili před perfektností smluv (§ 150 novely Abschließung des Vertrages).

⁸⁾ To vyslovuje na př. Hasenöhrl, Das österr. Obligationenrecht, Wien 1890, II. díl, § 57, Auslobung, str. 7 v tom smyslu, že jak rakouská literatura, tak praxe vyslovily se pro obligatorní závazek veřejného příslibení, poněvadž toho vyhledává především veřejné právní vědomí, a pak proto, že účelu veřejného příslibení často velice vážného může býti dosaženo jen tenkrát, když se právem uznává platnost a závaznost veřejného příslibení. Že by byl existoval právní obyčej, jak někteří vykladaelé Hasenöhrl em l. c. v pozn. 10 uvedení, vykládají — nezdá se býti správně, ježto možno pochybovati alespoň pro dobu dřívější (snad ještě před r. 1860) o všeobecném přesvědčení o nutnosti tohoto ústavu. Roku 1869 ovšem již Exner cit. praví, že veřejné příslibení svou závaznost čerpá z moderního práva obyčejového.

Velká část jich, nemohouc závaznost jednostranného slibu dovésti z práva římského, má za to, že se tu jedná o nabídku neb ofertu ad personam incertam, jejíž obdobu vidíme v právu římském přípustnou v právu dědickém a při tradici formou jactus missilium.⁹⁾

Kdo vypsany úkon neb dílo vykoná, přijímá tím nabídku ve veřejném příslibení obsaženou, čímž se smlouva stává perfektní. Tedy dle této theorie smluvní nastává přijetí návrhu ve veřejném příslibení neurčitým osobám učiněného výkonem vypsaneho díla.¹⁰⁾ Pouhým vedlejším tvarem čili odrůdou této nauky smluvní jest učení, že přijetí oferty ve veřejném příslibení obsažené nastává již pouhým započítím neb přípravou výkonu neb díla vypsaneho. Právem ukazuje k tomu Exner l. c. str. 345 a násl., že dle skutečného stavu věci při veřej. příslibení slibující přece zamýšlí se zavázati jen tomu, kdo výkon neb dílo provede neb dokoná, ale nikoliv tomu, kdo výkon neb dílo pouze připraví neb započne. Bez ukončení díla není přijetí. Tímto novým tvarem theorie smluvní měla býti jen odůvodněna nepřípustnost odvolání slibu naproti těm, kteří s dílem již započali (jak děje se osnovou ruského z obč. čl. 1018).

Avšak theorie smluvní má závažné vady, z nichž nejpodstatnější jest ta, že předně by se nemohl o vypsanou odměnu hlásiti ten, kdož vypsane dílo již vykonal předtím, než se veřejné příslibení vůbec stalo, poněvadž vykonání díla stalo se tu bez ohledu na vyhlášku, bez vědomí o ní, a nemůže se tudíž vykonání díla takového prohlásiti za přijetí veřejného slibu, jenž v době výkonu díla ještě ani neúčinkoval, ba snad ani ještě nebyl učiněn. To platiti bude stejně i tenkrát, když dílo vykonáno bylo sice po vyhlášce, ale bez ohledu na vyhlášku, když ten, kdo dílo vykonal, vyhlášku neměl ani na mysli a třeba ji ani neznal.

⁹⁾ Dle l. 9, § 7, Dig. de acquirendo rerum dominio, 41, 1, také „in incertam personam collocata voluntas domini transfert rei proprietatem ut ecce, qui missilia jactat in vulgus. Kdo tedy na příklad peníze rozhazuje mezi lid, přenáší vlastnictví čili provádí platnou tradici, třeba neznal určitě přejímajícího. O legátu, učiněném někomu z blíže označeného kruhu osob, jedná l. 17, § 1, Dig. de leg. II. Srov. o tom Windscheid Pand., Der Vermächtnisnehmer (Bedachte § 625). Pokud se ustanovení personae incertae za dědice týče, dovoleno to teprv právem Justinianovým, byla-li jenom dosavadní neurčitost později odstraněna, l. unica Cod. de incertis pers. 6. 48. Dříve to dovoleno nebylo.

¹⁰⁾ Stoupence této theorie vypočítává, počínaje citovaným již pojednáním Bülowovým Arndts, Pand. § 241, pozn. 3. Ještě obšírnější výpočet uveden Hasenöhrl em cit. str. 7, poznámka 14, a doplněn tu i vykladaeli práva obchodního Hasenöhrl em a Endemannem pro čl. 318—322 zák. obch. O této theorii oferty ad incertam personam a přijetí jejím, neboli o theorii, jež shledává ve veřejném příslibení prvek smluvní (Vertragstheorie), obšírně jedná a stoupence její vypočítává Mayr ve své monografii (Manz 1905) Die juristische Construction der Auslobung b. die Vertragstheorie str. 108—122. Mayr sám k této theorii se přidává. Pro případy, kde někdo vypsane dílo vykoná před vyhláškou neb nevěda o ní, chce stanoviti jakousi praesumpci čili právní domněnku přijetí učiněného slibu, str. 119, dle praxe anglické.

Následkem toho odchylná theorie nepokládá veřejné vyhlášení za ofertu — t. j. za prvek dvoustranné smlouvy —, nýbrž za jednostranný slib závazný již bez přijetí, podobně jako pollicitace. Pro tento jednostranný závazek obligační neplatí tedy ani exceptio non adimpleti contractus, ježto v tomto jednostranném slibu není obsažena smlouva dvoustranná, aniž možno mluvit tu o plnění z ruky do ruky jako při smlouvách dvoustranných, jako na př. při koupi neb při smlouvě směnné.

Tento ve veřejné vyhlášce obsažený jednostranný slib zachovává pak platnost, t. j. veřejně učiněné příslibení jest účinné i v tom případě, když osoba třetí vypsání dílo předsevzala, třeba o vyhlášce ani nevěděla, ano vypsání odměna náleží i tomu, kdo vypsání dílo vykonal i předtím, než se vyhláška stala; neboť nevyhledává se tu jako při ofertě následujícího přijmutí.¹¹⁾

Jednostranný slib dle této theorie jest účinný a závazný samou veřejnou vyhláškou, a kdo dílo dokázal, nabyl nároku na cenu bez jakéhokoliv přijetí.

Pro stoupení theorie, že veřejné příslibení jest závazným jednostranným slibem, jakáž nabyta v nové době širšího uznání, není tedy nikterakž třeba badání o tom, v kterém a v jakém jednání uchazečově obsaženo jest přijetí slibu. Ten, kdož dílo dovedl, nabyl nároku, a k tomuto nabytí nároku není třeba přijetí ani verbálního (slovy) ani jednáním konkludentním, na př. tím, že uchazeč dohotovené dílo příslibujícímu předkládá a zároveň naproti němu nárok činí na vyplacení slíbené ceny, jak vykládá Exner, Zur Theorie der Auslobung, Krit. Vierteljahrsschrift r. 1869, str. 348 a násl. („in der Gestalt der Production des Geleisteten an den Auslober unter gleichzeitiger Erhebung des Anspruches auf

¹¹⁾ Stoupení theorie jednostranného slibu jako pollicitace viz u Arndtsa a na udaném místě; Arndts sám se k nim přidává. Z nich zvláště význačný jest Siegel, Das Versprechen als Verpflichtungsgrund im heutigen Recht, Berlin 1873; tato práce dala podnět Hofmannovi k sepsání spisu „Die Entstehungsgründe der Obligationen“, jenž na str. 45 o veřejném příslibení dospívá konečného výsledku, že právní poměry z veřejného příslibení lépe a přirozeněji se vykládají na základě jednostranného slibu než na základě smlouvy. Téhož náhledu také Unger, Grünhuts Zeitschrift I. Band N. XII. a na novo v Grünhuts Zeitschrift sv. XXXI., str. 397 a násl.: Zur Revision des allg. bürgerl. Gesetzb., kde vykládá, že rakouský obč. zákon ohledně veřejného příslibení (Auslobung) obsahuje skutečnou mezeru, kterouž nelze vyplnití analogií — nýbrž kde soudce vedle § 7 zák. obč. musí rozhodnouti po pečlivém sbírání a zralém uvážení všech okolností dle přirozených zásad právních. To platí o veřejném příslibení (pozn. 28 l. c.); neboť také v Rakousku uplatňoval se názor theoreticky nesprávný a v praxi naprosto nestačitelný, jako by veřejné příslibení byla oferta neb dokonce smlouva cum incerta persona — ačkoliv rak. právo občanské takové smlouvy ani nezná (§ 862 z. obč.). Tak dospívá Unger ku schválení názoru, že veřejné příslibení jest jednostranný slib, jak nyní stanoví obč. zákon německý v §§ 657—661, a jak zejména vykládá G. Planc k, vyd. z r. 1900, str. 401 a násl., že dle samého znění něm z. obč. i dle motivů jeho veřejné příslibení jest jednostranný závazný slib.

O rakouských vykladatelích bude zvlášť jednáno.

den Preis“). Toho ku vzniku nároku na cenu není nikterakž třeba; naopak, kdo nárok na cenu činí a tím jej uplatňuje, musí jej už mít, t. j. nezbytno, aby ho již byl dříve nabyt. Ku vzniku nároku nevyhledává se jeho uplatnění, třeba jest pravda, že příslibující se dozvědětí musí, kdo nárok činí. Podmínky vzniku čili nativity nároku nelze tedy stotožňovati s jeho činěním neb uplatněním. Napřed třeba, aby nárok vznikl — a to se děje vykonáním díla — bez jakéhokoli přijetí —, a pak teprv lze jej činiti neb uplatnit. Závaznost a účinnost veřejného příslibení jest tudíž na přijetí nezávislá.

Důsledně závaznost slibu veřejnou vyhláškou učiněného není dotknuta tím, když vyhláškou slibující zemře neb stane se nezpůsobilým ku právním činům dříve, než třetí osoba z vyzvaného občanstva vypsání úkon neb vypsání dílo předsevzeme neb vykoná.¹²⁾ Slib ve vyhlášce obsažený přechází tudíž též na dědice — ovšem v stejném objemu, jak pro zůstavitele platil.

II. Náležitosti veřejného příslibení.

Ať jest právní konstrukce veřejného příslibení jakákoliv, v každém případě vyhledává se ku jeho závaznosti jistých vlastností neb předpokladů náležitých ku právní podstatě závazného veřejného příslibení. Z těchto vlastností třeba zvlášť jmenovati:

a) Neomezenost a tím neurčitost osob, jímž veřejné příslibení svědčí. Slibující nezná onoho jedince, jenž bude s to, aby veřejnou vyhláškou vypsání výkon neb vypsání dílo provedl. Jemu záleží především na tom, aby toto dílo bylo skutečně provedeno, kdežto osoba, která je provede, jest mu buď zcela neb alespoň do jisté míry lhostejna.¹³⁾ Z toho následuje, že příslibující

¹²⁾ Vždyť, jak ukázáno podle osnovy naší novely z r. 1912, ani oferta před uplynutím lhůty přijímací dle poslední věty § 151 novely nezaniká, když jedna strana po čas trvání lhůty přijímací zemře neb stane se nezpůsobilou k právním činům. Tím spíše platí to musí o závazku veřejného příslibení, jež jest hotové, svým účinkem na přijmutí nezávislé, protože jednostranné příslibení, kdežto oferta jest jednání dosud nehotové — a po marném uplynutí lhůty přijímací samo sebou zanikající. O tomto účinku veřej. příslibení srov. Hasenöhrl, str. 13 a pozn. 45, jenž vykládá, že veřejné příslibení jest právní jednání o sobě ukončené, jehož existence a podstata není dotčena, jestliže příslibující zemře neb stane se nezpůsobilým k právním činům před vyplněním příslibení. Tam uvedeni též stoupení odchylného a opačného náhledu.

¹³⁾ To jest patrné při příslibení odměny za nalezení ztraceného předmětu zvlášť cenného, neb za vypátrání nevěstné osoby, jako na př. zraněného syna, neb za nepřátelského vtrhnutí ztraceného člena rodiny, otce, matky, dítěte a pod. Slibujícímu se tu přede vším o to jedná, aby ztracená osoba byla vypátrána, a zůstává lhostejno, kým.

V tom spočívá vlastnost veřejného příslibení od obligací odlišná, poněvadž při těchto zakládá se právní vztah čili svazek zpravidla právě naopak mezi určitými osobami již samým založením závazku, jako při smlouvách reálních, konsensuálních, při obligacích ex delicto, zvláště při smlouvě o dílo, na př. malířské, sochařské atd.

se svou vyhláškou obrací se nikoliv na určitého jedince *ani na uzavřený* počet určitých jedinců — nýbrž na individuálně i početně dosud neurčitý kruh osob. Kruh těchto osob jest početně neurčitý, a proto až do ukončení úkolu veřejné vyhlášky *měnivý*; t. j. počet osob, které jsou vyzvány, aby provedením vypsaneho díla ucházely se o vypsanou odměnu, může se kdykoliv zvýšiti aneb i umenšiti.¹⁴⁾ To vyznívá, pravíme-li, že veřejné přislíbení učiněno jest *ad personam incertam*. Vyhledávané neurčitosti osob, jimž veřejná vyhláška svědčí čili neurčitosti adresátů není na újmu, že tito adresáti patří do *kruhu, od ostatních členů obecnstva sice odlišného, přece však počtem i individuálně neurčitého*. Na př. kdož veřejné přislíbení za provedení uměleckého neb technického díla činí, obrací se podle přirozenosti věci především na umělce neb techniky, do jichž oboru vypsane dílo spadá.

b) *Veřejnost přislíbení*. Aby přislíbení svědčící takto neurčitému kruhu osob do tohoto kruhu osob vniklo, aby vědomost o tomto přislíbení a jeho obsahu se náležitě rozšířila, a to ne toliko pro dobu neb datum stavší se vyhlášky, nýbrž i poté, po celou dobu jejího platného trvání, jest nezbytně třeba, aby ono přislíbení se stalo *veřejně*. *Veřejnost jest tedy podstatná náležitost přislíbení*, o němž pojednáváme. Veřejnost jakéhokoliv aktu spočívá v tom, že v zásadě jest pro každého pozorovatelný neb viditelný, že není nikdo vyloučen z toho, aby onen akt pozoroval, vnímal, viděl neb slyšel podle toho, jeví-li se formou viditelnou neb slyšitelnou. Zpravidla bude se veřejnost přislíbení neb vyhlášky jevití tím, že se děje na místě *veřejněm, všeobecně přístupném*. Jinak jest forma veřejné vyhlášky neb veřejného přislíbení lhotejná; může se dítí vybudnováním a ústním vyvoláním, vyhláškou ve veřejných listech, neb nalepením plakátů, ať psaných či tištěných, a třeba jiným způsobem.¹⁵⁾

Ani neurčitost osob, na něž se veřejné přislíbení obrací, ani jeho veřejnost nestačí ještě k tomu, aby veřejné přislíbení stalo se v právu závazným. K tomu přede vším třeba jest, aby ono přislíbení vedle vypsaneých již vlastností bylo také *opravdové*.

c) *Opravdovost*. Do této podstatné náležitosti, *opravdovosti* veřejného přislíbení, možno čítati především osobní způsobilost toho, kdož veřejné

¹⁴⁾ To správně vyslovuje M a y r, str. 17 a 18. Wahrnehmung durch eine numerisch und individuell unbestimmte Zahl von Personen mit Möglichkeit des unbehinderten Zutrittes von Personen, unbestimmt welcher und wie vieler. Sluší však při tom míti na paměti, že *neurčitost osob nemusí býti totožna s veřejností*, ježto dá se mysliti též *neurčitost osoby bez veřejnosti*; na příklad v nejintimnější uzavřené společnosti chce některý člen této společnosti proměnití větší peníz a vyzve všeobecně spolčníky: Proměňte mi někdo padesátku! —

¹⁵⁾ M a y r, na str. 17 má za to, že dá se mysliti také „vyhláška mlčky učiněná“, reální přislíbení (Realauslobung), jako když při národní slavnosti postaví se stožáry, na nichž nahoře připevněny jsou ceny pro toho, kdo se až k nim vyšplhá. Tu ovšem správněji než o vyhlášce „mlčky učiněné“ lze mluvit o vyhlášce učiněné konkludentním, tedy *velice zřejmým a pozitivním jednáním*, což jest něco jiného, než „mlčení“, jež jest pojmově v odporu s veřejnou vyhláškou.

přislíbení činí, souhlas jeho vůle s prohlášením, dostatečná určitost, jak toho dle všeobecných pravidel třeba při závazných právních jednáních.¹⁶⁾ Nejpodstatnější náležitostí však jest, aby vůle slibujícího, ve vyhlášce obsažená, byla opravdová, t. j. aby slibující měl *rozvážnou, svobodnou a neklamnou vůli* přislíbenou odměnu neb cenu vyplatiti tomu, kdo by vypsaneý úkol provedl neb vypsane dílo dovedl. Zdali jest tu této opravdovosti, možno posouditi jenom dle všech okolností jednotlivý případ provázejících.¹⁷⁾ *Veřejnost přislíbení není ještě plným důkazem aniž náhradou opravdovosti*, neboť zkušenost všedního života poučuje nas, že se dějí před nejširší veřejností přislíbení, kteráž ani rozvážný laik, natož soudce, přece nemůže pokládati za závazná, poněvadž nejsou opravdová. Na př. známé dryáčnické vyhláškování prostředků proti hmyzu, ano i léků za současného přislibování určité sumy peněz pro případ, že by se prostředek neb lék neosvědčil¹⁸⁾; když vynálezce prášku pro hmyz v novinách i na nárožích vyhlásí: „Tisíc dukátů za jednu štěnici“. Neb: „1000 dukátů tomu holohlavému, kdož by po náležitém užívání zázračné masti nenabyl opětne hustého vlasu“ neb „koho by po užívání jisté zázračné tinktury ještě zuby bolely“ a pod.

Taková a podobná veřejná přislíbení jsou ovšem nezávazná a neplatná pro *nedostatek rozvážné vůle* slibujícího, jež se jeví zejména alespoň v mnohých těchto případech v neúměrnosti slíbené ceny — a výkonu, na který cena ta vypsána jest, jak zvláště při typické vyhlášce: „Tisíc dukátů za jednu štěnici“ do očí bije. Následkem toho dá se důvodně souditi, že žádný rozvážný člověk veřejná přislíbení takového druhu nebude pokládat za opravdová, rozvážná a závazná, nýbrž zpravidla snadno pozná, že se tu jedná toliko o dryáčnické ne-li šarlatánské reklamní prostředky, v nichž není obsažena žádná rozvážná, opravdová vůle obligatorní. Dostí případně nazývá taková pouze reklamní přislíbení S c h ü t z e l. c. str. 46, § 4 *nepřávnými čili falešnými* přislíbeními (Pseudo-Auslobung) — naproti tomu ona přislíbení, jimiž přislíbující zamýšlí dosáhnouti vážného účelu, a *jimiž tudíž v pravdě se zavázati míní*, nazývá *pravá přislíbení* (echte Auslobung). Avšak všeobecně platná pravidla, jimiž by bylo lze rozeznávati pravé, opravdové přislíbení od nepravého, se tu stanoviti nedají, nýbrž *musí býti ponecháno svědomitému posouzení soudcově, aby po uvážení všech okol-*

¹⁶⁾ Srov. na př. Hasenöhr l. c. str. 10, II. Erfordernisse; Mayr l. c., Ernstlichkeit der Erklärung, str. 22 a násl.

¹⁷⁾ Hasenöhr l. c. str. 11.

¹⁸⁾ V tom se tedy mýlí jinak nad míru pilná monografie M a y r o v a, praví-li na str. 21: „Die Öffentlichkeit der Auslobung ist das erste u. wichtigste Kriterium für die ernste Absicht des Auslobenden.“ *Neboť dryáčnická přislíbení* obyčejně až nepoměrně vysokých odměn v případě neosvědčení se nejrůznějších divotvorných prostředků *činí se před nejširší veřejností — a přece se jim nedostává podstaty opravdovosti*; spíše jest takové veřejné přislíbení jenom reklama, ale nikoliv závazné a zavazující právní jednání — jak každý života znalý a zkušený člověk na první pohled pozná.

ností rozhodl v každém jednotlivém případě, zdali jest tu opravdová a zavazující vůle slibujícího neb vyhlášujícího — aneb jedná-li se toliko o reklamní, a tudíž soukromoprávně nezavazující prostředek.

Byly sice činěny různé pokusy, aby nalezeno bylo jakési pravidlo, podle něhož by se mohlo posouditi, zdali veřejné příslibení jest platné neb neplatné.¹⁹⁾ Nejvážnější z těchto pokusů tvrdí, že negativní veřejné příslibení jest neplatné, t. j. takové, při němž příslibující nemá žádného zájmu na tom, aby vypsáný úkon neb vypsáné dílo bylo vykonáno —, ano spíše očekává, a tudíž sobě přeje, aby vypsáného úkonu neb díla nebylo dosaženo.²⁰⁾ Typem takového negativního veřejného příslibení jest hořejší vyhláška: Tisíc dukátů za jednu štěnici. Tu vypisující vynálezce neb prodáváč prášku proti hmyzu ovšem spíše sobě přeje, aby ten, kdož prášku užíval, štěnice nenalezl (proto název: negativní veřejné příslibení). Ježto tedy příslibující nemá žádného právního zájmu na vykonání díla, nemá též opravdové vůle právní, zavazovati se.

Avšak to nemůže býti pravidlem pro všechna negativní veřejná příslibení vůbec, ježto i mezi nimi mohou se vyskytovat případy, že vypisující neb veřejně příslibující, přes to že jest jeho přání, aby vypsáného úkonu dosaženo nebylo, přece má též užitek z toho, a tudíž alespoň jistý stupeň zájmu také v tom, bude-li vypsáného úkonu dosaženo. To dokazuje dobře příklad Hofmanna a Mayra uvedeny:²¹⁾ Nakladatel dražebního díla vypsál odměnu pro toho, kdo by v díle tom nalezl chybu tiskovou. Třeba sobě spíše přeje, aby chyba tisková nebyla nalezena, přece má též prospěch z toho, a tudíž také právní zájem v tom, bude-li v díle podnětem veřejného příslibení chyba tisková nalezena, neboť pak může býti chyba opravena a tím docíleno býti typografického díla bezvadného.²²⁾

Nedá se tedy ani pro negativní veřejná příslibení stanoviti pravidlo neplatnosti pro domnělý úplný nedostatek právního zájmu vypisujícího neb příslibujícího.

Proto stal se i jiný pokus, aby prokázána byla pravidelná neplatnost negativních veřejných příslibení, a sice uvedeno za důvod jich neplatnosti,

¹⁹⁾ Kritický přehled těchto pokusů podává Hasenöhrl, str. 11, pozn. 31.

²⁰⁾ Neplatnost takového veřejného příslibení vyvozována z toho, že nedostává se zájmu příslibujícího na splnění, ježto přece ku platnosti každého právního jednání vyhledává se právního — třeba nikoli pouze majetkového neb dokonce peněžního zájmu na výsledku takového jednání (nalezení ztraceného náramku, nalezení ztraceného dítěte, raněného syna), srov. Mayr, str. 25. Ale naprosté desinteresse příslibujícího i při negativním příslibení málo kdy bude možno prokázati, ježto často i splnění vypsáného úkonu, mimo očekávání vypisujícího dosažené, slouží též zájmům vypisujícího, a to i zájmům majetkovým.

²¹⁾ Příklad ten provází Mayr na str. 25 slovy: Mit dem Interesse an der Nichterfüllung kann aber ein gewisses Interesse an der Erfüllung concurreren.

²²⁾ Příklad ten uvádí již Hofmann r. 1874 ve své monografii na str. 42 a dokládá, že v případě skutečného nalezení chyby tiskové nakladatel platí příslibenou cenu jako službu sobě prokázanou, ježto mu tím umožněna oprava a emendace budoucích vydání.

že takové veřejné příslibení jest v podstatě své sázkou, jež jest zejména též u nás neplatna, když obnos, o který jest sázeno, nebyl při sázce hned složen. Avšak o sázce není řeči, ježto vypisující neb slibující sázky nikdy nemůže vyhrát.²³⁾ Mimo to výkon neb dílo, jehož dosažení závisí toliko na odhodlání neb na vůli uchazečově, jak při veřejném vyhlášení často bývá, nemůže býti nazváno „událostí oběma stranám neznámou“, jakáž přece jest podstatným předpokladem sázky dle § 1270 r. zák. obč. Správně vytýká mimo to Mayr l. c., že takový sázce podobný poměr obsažen býti může nejen při negativním —, ale také při pozitivním veřejném příslibení, kde slibující má zájem v tom, ano sobě přeje, aby některým členem vyzvaného obecnstva vypsáného úkonu bylo dosaženo. To platí zejména v tom případě, není-li jisto, zdali uchazeči budou míti tolik síly neb schopnosti, jakéž jest zapotřebí ku provedení neb dosažení vypsáného úkonu neb díla.

Byl také učiněn pokus, konstatovati negativní veřejnou vyhlášku jako jednostranně vypisujícím stanovenou konvencionální pokutu, kteráž složena býti má osobě dosud neurčité neb neznámé v případě tom, že dodané zboží vykáže nějakou vadu. Avšak správně tu vytýkáno, že ustanovení takové pokuty jest povahy akcesorní, kteráž předpokládá smlouvu hlavní, tedy zde kupní smlouvu mezi vyhlášujícím a neurčitou osobou co odběratelem. Toho důsledek by byl, že by veřejné příslibení platilo výhradně jen pro odběratele zboží, t. j. pro osoby, které určité zboží od vypisujícího koupily — což přiči se pojmu veřej. příslibení; neboť veřejné příslibení podle názorů našich jest povahou svou přece samostatné právní jednání, k jehož existenci není třeba žádného vedlejšího právního jednání.²⁴⁾ Muselo by pak nastati dvojnásobné určování osoby nárok mající na odměnu; jednou uzavřením smlouvy kupní s vypisujícím a pak odkrytím vady neb bezúčinnosti odebraného léku neb zboží. A přece i negativní veřejné příslibení jako při prášku proti hmyzu neb při zázračné masti neb tinktuře nebývá obmezeno na odběratele neb kupce, nýbrž na každého uživatele takového zboží, ať je koupí neb třeba i darem dostane, nikoliv od výrobce, jenž cenu

²³⁾ Srov. Hasenöhrl, str. 11, pozn. 31: „weil für den Auslobenden in keinem Falle ein Gewinn in Aussicht steht.“ Není-li napřed jisto, zdali uchazeč bude míti tolik síly a zručnosti, aby vypsáný úkon neb dílo provedl, pak takové veřejné příslibení, závislé výsledkem na neznámé okolnosti, má ovšem na sobě ráz smlouvy odvázné, jakou jest sázka. Tak tomu jest při zmíněném již šplhání na vysokou žerď při slavnosti lidové, ač pořadatelé obyčejně budou sobě přát, aby alespoň někteří závodníci ceny dosáhli. Tedy ráz aleatorní není toliko při negativním veřejném příslibení, a nemůže tudíž býti dohledem, že vůle vypisujícího není opravdová.

²⁴⁾ To vyslovuje Mayr na str. 28 slovy: Die Strafabrede ist accessorischer Natur. Aus der öffentl. Ankündigung eines Kaufmannes allein kann aber ein stillschweigender (accessorischer) Sondervertrag mit jedem einzelnen seiner Abnehmer nicht gefolgert werden. Třeba doložiti, že veřejná vyhláška zpravidla neplatí jen pro odběratele, nýbrž pro každého, kdo prášku neb masti a pod. užije — a tudíž s vypisujícím vůbec žádné smlouvy neuzavřel, takže pro tento nedostatek hlavní smlouvy nemůže býti řeči o smlouvě akcesorní.

veřejně přislíbil, nýbrž od kterékoliv osoby třetí. Tu pak není žádná smlouva hlavní, bez které není možná akcesorní smlouva o konv. pokutu.

Proto nezbyvá než poznání, že veřejné přislíbení jest nezávazné, když není založeno na opravdové, vážné vůli přislíbujícího, což může rozvázně obecnostvo poznati z okolností provázejících, z osoby přislíbujícího, z neúměrnosti odměny a žádaného výkonu, z doby a místa, kde se tak děje, na př. při sylvestrovské zábavě, eskamoteurem atd. O závaznosti přislíbení může tudíž rozhodnouti jen soudce v každém případě zvláště po uvážení všech okolností provázejících.^{24a)}

Neplatné jest ovšem veřejné přislíbení, jež má účel nedovolený buď tím, že úkon nebo dílo vypsané jest nedovolené neb nemravné, neb že přislíbená odměna jest nemravná neb zákonem nedovolená.

Tomu nasvědčuje zásada § 878 r. zák. obč. jakož i § 879 a pojem toho, co jest nedovolené, jakýž v podstatě podává poslední věta § 26 zák. obč. v ten smysl, že nedovolené jest, což zákony politickými jest zakázáno, aneb co příčí se patrně bezpečnosti, veřejnému řádu aneb dobrým mravům. Netřeba tu dále dokazovati, že ani veřejnou vyhláškou přislíbená odměna, ani tímto přislíbením povzbuzená činnost nesmí býti v tomto smyslu nedovolená.

Sporna jest od dávných dob až do dneška *odvolatelnost* veřejného přislíbení čili otázka, může-li veřejně přislíbující svoje přislíbení kdykoliv neobmezeně odvolati, aniž z pouhého fakta odvolání kdokoliv může proti němu činiti nějaké nároky — či může-li je odvolati toliko proti tomu, že dá náhradu těm, kteří odvoláním tím škodu utrpěli — či máme-li veřejné přislíbení pokládati vůbec bezvýminečně za neodvolatelné.²⁵⁾

^{24a)} Toho náhledu též důkladná práce Exnerova „Zur Theorie der Auslobung“ v Kritische Vierteljahrschrift für Gesetzgebung u. RW., roč. 1869, str. 338.

Vykládá, že byl učiněn pokus, aby celé *všude veřejných přislíbení*, kde má vypisující zájem na tom, aby výkonu neb díla dosaženo nebylo (negativní přislíbení), jedním rázem upřena byla právní závaznost, ježto jednak přislíbujícímu nedostává se závažného animi obligandi — a jednak, že takové přislíbení jest podstatou svou sázka i podle dnešních zákonů nežalovatelná. Nelze naprosto tvrditi, že by *každý továrník neb výrobce kteréhokoliv zboží* byl již dryáčnickem nemajícím opravdové vůle zaplatiti vypsanou cenu za nalezení určité vady nabízeného zboží; *mnohý má třeba opravdovou vůli zaplatiti v jednoilivém případě slíbenou prémii*, poněvadž jest mu náhradou získání velice účinné reklamy, následkem kteréž odbyt jeho zboží se kromobyčejně zvýší a tím značného zisku přináší. *Opravdovost takového továrníka neb výrobce nelze bráti v pochybnost.*

O neplatné sázce pak dle Exnera cit. str. 339 již proto nemůže býti řeči, *poněvadž nikdy nemají obě strany možnost výhry*, ale po případě pro obě strany jest možné nebezpečí ztráty — jaká pro uchazeče spočívá v marné práci a ztrátě nákladů, když ceny nedocílí. Proto opravdovost a závaznost negativního přislíbení jest otázkou soudcovského rozhodování.

²⁵⁾ Předním zastancem a hlasatelem nauky, že veřejné přislíbení jest neodvolatelné, jest spis Das Versprechen als Verpflichtungsgrund im heutigen Rechte, (Berlin 1873) profesora vídeňské university F. Siegla. Avšak jeho důvody, str. 96 a násl., nepřesvědčují, neboť *pruský L. Recht* I., 11 § 989, jehož se Siegel dovolává,

Nejjednodušší a nejpohodlnější jest ovšem theorie, která prohlašuje veřejné přislíbení vůbec za neodvolatelné, jak činí na př. Hasenöhrl l. c., str. 13, říká, že před dokonáním vypsání díla není sice nikdo oprávněn, aby z veřejného přislíbení pohledávku vyvozoval, přesto ale jest právní jednání (veřej. přislíbení) *v sobě ukončené* („in sich vollendet“, patrně a contrario oferty, jež není v sobě ukončena), a pro tuto *ukončenost* čili *hotovost* není přípustno odvolání jednostranného přislíbení. Avšak této theorii vytýká Exner v citované práci, str. 351, že přes svou pohodlnost a důslednost obsahuje bezdůvodnou tvrdost neb krutost pro přislíbujícího, *ježž váže přislíbením na vždy i v dobách, kdy už ztratil všecken zájem na vyhotovení vypsání díla, aneb kdy se poměry už zcela změnily tak, že veřejné přislíbení pozbylo již rozumného účelu*. Doložiti sluší, že přece rozumným způsobem přislíbujícímu nelze podkládati úmysl, že by se byl chtěl zavázati na věčné časy.

Proto dle Exnera právní život a obchod nemůže se spřáteliti s *naprosto, trvalou neodvolatelností veřejného přislíbení*, a sami přívrženci theorie o *jednostranném slibu* veřej. přislíbení, jako Puchta i Arndts, *vylučují* právo odvolání toliko naproti těm uchazečům, kteří k provedení vypsání díla učinili již *opravdové přípravy*. V tom ovšem jest, jak Exner správně ihned vyčítá, *nedůslednost* — neboť, je-li veřejné přislíbení jednostranný slib, nemůže býti nikterakž závislým na *projevu uchazečově* — neb tím přestává už býti *o sobě závazným* jednostranným slibem.

Kdo přiznává se k nauce, že veřejné přislíbení jest oferta — ten ovšem musí připustiti, že veřejné přislíbení jest alespoň tak odvolatelné jako oferta vůbec, tedy až do vykonání vypsání díla, v čemž teprv obsaženo přijetí učiněného přislíbení. Avšak podle názoru našeho nelze ani z povahy jednostranného slibu vyvozovati naprosto neodvolatelnost veřejného přislíbení,²⁶⁾ neboť závazek přislíbujícího pro vždy, in infinitum jest vůbec nemožný. Věčnost jest vůbec pojem, s nímž právní subjekty alespoň v právu soukromém jednati nemohou, ježto jsouce sami

stanoví neodvolatelnost jen po čas trvání lhůty (vor Ablauf der bestimmten Zeit) přislíbujícím určené, ježto přislíbující, stanoviv lhůtu, po tuto dobu sám vzdal se práva odvolání. Také historie kodifikace prus. LR. tomu nenavědčuje, ježto Siegel sám praví, že již první návrh stanovil ungefähr dasselbe, was schließlich Gesetz geworden ist — tedy neodvolatelnost *po čas trvání lhůty* slibujícím stanovené. Závažnější jest další důvod Siegelův str. 97, že v případě, kdyby přislíbující mohl svůj slib ihned odvolati, nikdo by se nemohl odvážiti toho, aby pokus učinil a čas a peníze na něj vynakládal. Avšak Siegel zapomíná, že jen ten pokus má cenu, který *dojde skutečného dosažení a dovedení slíbeného díla* — všechny pokusy před tímto dokončením díla jdou výhradně a jedině na účet toho, kdo je podniká, a toho sobě podnikající musí býti a také jest si *vědom*, že před dosažením díla žádného nároku nemá. Nauku Siegelovu o neodvolatelnosti veřejného přislíbení, zdá se, přijímá F. Hofmann, Die Entstehungsgründe der Obligation insbes. der Vertrag, Wien 1874, str. 39.

²⁶⁾ Srov. Mayer, Auslobung, str. 26.

bytím svým vázání na dobu omezenou, nemohou se zavazovati na dobu naprosto neobmezenou.

Dále nelze přehlížeti účinek času na *faktické, hospodářské a právní poměry* příslibujícího, kteréž se po poměrně krátké době tak utvářiti mohou, že příslibující pozbývá zájmu na dokončení svým časem vypsaneho díla, a že by se tudíž nesrovnávalo se slušností, aby ani po této době nebylo mu dovoleno odvolati veřejné příslibení, jež byl učinil předtím, když faktické, hospodářské i právní poměry byly zcela jiné.²⁷⁾

Proto nelze uznati neodvolatelnost veřejného příslibení; a zejména nelze uznati povšechně nárok na náhradu škody z *pouhého odvolání příslibení těch* uchazečů, kteří pro výkon vypsaneho díla činili již nějaké přípravy neb kroky připravující, avšak tím ještě s výkonem díla ani nezapočali.

V příčině té jest zajímavý výklad, jaký podává Theodor R. Schütze v Jahrbuch des gem. deutschen R., 5. díl 1862, na str. 66—68. Schütze rozlišuje dvě skupiny případů veřejného příslibení. První skupina jsou ony případy, při kterých má býti způsoben toliko *výsledek* čili *jistý resultát* činnosti uchazečovy, za jehož provedení jest cena příslibena. Tato skupina obsahuje velkou většinu případů veřej. příslibení. Vedle toho jest druhá skupina případů, při nichž veřejným příslibením vyžaduje se *celá řada neb suma služeb delší dobu trvajících*, jako na př. vypátrání bandy zlodějské neb vyklizení silnice sněhem zaváté a pokryté. Případy první skupiny podobají se smlouvě *o díle* (l. c. *operis*), případy druhé skupiny smlouvě *o pracích* (l. c. *operarum*). Toliko v případech druhé skupiny, *a jen tenkrát, když příslibující spíše neměl v úmyslu a na mysli celý výsledek* — může dle Schütze býti řeči o tom, že návrh v příslibení obsažený přijat byl již *započítím* prací —, a sluší přiznati uchazeči nárok na částečnou odměnu dle míry již vykonaných služeb. Jinak ale sám Schütze zavrhuje na str. 67 názor, že by v případě odvolání mohli činit nárok na náhradu ti uchazeči, kteří činili *pouhé přípravy a kroky, kteréž ještě ani neobsahují počátek výkonu*.

Takovým může příslibující odpověděti: Přines mi ztracenou knihu, přiveď psa, zloděje, etc. —, a pak teprv s tebou budu mluvit.

Obyčejně však, t. j. ve většině případů veřejným příslibením má býti odměněn jen *výsledek* prací, a toliko tento; toliko ten, kdo výsledek vykonal *a dokonal*, může býti pokládán za příjemce, a může právem žádati neb žalovati na odměnu z vypsaneho příslibení.

²⁷⁾ To jest také příčina, proč Krasnopolski v Öster. Obl. Recht, § 14, str. 74 učí, že při časově neobmezeném veřej. příslibení vůbec přísluší soudci, aby podle slušnosti rozhodl, zdali příslibující jest ještě svým příslibením vázán, a zdali se v mezidobí poměry nezměnily tak, že účel veřejného příslibení jest zmařen. Tím ovšem Krasnopolski sám vyzul se z řešení sporné otázky a přesunul ji na soudce.

Všeobecně dá se tudíž tvrditi, že vypsaná odměna náleží — jak plyne z podstaty připsání neb příslibení, toliko tomu členu z vyzvaného kruhu, *kdo vypsany úkol předsevzal a dokázal, neb vypsane dílo dohotovil*. Pokud se tak nestalo, nemůže proti příslibujícímu z jeho veřejného příslibení žádných nároků činiti. Dokázal-li však uchazeč vypsane dílo a tím dovedl vypsany úkol, nabyl právního nároku na vypsanou odměnu, a přirozeně tu pak o odvolání stavšího se příslibení nemůže býti řeči.

Z toho dá se důsledně souditi, že příslibující může příslibení odvolati, pokud nikdo vypsaneho úkolu neb díla neprovedl neb nedokázal, *neboť do té doby nikdo žádného skutečného práva z veřej. příslibení nenabyl, jež by mohlo býti porušeno*.²⁸⁾ Avšak této bezpodmínečné neodvolatelnosti veřejného příslibení zdá se, že staví se na odpor právní postavení těch, kteří následkem veřejného příslibení již zahájili činnost, aby vypsane dílo dokázali, a kteří snad již také za příčinou tou náklady činili; neboť tato přípravná činnost a tyto přípravné náklady byly by zmařeny bezpodmínečným a nezodpovědným odvoláním veřejného příslibení, kteréž právě ku pracím zahajovacím a přípravným nákladům podnět dalo.²⁹⁾

²⁸⁾ Máme tedy za to, že na otázku, zdali časově neobmezené veřejné příslibení možno odvolati, třeba odpověděti na tom základě, zdali kdokoliv z vyzvaného obecnstva na základě veřej. příslibení již nějakého *skutečného práva nabyl*. Třeba tedy zabývati se pojmem „práva nabytého“.

Poněvadž pro uchazeče při veřejném příslibení jednati se bude převahou neb ve velké většině případů o získání vypsane odměny rázu majetkového, obmezíme se na stručné vyšetření nabývání práva majetkového. Je-li „nabývání“ práva dle Windscheida, Pand. Erwerb u. Verlust des R. § 66 spojení práva s určitým subjektem, možno tvrditi, že *práva majetkového nabývá ten, s jehož osobou toto právo majetkové spojí se tak pevně, že musí býti čítáno do aktiv jeho majetku*. Nyní představme sobě, že uchazeč na základě časově neobmezeného veřejného příslibení podnikl práce přípravné, ano dokonce již započal s uloženou prací neb s vypsáním dílem, tedy zahájil pátrání po ztraceném předmětu, neznámém pachateli, neb opatřil sobě již látku nebo surovinu a počal stavěti model atd. Kdyby v tom okamžiku nastala potřeba sepsání inventáře veškerého majetku uchazečova, tedy vzniká otázka, co mohlo by z těchto jeho příprav a počátečních prací postaveno býti do jeho aktiv? Jenom zaopatřený neb koupený již materiál či surovina, snad z něho vyhotovený už polotovár neb nedokončený model, ale *zajisté ještě žádná pohledávka proti veřejně příslibujícímu, poněvadž taková vzniká teprv dohotovením vypsaneho díla*. Nenabyl tedy uchazeč tou dobou *ještě žádného práva*, a proto odvoláním veřej. příslibení před dohotovením díla nebylo a nemohlo býti porušeno *ještě žádné* jeho právo, následkem čehož jest odvolání až do té doby přípustné. Vždyť v tomto stadiu uchazeč ještě ani neví, zdali jeho činnost bude míti úspěch, zdali ztraceného najde, zločince vypátrá, zdali dílo vypsane, jak předepsáno, dokáže a dohotoví etc. Nenabyl tedy ještě žádného práva, nýbrž má toliko *naději, že snad odměny dosáhne*.

²⁹⁾ Neodvolatelnost veřejného příslibení hájí též Hasenöhrl, str. 14 a 15, maje za to, že veřejné příslibení co jednostranný slib jest právní jednání v sobě ukončené (in sich vollendet), a proto neodvolatelné; neboť neodvolatelnost ta dle Hasenöhrla, pozn. 47, jest nutný následek theorie pollicitační, a proto neodvolatelnost platí bezpodmínečně, a nikoliv toliko proti těm uchazečům, kteří přípravy již učinili neb práce zahájili. Naproti tomu sluší uvážiti, že jednáme toliko o významu

Proto jest řada vykladatelů, kteří veřejně příslibujícímu dávají sice právo odvolati svoje veřejné příslibení, ukládají mu však současně povinnost, aby dal náhradu těm, kteří důvěřujíce jeho slovu, již přípravné práce a náklady činili.³⁰⁾

Naproti tomu³¹⁾ sluší však uvážiti:

právní povaze a účincích *soukromoprávního veřejného příslibení*; nutný následek této povahy *soukromoprávní* pak jest, že z takového soukromoprávního příslibení práva vyvozovati může jen *určitá osoba*, kteráž určena jest v tom okamžiku, když se jisté osobě podaří práci dokonati neb vypsáné dílo provésti neb dovésti. Veřejnost soukromoprávních nároků proti slibujícímu vůbec nemá. Jinak jest to při votum a při příslibení na prospěch obce neb státu, jež sahají přes hranice práva soukromého.

³⁰⁾ Spatřují totiž U n t e r h o l z n e r, Schuldverhältnisse, I, 53 a P u c h t a *Pand.*, § 25 a) již v zahájení přípravných prací *přijmutí nabídky ve veřejném příslibení obsažené* — z čehož povstává smlouva a neodvolatelnost, při čemž však P u c h t a opatrně dokládá, že přípravné práce jsou přijetím, ihre nachherige Vollendung vorausgesetzt. Ale právě toto předpokládání jest nejisté a není „předpokladem“, nýbrž teprv ono předpokládané dokončení, a nikoliv pouhé započetí a příprava jsou *onou skutečností právo zahládající*, z níž uchazeč práva teprv nabývá, a tudíž proti slibujícímu uplatňovati může. Viz Unger, Syst. II., str. 3. Rechtserzeugende Tatsachen heißen Tatsachen, durch deren Verwirklichung ein Recht erworben wird. Co jest pro uchazeče skutečností právo zakládající? — *Dokázání vypsáné činnosti, dohotovení díla* — a nikoliv již pouhá příprava neb pouhý počátek. Proto P u c h t a vlastně svými slovy: ihre nachherige Vollendung vorausgesetzt — jest nejlepším dokladatelem nauky, že uchazeč naproti příslibujícímu práva nabývá teprv *dohotováním díla* — a předtím naproti němu ještě žádného práva nemá, a nemůže tudíž odvolání veřejného příslibení jeho se týkati. Ex n e r v citované práci „Zur Theorie der Auslobung“ v Kritische Vierteljahrschrift, ročník 1869, str. 553 ovšem má za to, že náhled připouštějící odvolání veřej. příslibení až do ukončení díla bez povinnosti náhrady naproti těm, kteří s pracemi již počali — (jež přijal zák. saský, § 771) *jest extrémní* a dopouští se křiklavého bezpráví naproti těm, kteří již přípravné práce začali a k tomu náklad činili, ježto by museli míti pocit, že byli napáleni („von Rechtswegen geprellt“). Proto prý třeba garancie pro tyto osoby, a přiznává se jim naproti příslibujícímu buďto nárok na náhradu škody neb se naproti nim prohlašuje odvolání příslibení za bezúčinné, takže mohou dílo ukončiti a pak o cenu se ucházeti. (Tak stanoví skutečně osnova ruská.) Avšak názor Ex n e r ův přehlíží, že takové riziko má každý *podnikatel*, jak nahoře v textu ukázáno, a ten, kdo se o dílo pokusil, není naproti příslibujícímu ničím jiným než podnikatelem.

Kdyby se takovému přiznala bezpodmínečně náhrada škody (negativního zájmu na smlouvě), pak *byl by mnohem lépe na tom než ten, kdo se nejen o dílo pokusil, ale svou práci také ukončil* —, přece však ceny nedosáhl pro *nedostatečnost kvalifikace práce té* — což přece jest velkou nesrovnalostí! — Proto, jak podotknuto, osnova *ruská* odvolání naproti uchazečům dílo již počavším prohlašuje za bezúčinné, avšak současně přiznává jim právo k dokončení díla a poté ucházení se o cenu. Ostatně viz vyvrácení nahoře v textu.

³¹⁾ Velmi poučný přehled sporných názorů o neodvolatelnosti, neobmezené odvolatelnosti a odvolatelnosti s povinností k náhradě škody podává H a s e n ö h r l, str. 14, pozn. 46. Obšírný výklad též u S i e g e l a § 11, str. 91 a násl., zvláště str. 95—104. v M a y r, Auslobung pojednává o této otázce ve třech odstavcích kapitoly 5. a) Unwiderruflichkeit, b) Widerruf gegen Schadenersatz, c) freier Widerruf str. 36—58 a přijímá konečně, jak se zdá, volnou odvolatelnost, str. 53.

a) Tito uchazeči, třeba již přípravné práce a náklady činili, *nenabyli ještě žádného skutečného práva z učiněného příslibení*, nemohou tedy také nároku z něho vyvozovati; neboť i odměna náleží jen tomu, *kdo díla dokonat, úkon do konce provedl*. Za pouhé přípravy veřejně příslibující nic neslibil, ba ani mu nenapadlo, aby za takové přípravy něco příslibil, a jest mu zcela lhostejno, dokáže-li uchazeč dílo třeba beze všech příprav aneb má-li uchazeč třeba dílo již hotovo, na příklad drama — na jehož sepsání vypsána cena — již hotově napsané a ve svém stolku uložené!

b) Tito uchazeči zahájivší již činnost svou k dosažení díla neb úkonu nemají dosud žádného práva, nýbrž toliko *nadějí*, že se jim podaří dílo dovésti a tím nároku na odměnu dosáhnouti. Tato naděje však může býti zmařena různým způsobem, aniž jim z toho nárok na náhradu vzešel. Na př. vypsána byla cena na vypátrání neb postížení vraha; ale vrah — výčitky svědomí dohnán, sám k státnímu zastupitelství se dostaví a se udá, neb zvíře zaběhlé, třeba kus hovězí neb drahý pes, na jehož nalezení a přivedení vypsána slušná odměna, sám se domů k pánu svému vrátí. Tu přece uchazečům, třeba už horlivě začali hledati a třeba nákladné cesty činili, nepřísluší žádná náhrada za jejich konané práce a náklady přípravné.³²⁾ Tak tomu i v případě odvolání veřejného příslibení.

c) Každý uchazeč musí míti na mysli toto riziko přípravných prací a nákladů, totiž že na ně nebude moci činiti nároku, když jiný uchazeč dílo dříve vykoná neb úkon provede, zločince chytí, zaběhlé dobytče přivede, neb dílo uznaně nejlepší vykoná atd. *Tedy uchazeč musí přirozeně s tím počítati, že se mu nepodaří díla dokázati a že vypsáné odměny nedosáhne*, čímž také o přípravný náklad přijde. — Tím méně může v případě odvolání bezpodmínečně žádati náhradu prací přípravných.

d) Kdyby se v případě odvolání veřejného slibu slibujícím přiznala uchazeči bezpodmínečná náhrada prací a nákladů přípravných, pak by uchazeč nabyt tím *výhodnějším* postavením, než kdyby veřejné příslibení vůbec nebylo odvoláno, — alespoň pro ten případ, že by díla neb úkonu vypsáného a jeho předepsaných vlastností vůbec nedokázal a nároku na odměnu nenabyt —, třeba by se byl i více namáhal a víc vynaložil, než v případě odvolání veřejného příslibení. Kdybychom tedy uchazeči přípravy učinivšímu přiznali při odvolání vyhlášky bezpodmínečně náhradu, měl by uchazeč z toho bezpodmínečný *čistý zisk*, a jeho postavení by bylo výhodnější než v případě neodvolání vyhlášky, což jest absurdní.

e) V podstatě právního jednání, jakým veřejné příslibení odměny jest, spočívá, že odměna dostává se *úspěšnému výsledku*, tedy tomu, kdo

³²⁾ O tom srov. obšírný a případný výklad M a y r ův str. 42 Widerruf gegen Schadenersatz, jenž vrcholí na str. 51 ku konci v tom, že 1. přípravná práce nepodává ještě žádné záruky pro to, že dojde kýženého a vypsáného výsledku neb hotového díla, 2. že každý uchazeč s plným vědomím podniká dílo odvázně, ježto není jisto, že je dokáže. Tedy přípravné práce jsou *risikem podniká*, ale nikoliv slibujícího.

úkon neb dílo *dokázal a dovršil* —, ale není odměna vypsána na pouhou neb docela neúspěšnou činnost uchazeče. Každý, kdo jakékoliv dílo *podnikne*, bere na sebe *risiko podniku*, totiž že jeho práce, studie, neb přípravné náklady, jako cesty, k cíli nepovedou a že budou marny. Tak i při činnosti vyvolané veřejným příslibem jest *risiko*, že přípravné práce a náklady minou se s výsledkem, aneb že někdo jiný vypsaný úkon neb dílo dříve dokáže a tak odměny dosáhne.^{33a)}

Za toho stavu věci nezbyvá nám než přiznati tomu, kdo veřejné příslibení učinil, právo, aby toto veřejné příslibení až do ukončení vypsaného díla volně odvolal,^{33b)} ovšem s tím samozřejmým obmezením, že by se toho práva odvolacího sám byl vzdal.

Tím tedy přiznáváme, že příslibujícímu přísluší právo volného odvolání až do ukončení vykonaného díla, a že z tohoto *prostého odvolání* ani ti uchazeči nemohou vyvozovati nároky neb žaloby na náhradu, kteří by již přípravné kroky ku vykonání díla byli učinili, na př. již náklady činili a práce vykonali — neboť oni již hned s počátku, než se do podniku neb do díla pustí, musí předvídati, že může pro ně takový stav nastati, totiž že marně budou náklady činiti a práci konati, když vypsané ceny nedosáhnou. Jinak je tomu však, *kdyby odvolání* příslibujícího *stalo se za takových okolností a bylo tak zvláště kvalifikované*, že by se jevilo jako jednání

^{33a)} To vyslovuje M a y r, str. 47 slovy: Der Auslobende lohnt den Erfolg, nicht die Thätigkeit des Siegers, noch gar die des erfolglosen Bewerbers; neboť jinak by se náhrada dostati mohla a dostala i bezúspěšnému uchazeči — ač by třeba jeho pokus byl tak chatrný, že vypsané ceny by nikdy nedosáhl. — A dále: Immer besteht die Gefahr, daß die Tätigkeit des Bewerbers erfolglos bleiben kann, sei es, daß er den gewünschten Erfolg überhaupt nicht erzielt oder trotzdem durch andere Bewerber oder durch die nach freiem Ermessen des Auslobenden gefällte Entscheidung ausgeschlossen wird. Odejmutí pouhé možnosti naděje (Anspruchsmöglichkeit) není ještě porušením práva, ježto uchazeč vůbec ještě žádného práva nenabyl. M a y r str. 49.

^{33b)} Kdybychom na příslibujícího, jenž příslibení odvolal před dohotovením díla — chtěli uvaliti náhradu škody pro uchazeče, kteří již s přípravnými pracemi započali a náklady činili, museli bychom přece příslibujícímu dáti právo, aby tvrdil a dokázal, že započaté dílo bylo tak nedostatečné, že by se mu ceny nikdy nebylo dostalo. Mimo to došli bychom také toho, že by příslibující musel dávat náhradu škody dvěma, třem — aneb i třiceti uchazečům — vůbec tolika, kolik by jich bylo již s přípravnou prací započalo; to by byla ale zřejmá anomalie, ježto dle původního obsahu příslibení celý závazek příslibujícího jest splněn *jedním placením ceny* za nejlepší práci. To také sám E x n e r, jenž velmi horlivě pro přiznání této náhrady mluví, uznati musí, a proto na str. 360 přiznává příslibujícímu právo, aby slíbenou cenu k soudu složil, čímž se veškerých nároků zprostí — ať už byly třeba jen 2 neb kolikkoli. Avšak tu E x n e r nevědomky nejlépe vyvrací povinnost k náhradě škody pro každého, jenž dílo započal; neboť složení k soudu jest jen *surrogátem plnění* —, a proto, kdyby všechny nároky práci započavších byly pravé, musela by cena tolikrát býti složena, kolik jest těch uchazečů — což ani sám E x n e r netroufá si požadovati; to jest dokladem, že nároky ty v pravdě neexistují — nýbrž že by bylo v nejhorším případě možno uznati jen jeden nárok na splnění příslibení, a sice toho, kdo první dokázal dílo, odpovídající ovšem náležitostem vyhlášky.

nemravné neb *neslušné*, jež přičí se patrně právní bezpečnosti, veřejnému pořádku neb dobrým mravům. (§§ 26 a 879 rak. zák. obč.) Na příklad továrník vypsal cenu na vynález jistého zvlášť výkonného stroje neb zvlášť účinného lučebnického preparátu. Vynikající strojník neb chemik za účelem dosažení ceny činil již četné pokusy, z nichž poslední se tak zdařil, že dle lidského domyslu může se vypsaného díla dodělati. Ale továrník *lstivým způsobem*, na př. podplacením od nevěrného pomocníka strojníkova neb od laboranta chemikova — vyzvěděl, jakých pomocných látek uchazeč užívá a jakou methodou postupuje, takže si nyní troufá, že vypsané dílo sám dokáže, a proto, aby velkou vypsanou cenu ušetřil, veřejné příslibení veřejně odvolá. Tu jest pak ovšem patrné, že se nejedná o *pouhé prosté odvolání veřejného příslibení*, k němuž vypisující jest oprávněn, nýbrž spíše jest celé jednání továrníkovo čin *nedovolený, úskočný, mravnosti a slušnosti se přičící* —, a proto může uchazeč (strojník neb chemik) od továrníka žádati plnou náhradu škody i ušlého zisku.

Ale nic od něho nemůže žádati, kdyby snad továrník, jenž sám jest také dobrým strojníkem neb lučebníkem, sám byl třeba jinou methodou, jinými prostředky a látkami pomocnými onen vynález dříve učinil —, a proto veřejné příslibení odvolá; aneb kdyby továrník následkem války neb požáru neb jiné živelní nehody byl schudnul — a proto veřejné příslibení odvolal — věda, že nemůže velkou cenu platiti, aneb že přišel o celý svůj závod, takže vynález pro něho pozbyl ceny. Tedy v případě *lstivého, úskočného jednání* a odvolání přísluší uchazeči ovšem nárok na náhradu škody. V tom ohledu srovnáváme se s učením S a v i g n y h o, *Obligationenrecht* II. § 61, že přísluší uchazeči nárok na náhradu škody způsobené *dolosným jednáním* příslibujícího —, ale prosté odvolání příslibujícího, jinak nikterakž jako jednání nedovolené, nekvalifikované, nedává uchazeči ještě žádného práva na náhradu nákladů neb prací přípravných.

Dále jest se nám ještě zmíniti o oné skupině veřejných příslibení, jakouž uvádí T h e o d o r S c h ü t z e, l. c., totiž kde příslibující nevypsal cenu na ukončení jistého díla, nýbrž na konání celé řady neb sumy prací, jako na př. opravu jisté cesty neb přivedení silnice do stavu sjízdného. Jenom při takových případech přiznává S c h ü t z e uchazeči právo na náhradu škody za částečně již vykonané práce, když příslibující svoje příslibení odvolá dříve, než celá suma prací (operace) jest vykonána. Ježto ani tu není jednání nedovoleného na straně příslibujícího, nemůžeme ani tu přiznati žalobu na náhradu škody; ale v takových případech, jako když jedná se o správu neb vypravení vlastní silnice příslibujícího, již částečnými pracemi nastane na straně příslibujícího *obohacení* neb *in rem versio*, a může pak takový uchazeč domáhati se náhrady učiněného nákladu nikoli žalobou na náhradu škody — nýbrž žalobou z obohacení příslibujícího dle § 1041 rak. zák. obč. Není tedy v takovém případě uchazeč naproti příslibujícímu úplně bezbranný, a není v tom žádná příkrost proti uchazeči, když se přiznává příslibujícímu *prosté právo odvolání* veřejného slibu bez závazku k ná-

hradě škody —, poněvadž vyloučení žaloby na náhradu škody nevyklučuje žalobu z obohacení.

Svého práva odvolání učiněného slibu může se slibující ovšem také vzdáti, ježto jedná se o jeho *právo soukromé*. Takové vzdání se práva odvolacího obsaženo jest v tom, když přislíbující ve svém prohlášení stanovil lhůtu, ve které uchazeči provedením úkolu neb díla se mohou o vypsanou odměnu ucházeti.

Tu právem se vykládá, že slibující tímto ustanovením lhůty, pokud ona běží, vzdal se a pozbyl práva odvolání. Tím tedy risiko uchazečů jest sice umenšeno, ale ovšem nikoliv zcela odstraněno.³⁴⁾ Z podstaty a z vlastnosti veřejného vyhlášení, jak nahoře vypsány, plyne jistě jiné omezení odvolání.

Vypsání musí se díti veřejně takovým způsobem, aby vědomost o něm mohla proniknouti do kruhů, z nichž vycházeti má uchazeč jakož i ten, kdo dovedením úkolu neb díla odměny dobude. Z toho následuje — byť nikoli s logickou nutností, přece jako *vhodné a původní vyhláše průměrné ustanovení*, že odvolání veřejného přislíbení má se státi *tímže způsobem veřejným*, kterým stala se veřejná vyhláška.³⁵⁾ Tím ovšem nelze vyrozumívati úplnou totožnost toho speciálního způsobu, jakým se stalo veřejné přislíbení, na př. vyhláškou v určitém časopisu neb plakátováním na přesně určitých prknech neb tabulích vyhlášovacích, nýbrž toliko, aby odvolání stalo se alespoň *tímže druhem a způsobem* veřejných vyhlášek, jakými se stalo veřejné vyhlášení, tedy stejným účinkem.

Vedle *veřejného* vyhlášení odvolání může se státi ovšem také zvláštním, jednotlivým osobám svědčícím odvolacím prohlášením — ale není toho nezbytně třeba, ježto se jedná o veřejné vyhlášení adresované na neznámé osoby. Opatrnost toho ovšem bude vyžadovati, aby v tom případě, že svého času při veřejné vyhláše přislíbení vyhláška byla zaslána jednotlivým určitým osobám, na př. vynikajícím odborníkům, také odvolání bylo těmto jednotlivcům neboli odborníkům osobně doručeno; ale nezbytno to není, ježto ani prvotní doručení exempláru veřejné vyhlášky není ofertou určité osobě činěnou, nýbrž zůstává přislíbením veřejným, t. j. neznámému počtu osob neurčitých svědčícím.³⁶⁾

³⁴⁾ *Úplného odstranění* riska uchazečova ani stanovením lhůty nedosaženo, ježto i pak zůstává pochybno, zdali uchazeč dílo skutečně dokáže a cenu dostane. *Umenšení riska* však spočívá v tom, že se uchazečům poskytuje přiměřená doba, aby svoje práce *v klidu ukončili a pak s hotovými díly o cenu se ucházeti mohli* — tedy i tu zůstává risiko, že uchazeč přes to ceny nedosáhne. Takové omezení riska uchazečů odporučuje se zvlášť při vypsání cen na díla umělecká, neb práce vědecké, technické atd., ježto ukončené dílo, přes to že vypsané ceny nedosáhlo, má přece nepoměrně vyšší cenu než pouhé torso. Srov. M a y r, str. 55 a pozn. 9, 10 a 11.

³⁵⁾ M a y r str. 55 a pozn. 12 — 14.

³⁶⁾ Vedle případu, kdy veřejné vyhlášení slibu, na př. exemplář plakátu na rozích nalepeného neb výstřih časopisu obsahujícího veřejné přislíbení, bylo zasláno jednotlivcům osobně, na př. vynikajícím odborníkům, sluší také řešiti případ,

Stalo-li se vyhlášení odvolání veřejného přislíbení vyličeným způsobem veřejným, nemůže se ovšem nikdo toho dovolávati a z toho práv vyvozovati, že přes to odvolání zůstalo mu neznámo; neboť právem lze přičítati veřejnému vyhlášení odvolání, stavšímu se tímže způsobem, jako svého času veřejné přislíbení, také týž účinek.

Rakouský zákoník obč. o veřejném přislíbení nemá, jak již podotknuto, žádného ustanovení, a máme za to, že se tak stalo úmyslně, ježto skladatelům ustanovení prus. L. R. beze sporu byla dobře známa.

Následkem toho také názory vykladatelů rak. práva obč. o tomto právním jednání, o jeho právní povaze, o jeho vlastnostech i účincích se rozcházejí. Také v dřívějších dobách nemohla se vyvinouti taková praxe, aby mohly její názory platiti za vigeny disciplina, pro řídkost případů, o nichž soudy rozhodovaly.

Dlužno podati především názor alespoň čelnějších vykladatelů až do doby zahájených prací reformačních a pak praxi nejvyš. soudu z dob nejnovějších.

III. Vývoj práva rakouského.

Původní návrh rakouského zákona občanského neměl žádného ustanovení o veřejném přislíbení a neobsahoval také žádného upravení jednostranného slibu, jakým byla římská pollicitace.

Tehdejší, t. j. v době podání původního návrhu žijící praktičtí právníci však byli vyškoleni v právu obecném, t. j. tou dobou praktikovaném právu římském, a tu jest zcela přirozeno a proto pochopitelné, že při poradách tato mezera byla vytýkána, a sice připamatováno vnitrorakouským soudem apelačním ku § 4 osnovy, že se v návrhu postrádá ustanovení, zdali *pouhý slib* nezakládá závazek. Vedle toho také ap. soud hornorakouský

kdy jednotlivec neb jednotlivci přislíbujícímu zvlášť oznámí, že se o provedení díla, a tudíž o dosažení ceny pokusí. V prvním případě, jak již podotknuto, nemění se nikterakž povaha veřejného přislíbení celé veřejnosti čili kruhu neznámých osob svědčícího, ježto v onom zaslání plakátu neb čísla časopisu nelze ještě nikterakž spatřovati ofertu určité osobě svědčící, *nýbrž toliko*, dle M a y r a str. 57, *jakýsi způsob osobní zdvořilosti*, která ovšem nemá právního významu, pročez zůstává při *veřejném* přislíbení, ježto lze také odvolati stejným veřejným prohlášením, aniž po právu nutno a nezbytno oznámiti odvolání ještě individuálně řečeným osobám. Stane-li se tak, jest to pouhá opatrnost. *Avšak ani v druhém případě*, když na př. odborník přislíbujícímu či vypisujícímu zvlášť oznámí, že se o dílo pokusí, nemůžeme spatřovati přeměnu veřejného přislíbení a jeho právní povahy v kontrahování s určitou osobou; neb i tento odborník, má-li nabýti obligačního nároku na cenu, musí teprv dílo dovésti neb práci provést — jako každý jiný, jenž o vyhláše se dozvěděl třeba jen přečtením plakátu na rohu ulice; *jejich právní postavení zůstává tudíž zcela stejné* — a *bezdůvodně jest tudíž tvrzení* B ü l o w o v o, jež vyjímáme ze S i e g e l a, str. 100 a 101, jakoby takovým oznámením přislíbujícímu učiněným s ním a s určitým oznamujícím (odborníkem) byla uzavřena již smlouva, jež by zabraňovala odvolání přislíbení, alespoň pokud se osoby tohoto zvláště svůj úmysl oznamujícího týče.

byl toho názoru, že po slovech „činí toliko příslibení“ mělo by se přidati: „Takový slib jej ještě k ničemu nezavazuje, leč že by k obecnému dobru něco byl příslibil a také již ve skutek uváděti byl počal“ — poněvadž taková pollicitace zavazuje již podle práva obecného, a to nikoliv bezdůvodně.

Připomenutí ta usilovala tudíž o doplnění původního návrhu zákona ustanovením o pouhém slibu pollicitací odpovídajícím.

Avšak referent prohlásil, že již následující §§ učí, pokud pouhý slib má za následek oprávnění neb závazek; ostatně (prý), pokud státu se týče, u nás platí pravidlo *fiscus utitur jure privatorum* — a proto referent nevidí dostatečného důvodu k tomu, aby ohledně příslibení navrhovaná připomenutí a doplňky byly přijaty. Návrh ten byl všestranně schválen, a tak učiněných připomenutí neužito — a zákon zůstal bez předpisů o jednostranných slibech i o veřejném příslibení.³⁷⁾

To jest, jak dnes se ukazuje — *skutečná mezera, a tudíž nedostatek zákona*.³⁸⁾ To jevílo se hned při výkladech komentáru F. Zeillera, vyšlého bezprostředně po vydání rak. obč. zákona. Zeiller totiž ve svém komentáři skutečně jedná o veřejném příslibení — ale nikoliv v 17. hlavě „o smlouvách vůbec a jejich uzavírání“, nýbrž v třetí hlavě o „nabývání vlastnictví okupací“, a sice při § 391 obsahujícím předpisy o *nálezu věcí ztracených*, jenž vyměřuje nálezně 10 % až do tisíce zlatých.³⁹⁾ Tu dokládá Zeiller, že zůstává vlastníku volno, aby příslibil vyšší nálezně, kterýžto slib přijmutím, jež obsaženo jest v činění nároku, přechází ve smlouvu (§ 861 zák. obč.) (*Doch bleibt dem Eigenthümer noch immer frei einen*

³⁷⁾ Srov. Oíner, Protokolle str. 5 k § 4 původní osnovy rak. zák. obč.

³⁸⁾ Opačného náhledu v. M a y r, Auslobung, str. 141 „Das österr. Recht insbesondere“, jenž neostýchá se dokonce užití slov: Auch das öst. bürgerl. Gesetzbuch hat, wenn nach den vorausgegangenen Ausführungen diese Charakteristik gestattet ist, den Vorzug (!), daß es die Auslobung nicht regelt. Právě vše, co v. M a y r na str. 143 uvádí o smluvním návrhu a jeho přijetí, totiž že navrhuje vůči uchazeči v témže místě se nalézajícímu jest vázán 24 hodin, a vůči uchazeči na jiném místě bydlicímu jenom dobu potřebnou ku dvojí odpovědi, způsobem do očí bijícím dokazuje, že předpisů zákona o návrhu smluvním *nemožno* užití při veřejném příslibení, ježto uchazeči není možno, aby v tak krátké lhůtě se třeba jen řádně informoval, nerci-li, aby veřejné příslibení „přijal.“ To v. M a y r asi sám taky cítil, a proto nezbyvá mu, než utéci se k pohodlné výpomoci, že se vyměření lhůty, po kterou vypisující má být vázán, státi má v případě pochybnosti výrokem soudcovským. — Avšak jeli veřejné příslibení, jak v. M a y r učí, návrh smluvní — pak *lhůta ku jeho přijetí* — nestalo-li se tak příslibujícím — *jest již zákonem samým výslovným předpisem § 862 z. obč. ustanovena* — a soudce tu tedy nemá co doplňovati.

Vždyť v. M a y r sám dovolává se i pro veřejné příslibení opětně § 862 z. obč. v pozn. 8 a opětně v pozn. 9, str. 143.

³⁹⁾ Již tato nesrovnalost systematická jest nápadna; neboť jeli veřejné příslibení smluvním prvkem čili návrhem smluvním, pak přece třeba o něm jevnati v kapitole o smlouvách při §§ 861 a 862, nikoli však při nabývání vlastnictví okupací. To již proto, že veřejné vypisování odměny *není* omezeno toliko na případ nálezu ztracené věci.

höheren Lohn zu verheißen, der durch die *mittelst des Anspruches erklärte Annahme* in eine Vertragsverbindlichkeit übergeht).

Tu třeba hned vytýkati, že jest to logicky nesprávně, aby stalo se *přijetí slibu* neb oferty a *tím uzavření smlouvy* (perfekce smlouvy) *činěním nároku čili uplatňováním pohledávky ze smlouvy*; naopak, napřed musí býti smlouva perfektní, a pak teprv možno z ní činiti nárok na plnění slibu *již přijatého* čili „Anspruch“, jak Zeiller praví.

Ostatně se na takové veřejné příslibení, právě při vyhláске nálezu velice obvyklé — *předpisy rakouského zákona o návrhu a jeho přijetí čili o perfekci smlouvy* (§ 862 v souvislosti s § 861) *naprosto nehodí*, což máme za doklad, že se tu skutečně nejedná a ani jednati nemůže o nabídce čili ofertě smluvní.

Důkaz toho podává a tak nauku Zeillera o smluvní povaze veřejného příslibení vyvrací F. X. Nippel v třetím dílu svého komentáře, při výkladu § 391 zák. obč., str. 283. Upozorňuje totiž, že ku přijetí všech slibů (návrhů) ve smyslu § 861 zák. obč., ježto Zeiller se dovolává, stanoví hned následující § 862 přesné termíny, ve kterých přijetí státi se musí; nestane-li se přijetí v těchto termínech, *slib ipso facto zaniká*. Nyní uvádí Nippel příklad velice praktický, nikoli snad pouhý theoretický výmysl. A. ztratil prsten v ceně 1000 zl. Vyhlásí ztrátu v novinách a příslibuje nálezci nálezně 200 zl. Teprv po dvou měsících se prsten nalezne, nálezce jej vrátí a žádá odměnu přísliběných 200 zl. Ale vlastník praví, že toho dávno lituje, že vypsál tak přílišnou odměnu, že tímto slibem není více vázán — (ježto nebyl v zákonně lhůtě přijat), a nálezce že spokojiti se musí zákonným nálezným 10 % čili toliko 100 zl.

Přes to, že vypsáný slib nebyl přijat ve lhůtě § 862 zák. obč. předepsané, nýbrž dávno po její vypršení, rozsuzuje Nippel — a dokládáme hned spravedlivě —, že A. musí zaplatiti původně přísliběných 200 zl.; neboť § 862 zřejmě předpokládá *určitou osobu, jíž slib byl učiněn, a tudíž na přítomný případ, kde v době učinění slibu jest naprosto neznámo, kdo jest ona osoba, jíž slib byl učiněn — se naprosto nehodí!* Pokud ztracená věc nebyla nalezena, nemůže býti o přijetí slibu, a tudíž o nějaké lhůtě ku přijmutí ani řeči. Nelze tu tudíž § 862 zák. obč. ani per analogiam užití, spíše jest tu případ, jenž se nedá rozhodnouti ani ze zvláštního významu slov zákona a jich souvislosti, ani z podobných případů neb předpisů v zákoně rozhodnutých. *Případ musí tudíž dle Nippela rozsouzen býti dle přirozených zásad právních (nach den natürl. Rechtsgrundsätzen)*. Dle těchto zásad trvá však daný slib tak dlouho, až byl odvolán; ježto se to však nestalo, musí vlastník platiti veřejné přísliběné nálezně 200 zl. a nikoli toliko zákonné nálezně 100 zl.

A tak uznal již Nippel kolem roku 1830 jako novověký mistr rakouských civilistů U n g e r za našich dnů (Grünhut-Zeitschrift, XXXI. sv., Zur Revision des A. b. G. B.), že *ohledně veřejného příslibení a jeho*

účinků jest v rak. zák. obč. skutečná mezera, kterouž nelze vyplniti analogií, nýbrž toliko dle přirozených zásad právních.⁴⁰⁾

Ty pak, jak hořejší příklad způsobem do očí bijícím učí, vedou k tomu, že veřejné příslibení jest *závazné i bez přijetí* až do svého odvolání — a *že jest tudíž závazným, odvolatelným slibem jednostranným.*

Také komentář M. Stubenrauchův o veřejném příslibení a jeho účincích — podle posledního vydání z r. 1903, str. 6 a násl. ku § 861 zák. obč. obsahuje velmi závažné odchylky od právní povahy a důsledků oferty čili nabídky smluvní. Vykládá, že se často vyskytují veřejná prohlášení učiněná neurčitým osobám s takovým obsahem, jaký bývá obsahem smluvní oferty čili nabídky. Poukázav k nezávaznosti prohlášení obsahujícího vyjádření pouhé *ochoty* ku kontrahování, na př. pozvání ku subskripci, zaslání ceníku, přistupuje ku definici veřejného příslibení (Auslobung), jež jest veřejné příslibení ceny tomu, kdož určitě vypsáný výkon prokáže, na př. vypsání nálezného (vyššího než zákonného) neb odměny za zjištění zločince, ceny na výkony vědecké neb umělecké a technické atd. Kdo vypsáný výkon dokáže a zhotoví, má právní nárok na poskytnutí vypsané ceny, *třeba nejednal při tom výkonu s ohledem na veřejné příslibení.*

Touto naukou dává Stubenrauch pádným způsobem na jevo, že alespoň značnou měrou upustil od názoru, jakoby veřejné příslibení byla *oferta smluvní*, kterouž uchazeč *přijímá*; neboť nabude-li uchazeč vypsané odměny dohotovením díla *i tenkrát, když o vypsání veřejného příslibení ani neví, ano i tenkrát, když vypsání dílo dohotovil třeba dříve, než se vypsání odměny stalo, pak tu nemůže býti ani řeči o nějakém přijetí* — jakéhož třeba ovšem při ofertě smluvní.

Dále pokračuje Stubenrauch l. c., že jest podmínkou nároku na odměnu, aby výkon se stal ve lhůtě, kteráž ve vyhlášece jest určena.

Podle Stubenraucha jest veřejné příslibení neodvolatelné, byla-li ve vyhlášece pro vypsáný výkon ustanovena určitá lhůta. Když tato lhůta marně uplynula, zaniká tím závazek příslibujícího ipso facto. Pakli veřejné příslibení takové lhůty neobsahovalo, není žádné příčiny (fehlt jeder Anhaltspunkt), proč bychom veřejné vyhlášení pokládali za neodvolatelné; naopak v takovém případě jest odvolatelné, pokud vypsáný výkon nebyl příslibujícímu dán k dispozici. *Pro veřejné příslibení tedy neplatí přijímací lhůty § 862 zák. obč.*

Když tedy podle nauky Stubenrauchovy k účinkování veřejného příslibení není zapotřebí žádného přijetí, ježto ceny nabytí může i ten, kdo o veřejném příslibení ani neslyšel, když neplatí tu ani lhůty pro přijímání smluvní oferty předepsané, pak právem musíme souditi, že

⁴⁰⁾ Z pravidla u pozdějších vykladatelů — komentátorů i systematiků — F. X. Nippel dochází málokdy povšimnutí a ocenění. Právě nauka o veřejném příslibení jest však dokladem, že takové počínání ve všech případech nelze schvalovati.

Stubenrauch upustil od názoru, jako by veřejné příslibení bylo smluvní ofertou dle § 861, jak ještě Zeiller l. c. vykládal.

Krainz, jak vyjímáme ze čtvrtého vydání jeho soustavy rak. ob. práva občanského, opatřeného Arm. Ehrenzweigem, 1906, str. 53 pokládá veřejné příslibení za skutečnou ofertu smluvní (theorie smlouvy), kteráž přijmutím přechází v závaznou smlouvu. „Přijmutí jest tu obsaženo v předepsané činnosti, aniž třeba, aby příslibující o tom byl zpraven; také tu jest návrh ku smlouvě, kterým přijímající jest ihned oprávněn ku vypsánému výkonu neb konání, a kde tudíž již tento výkon neb toto konání činí smlouvu perfektní. V tom okamžiku, kdy ten, kdož o cenu se ucházeti míní, zahájí vypsanou činnost, přechází původní neurčitost (oblátova) v určitost, a tu se tedy slib a příjem vyměňují mezi určitými osobami. —

Tu ovšem by vyhlašující a příslibující uzavíral *nevědomky smlouvu (!) se všemi uchazeči*, kteří *bez jeho vědomí svou činnost zahájí*, — což příčí se přece právní povaze smlouvy.

Ve formě veřejného příslibení mohou se jeviti různé smlouvy kausální; zejména byla-li vyhlášena odměna za provedení díla, tu provedením vzniká nárok, obdobný smlouvě námezdní.

Zdali jest veřejné příslibení odvolatelné, o tom se Krainz nevyslovuje; vydavatel (Ehrenzweig v pozn. 41b, str. 54) rozhoduje se pro odvolatelnost.

Platí-li tu lhůty § 862 zák. obč., o tom se nevyslovuje, ale dá se souditi ze slov Krainzových, že nikoliv, poněvadž dle něho není tu verbálního přijetí, nýbrž toliko přijetí reální, t. j. zahájením příslušné činnosti.

Také Kirchstetterův komentář rak. zák. obč. v pátém vyd. z r. 1894 obstaraném Drem Ferdinandem Maitischem má veřejné příslibení dle rakouského práva za platné *co ofertu*, poněvadž znění § 861 zák. obč. nevylučuje slib učiněný osobě neznámé, a poněvadž se takové příslibení i některými platnými nařízeními, tedy zákonem uznává. Taková nařízení autor vypočítává při výkladu § 862, str. 443, pozn. 15, a patří k nim též ustanovení o odměně za zachránění života, dále podíl udavatele dle zákona poplatkového a trestního (§ 522 tr. zák.). Účelem veřejného příslibení jest docílení jistého výkonu. Jakmile výkon tento byl podán a skončen, je tím založen nárok na splnění toho, co za to veřejně příslibeno, *a není třeba, aby se stalo jinak prohlášení přijmutí daného slibu.*

Toto učení Kirchstetterovo, že netřeba k účinkování veřejného příslibení žádného prohlášení přijímacího — jest vzato přímo z nauky Siegelovy, jak Kirchstetter sám citací Siegela v pozn. 17. výslovně přiznává, a příčí se pojmu oferty, ježto bez přijmutí oferta sama sebou zaniká. Siegel, jak známo, prohlašuje veřejné příslibení za jednostranně účinkující slib, při němž přijmutí ovšem není třeba. Z toho

patrné, že Kirchstetterův výklad není jednotný a chová v sobě zřejmý odpor, prohlašuje veřejné příslibení za ofertou, avšak dodává, že přijmutí takové oferty není třeba!

Slibujícímu dle Kirchstettera nepřísluší žaloba na předsevzetí vypsání výkonu, neboť pokud tu není výkonu, *jest tu pouhý slib*, a závazek ku placení odměny předpokládá *úplné splnění vypsání výkonu*. Proto jsou také dle K. nároky na částečnou odměnu neb na náhradu pro částečné (zahájené?) plnění vůbec vyloučeny (schlechterdings ausgeschlossen). I tu jest patrné, že učení Kirchstetterovo jest pouhá směsice důsledností dvou sobě odporujících zásad, totiž zásady, že veřejné příslibení jest smluvní ofertou, neb že jest jednostranným slibem jako pollicitace.

Úplně na stanovisku oferty a smlouvy stojí Max. Schuster von Bonnot, Grundriss des Obligationenrechtes, Leipzig 1899, neboť učí na str. 17: Veřejné příslibení dle práva rakouského musí býti pokládáno (muß — behandelt werden) jako smluvní oferta, učiněná neznámé osobě. Perfektní stane se smlouva tím, že ten, kdo vypsání výkonu dokázal (vollbracht hat), *se u vypsání výkonu přihlásí a na vypsání výkonu odměnu nárok činí*.

Tu jest tedy Schustrem vyvrcholena nauka smluvní, neboť žádá dokonce ku perfektnosti nároku, aby se na vypsání výkonu činil verbální nárok, — ač i tu musíme připamatovati, že již dříve, než se platný nárok ze smlouvy činí, smlouva musí býti perfektní, a že proto jest to nelogické, aby se stávala perfektní teprv činěním smluvního nároku.

Z kolísavosti mezi dvěma zásadními teoriemi nedovedla se ani vymaniti nejnovější učebnice rakouského práva soukromého, Lehrbuch des oest. Privatrechtes von Horaz Krasnopolski, herausgegeben und bearbeitet von Dr. Bruno Kafka, Leipzig und Wien, 1910, III. Obligationenrecht, str. 73, II.

Jakkoliv uznává, že jest sporné, zdali veřejné příslibení jest jednostranný slib neb oferta osobě neurčité učiněná —, přece autor veden Zeillerem (pozn. 4) přidává se ku stoupcům teorie smluvní, ač nikoliv slovy o klidném přesvědčení svědčícími (was wohlzunehmen ist). Stanoví pak pro rak. právo občanské pravidla tato: Původce vážného veřejného příslibení jest toliko skutečným výkonem vypsání výkonu zavázán ku plnění odměny, a to jen vůči tomu, kdo tento výkon prokázal; avšak i tu platí povinnost ta jen tenkrát, jestliže závazek slibujícího nebyl již uhasl buďto uplynutím stanovené doby aneb uplynutím doby přiměřené, soudcovským rozhodnutím dle slušnosti stanovené — a jestliže se mezi tím poměry tak nezměnily, že jest dosažení účelu vypsání výkonu zmařeno.

Osoba oprávněná ku požadování odměny určuje se výkonem neb dosažením úkolu vypsání výkonu —, třeba osoba ta nejednala se zřetelem k veřejnému slibu (selbst wenn diese nicht mit Rücksicht auf die Auslobung gehandelt hat).

Tato poslední zásada však venkoncem jest naprostá negace teorie smluvní, jak již ukázáno; neboť jak mohl by někdo uzavírat smlouvu ani o tom nevěda! Proto také nejvyšší dvůr soudní, ač — jak ukázáno bude při výkladu praxe — stojí důsledně na teorii smlouvy, zamítl nárok toho, kdo vypsání výkonu vykonal, když jednal bez ohledu na veřejné vypsání neb příslibení — *o něm ani nevěda!* —

Monografie v. Mayra bylo námi často vzpomenuáno; stačí tu připomenouti ještě, že drží se teorie oferty neb smluvní, že na str. 144 dokonce pokládá to za přednost (!) rak. zák. obč., že nemá o veřejném příslibení žádného ustanovení, že scházející výslovná lhůta pro vypsání výkonu může býti doplněna rozhodnutím soudcovským, str. 148, a prohlašuje teorii jednostranného slibu co základu závazku za nezdravou myšlenku (!), str. 151. Přece však Mayr sám donucen důsledností logickou, aby doznal, str. 154, že na otázku, zdali neznalost o veřejném příslibení vylučuje nárok na odměnu, dá se snad lépe a lehčeji odpověděti se stanoviska jednostranného příslibení než se stanoviska teorie smluvní.

Dokládáme, že se tato otázka se stanoviska smlouvy vůbec nedá vysvětliti právě tak, jako podle ní nemůže nárok činiti na odměnu, kdo vypsání výkonu dříve provedl neb dokázal, než se veřejné vypsání výkonu vůbec stalo.

Tento nedostatek nemůže býti nahrazen rozumnou praxí, neboť platí-li teorie smluvní, tedy ji praxe musí respektovati, nikoliv však v opak obracet.

Důsledným ve svých výkladech o právní povaze a účincích veřejného příslibení jest Viktor Hasenöhrl ve svém soustavném díle Das oester. Obligationenrecht II., § 57, na str. 8. a 7. Tam vypočítává obtíže, které se staví v cestu konstrukci veřejného příslibení jako oferty, kterouž by uchazeč o cenu musil přijmouti, aby nárok na odměnu mohl činiti; neboť nemožno jest, a) aby se mělo za to, že se mezi slibujícím a uchazečem uzavírá smlouva výslovným přijmutím slibu s určitou osobou, a že touto smlouvou jest slibující příjemci zavázán; neboť veřejně příslibující přece nechce býti ze svého příslibení jinak a dříve vázán, pokud vypsání výkonu neb vypsání výkonu není vykonal a splněn; tomu, kdo je splnil, chce vyplatiti odměnu, třeba předtím o žádném přijmutí slibu u něho nebylo ani řeči.

b) Proto také ani v přípravných jednáních uchazečových nelze spatřovati přijmutí oferty, poněvadž slibující chce býti vázán teprve po ukončení výkonu neb dohotovení výkonu — nikoliv již po přípravách jeho.

c) Kdybychom spatřovali ve výkonu výkonu mlčky učiněné přijmutí veřejného slibu, tedy sluší uvážiti, že učiněný slib i mlčky přijmouti může jenom ten, kdo výkon předsevzeme máje vědomí o tom, že se stalo veřejné příslibení — a kdo výkon vykonává máje veřejně příslibenou odměnu na očích.

Tím však vyloučen by byl z odměny každý, kdo by dílo dokázal, nevěda vůbec o *veřejně vypsáné odměně neb nemáje ji na mysli* — což patrně přičí se všemu právnímu citu.

d) Také nelze tvrditi, že zhotovitel dokonáného díla neb úkonu veřejný slib přijímá tím, že svoje dílo vůči veřejně slibivšímu uplatní a odměny žádá. Vždyť dle úmyslu přislubujícího má nároku na odměnu býti *nabyto již vykonáním díla, a žádání odměny předpokládá již řádně nabyté právo, nemůže tedy býti nabytím práva.*

Těchto obtíží není, upustíme-li od konstrukce veřejného přislíbení jako oferty, kterouž by bylo nutno přijmouti, a pokládáme-li se Siegelem veřejné přislíbení za jednostranný slib, kterýmž samým bez aktu přijmutí vzniká závazek přislubujícího podmíněný vykonáním vypsáného díla. Vypsáné neb vyhláškou vylíčené dílo jest tedy jen podmínkou slíbené odměny. Toto dílo neb tento výkon co pouhá podmínka slibu veřejného (nikoliv přijmutí) může se tudíž státi, aniž uchazeč o veřejném přislíbení vůbec má vědomosti, bez ohledu na toto veřejné vypsání a bez úmyslu nabytí tím nároku na přislíbenou odměnu. Ano slušnost žádá, aby též vykonání díla stavší se před veřejnou vyhláškou opravňovalo vykonavatele k nároku na vypsanou odměnu, leč že by veřejné přislíbení jinak bylo ustanovilo.

Poněvadž takto veřejné přislíbení jest právním jednáním v sobě již ukončeným čili *hotovým*, na přijmutí nezávislým, nemění na něm nic následující snad úmrtí neb pozbytí způsobilosti, na př. jednáním přislubujícího, a není také více přípustno odvolání tohoto jednostranného přislíbení, a to již proto, že přislubující má jednati vážně a opatrně, zejména má veřejné přislíbení opatrně stylisovati a vše náležitě rozvážiti, než se zavazuje.

To jest podstata nad jiné důkladného pojednání Hasenoeherlova, založeného, jak patrně, na učení Siegelově.

Jen tolik podotýkáme, že učení o nutnosti neodvolatelnosti veřejného přislíbení nepřesvědčuje, zejména nelze nám pochopiti, proč veřejné přislíbení nemělo by býti ani tenkrát odvolatelné, když ještě nikdo (t. j. žádný soukromník) z něho nějakého práva nenabyl — takže v právu soukromém nezpůsobilo ještě žádné změny dosavadního stavu.

Ernest Till ve svém komentáři rak. zák. obč. při „Wykladu nauky o stosunkach obowiazkowych“, tom III., § 287, str. 194—200, přikloňuje se sice dosti k názoru, že veřejné přislíbení (przyczeczenie publiczne) jest slibem jednostranným, přece však pro posouzení jeho právní závaznosti užívá analogie s ofertou inter absentes.

Kdyby přislíbení učiněno bylo určité osobě, užilo by se při něm dle Tilla, str. 199, ustanovení §§ 861 a 862 zák. obč. Přislubující byl by tedy vázán po dobu, kterou sám vyznačil, neb alespoň po dobu v § 862 vy-

značenou; když však přislíbení nestane se určité osobě, nýbrž veřejně (publiczne), může stav závaznosti přislubujícího býti připuštěn toliko potud, *pokud jej přislubující sám vyznačil, aneb potud, pokud z přirozené povahy přislíbení samého na jevo jde.* Není-li tedy doba vázanosti určena ani přislubujícím ani přirozenou povahou přislíbení, může přislubující dle libosti svůj slib odvolati (rozumí se až do vykonání díla), a to způsobem, jakým přislíbení se stalo, t. j. veřejně.

Z toho jest zřejmo, že učení vykladatelů rak. práva obč. o veřejném přislíbení nejsou ani jednotna ani uspokojující. Již z toho důvodu nemožno přidati se k názoru, že by bylo výhodou rak. zák. obč., že o právní povaze a účincích veřejného přislíbení neobsahuje žádného ustanovení.

Také nálezy soudů rakouských — třeba u nejvyš. dvoru soudního dosti důsledné — v otázkách závaznosti a účincích veřejného přislíbení — neodpovídají vždy našemu právnímu citu. Ovšem třeba míti na mysli, že dosavadní judikatura c. k. nejvyš. dvoru soudního zabývala se veřejným přislíbením a jeho účinky a následky *jenom v řídkých případech*, a to proto, že jak máme za to, v příčině té málo kdy došlo na soudní spor, ježto přislubující alespoň ve většině případů, je-li dílo vykonáno, svůj slib ochotně, ano snad i radostně plní. V rozsouzených případech c. k. nejv. dvůr důsledně hájil názoru, že veřejné přislíbení jest oferta ad incertam personam, ač v nejnovějším případě nescházelo opačného názoru energicky vysloveného oběma nižšími instancemi.

Dle sbírky Glaser-Unger N. 8074, rozh. z 31. srpna 1880, N. 6466 uznáno, že nabytí odměny z veřejného přislíbení nastává toliko faktickým dosažením úkonu neb úkolu vypsáného. Sluha C. zpronevěřil dne 24. listopadu 1878 svému pánovi B. 37.000 zlatých a dal se na útěk. Poškozený učinil oznámení u policie a slíbil veřejným prohlášením v novinách, že tomu, kdož zpronevěřený obnos neb část jeho opět jemu opatří, zaplatí 10 % vráceného obnosu. V noci dne 8. listopadu 1878 dodal A. pachatele C. policejnímu úřadu, který u něho nalezl hotovost 17.372 zl. a ježto udával, že jest to část peněz zpronevěřených — vydal je poškozenému B. Na to A. žádal slíbených 10 % a na zaplacení 1737 zl. 20 kr. žaloval. Prvá instance žalobu zamítla, ježto z trestních spisů vyšlo na jevo, že pachatel C. dostavil se dobrovolně ku A., chtěje se sám udati. A. ovšem ihned doprovodil ho k policii; nelze tedy tvrditi, že by A. se byl přičinil o vrácení peněz. Ale jak vrchní zemský soud, tak c. k. nejvyšší dvůr dali žalobě místa, uznavše, že žalovaný slíbil odměnu 10 % toliko z vrácených peněz; jenom *na tomto výsledku* mu záleželo, kdežto způsob činnosti toho, kdo při vrácení peněz činný byl, jest mu lhostejný. Jest lhostejno, zdali pachatel dobrovolně dostavil se k žalobci; kdyby ho nebyl A. hned odvedl k policii, mohl sobě C. věc ještě rozmyslit neb peníze odstraniti neb opětně utéci. Tomu žalobce zabránil tím, že jej hned odvedl k policii, a proto přičinil se o navrácení peněz, a náleží mu z nich vypsáná odměna 10 %.

Dle téže sbírky nálezů c. k. nejvyš. dvoru soud. (Pfaff-Schey-Krupský), I. díl, N. F., N. 78, rozhodnutí ze dne 24. března 1898, N. 3636 prohlásil žalovaný v tabáční trafice před žalobci A. a C., že tomu, kdož by mu prodal jeho známý dům, za nějž žádal 74.000 zl., vyplatí 1%. Dům byl přičiněním žalobců A. a C. (za pomoci ještě jiných) skutečně za jmenovanou cenu prodán. Žalovaný odsouzen k placení polovice slíbené odměny, neboť jeho před několika osobami učiněné příslibení 1% z ceny jeví se vzhledem k nepochybné, rozvážné vůli slibujícího jako veřejné příslibení odměny tomu, kdo by určitým způsobem činným byl; příslibení to sluší pokládati za ofertu smluvní, jež přešla přijmutím ve smlouvu. Přijmutí nemuselo se státi výslovně, nýbrž stalo se tím, že osoba, jež se o veřejném příslibení dozvěděla, způsobem v příslibení naznačeným činnou byla a zprostředkováním prodeje domu skutečně docílila. Žalobcům přiřknuta toliko polovice odměny z celé ceny, ježto druhá polovice vyplacena již jiným zprostředkovatelům.

V dalším případě, jenž rozhodnut nálezem c. k. nejv. dvora soudního dne 4. července 1906, č. 7026, N. 3470 knihy Pfaff-Schey-Krupský, bylo v ohledu faktickém zjištěno, že žalovaný vydal všeobecnou vyhlášku, tedy nikoli na osobu určitou, pro obyvatele města X., že přenechá tomu, kdož vymytí kus jeho známého lesa, na jeden rok užívání vymyté plochy; následkem tohoto veřejného vyzvání skutečně mnoho osadníků, aniž se napřed hlásili u příslibujícího majitele, dostavilo se do lesa, a mytí kusy lesa, od nich samých vyvolené.

Ježto veřejná vyhláška obsahovala určité příslibení odměny pro ty osoby, jež by dokázaly vyhláškou žádanou činnost, tedy sluší toto veřejné příslibení pokládati za smluvní ofertu, kteráž přijmutím se strany vyzvaných stala se smlouvou.

Velice poučný jest poslední a nejnovější nález c. k. nejv. soudu ze dne 24. července 1912, Rev. I. 598/12, N. 6011 sbírky téže, ježto jedná o nároku na odměnu toho, kdož jednal, nevěda ani o veřej. příslibení. Stal se pokus loupežné vraždy v obchodě kožním, při němž obchodník těžce byl zraněn. Veřejnou vyhláškou, plakáty a v policejním centrálním věstníku příslibil A. odměnu 250 korun tomu, kdo by pachatele vypátral. Pachatele vypátral policejní strážník a podal na A. žalobu na vyplacení slíbené odměny 250 K. Tento policejní strážník však, jak bylo zjištěno, celou svou úspěšnou činnost pátrací vykonal dříve, než se o veřejném příslibení odměny dověděl. Okresní soud dal žalobě místa, a soud odvolací nález potvrdil prohlásiv tyto důvody: Ve veřejném vyhlášení žalovaného obsažen jest slib pod podmínkou vypátrání pachatele. K nabytí nároku z tohoto slibu tomu, kdo vypsanou činnost dokázal — zde pachatele vypátral, není třeba ani vědomosti o veřejném příslibení ani úmyslu získati vypsanou odměnu; stačí toliko vyplnění podmínky, t. j. provedení vypsaneho díla. Neboť veřejné příslibení obsahuje toliko slib pod podmínkou jistého výkonu učiněný, a není k nabytí nároku z něho třeba ani přijmutí ani vědomosti

o veřejném příslibení. Při tom v důvodech druhé stolice výslovně dovoláváno se auktorů Siegla, Hasenöhrla i Exnera.

Proti těmto dvěma souhlasným rozsudkům podána revisní stížnost dovolací, kteréž nejvyšší dvůr soudní dal místa z těchto důvodů: Veřejné příslibení třeba pokládati za ofertu smluvní, kteráž přijmutím přechází v závaznou smlouvu.

Dle § 863 rak. zák. obč. nemusí se státi přijmutí výslovně, neboť jest také obsaženo v tom, když někdo na základě veřejného příslibení předsevzme činnost vedoucí k výsledku, na nějž odměna jest vypsána. Ale přijmutí jest rozhodně třeba. O přijmutí na straně žalobcově v přítomném případě nelze ani mluvit, pročž žaloba a její prosba v zákoně není odůvodněna. Důvody prvých stolic platily by jenom de lege ferenda, nikoliv pro platný zákon.

Tento nejnovější případ jest dokladem, že zákonné upravení veřejného příslibení též u nás jest na čase —, a že jest pochybený názor, jako by bylo dokonce předností (!) rak. zák. obč., že žádného předpisu o veřejném příslibení neobsahuje. Naopak i při stopování judikatury shledáme, že se případy veřejného příslibení v novém ruchu právního života většinou na *veřejnosti* založeném početně stupňují, a již proto zákonem upraveny býti mají.

Třeba jenom povážiti, jak za našich dnů vzrůstají se města počtem obyvatelstva proti venkovu, což má za následek stupňované vzájemné styky sousedstva a tím stupňovaný právní i společenský ruch života. K tomu sluší přičítati ohromný rozvoj veškerého tisku, jenž má za následek rozmnožení veřejných vyhlášek vůbec a tím též veřejných příslibení zpravidla pohodlnou cestou veřejného tisku učiněných.

Mezi nimi *pro svůj význam zvláštní místo zaujímají veřejná vypisování cen neb odměn na díla umělecká, zvláště umění výtvarného, na př. návrhy neb modely soch, jež mají zdobiti veřejná náměstí, neb vypsání cen na plány a nákresy veřejných neb vůbec významných budov, ano i na plány založení nových měst neb alespoň nových částí jejich. Veřejné vypisování cen děje se také pro povzbuzení a zvelebení literatury, zvláště literatury dramatické a pod.*

Ve všech těchto tak častých, ano možno dnes snad říci skorem všedních případech veřejných příslibení nedostává se nám žádné zákonné úpravy pravidel, jichž třeba při takovém vypisování a udílení cen zachovávat, a ponecháno tu vše pouze soukromé činnosti jednotlivců neb ústavů takové ceny vypisujících, kteráž přirozeně nemůže býti dostatečnou zárukou, že vždy bude v takových případech správně a spravedlivě jednáno.

Proto jest zákonná úprava dle příkladu jiných zákonů též u nás velice žádoucí.

IV. Veřejné příslibení v osnově sněmovny panské z 19. prosince 1912.

Vládní osnova zákona na doplnění rak. zák. občanského z r. 1907, 29. příloha stenografických protokolů sněmovny panské XVIII. sese, N. 19 H. H. neobsahovala žádného ustanovení o veřejném příslibení, ač právu obligačnímu věnovala celé čtyři oddíly, oddílem pátým počínajíc. Podle této osnovy bylo by tedy zůstalo při dosavadním stavu právním, jak svědčí nejnovější rozhodnutí nejvyš. soudu N. 6011 námi uvedené, právnímu citu alespoň v některých důležitých případech nevyhovující.

Praktické potřebě zákonné úpravy veřejného příslibení vyhověla tudíž sněmovna panská tím, že do jmenované osnovy vládní z roku 1907 nově vsunula ustanovení o veřejném příslibení, jež obsažena jsou v § 146 a § 147 této osnovy sněmovny panské z r. 1912 jakožto první titul pátého oddílu obsahujícího ustanovení práva obligačního (Obligationenrechtliche Bestimmungen).

Tím sledovala sněmovna panská nejen příklad německého zákonodárství (*pruského L. R. I. 11, § 988, dále saského zák. obč. §§ 770 a 771 a konečně hlavně nyní platného německého zák. obč. §§ 657—661*) — ale zvláště na ni působiti muselo, že *švýcarské právo* obligační, jež ve starém znění nabytím platnosti dne 2. ledna 1883 (viz úvod ku vydání H a f n e r o v u, str. XII.) nemělo žádného ustanovení o veřejném příslibení, *v nově upraveném znění z roku 1911 uznalo potřebu, aby v článku 8 veřejné příslibení alespoň zásadně upravilo.*

Toto doplnění osnovy vládní sněmovnou panskou sluší tedy schvalovati, ježto také jiné zákony a osnovy uznaly potřebu zvláštní zákonné úpravy veřejného příslibení.⁴¹⁾

⁴¹⁾ Tak Opšti imovinski zakonik *Černé Hory*, vydaný již 25. března 1888 a 14. ledna 1898 obsahuje v rozdílu VI. dílu IV. ustanovení „o obečanju, koje se oglasom čini“, t. j. „o příslibení“, jež se činí vyhláškou, a článek 586 stanoví pak o veřejném příslibení tolik: „Kad ko javnim oglasom nešto obeča za djelo, koje bi ma ko izvršio, obečanje ga vezuje. Ali opet obečalac može svoje obečanje i natrag uzeti, sve dok djelo o kome je riječ nije izvršeno bilo.“ To jest jazykem českým: „Když někdo veřejnou vyhláškou něco příslibí za dílo, jež by kdokoli vykonal, příslibení jež zavazuje. Ale příslibující může svoje příslibení i nazpět vzít (odvolati), dokud dílo, o němž je řeč, nebylo dokonáno.“

Toto tak precisní ustanovení obsahuje zejména příkaz, že nárok třetího vzniká teprv *dokončením* díla — a proto až do té doby, t. j. do dokončení díla (dovršení díla) přísluší příslibujícímu právo odvolání. Stručně a přece výstižně toto ustanovení svědčí o nevědění důmyslu černohorského zákonodárce.

Černohorský zákoník zamýšlel tedy vysloviti toliko *zásadu* závaznosti veřejného příslibení. Takový úmysl do jisté míry vyslovila též rakouská osnova (eine nicht ins Einzelne gehende Regelung des Rechtsverhältnisses, str. 123 motivů čili zprávy).

Ruská osnova zákona občanského čili „Grazdanskoje uloženie“, kniha pátá, upravuje obšírnějším způsobem závaznost veřejného příslibení a jeho účinků — patrně pod vlivem *německého* zákona občanského, ale s plnou neodvislostí, jak bude

Přede vším jednalo se o to, na kterém místě v soustavě rak. práva obč. třeba umístiti nové předpisy o veřejném příslibení.

ukázáno. Upravení to děje se v třetím oddílu „o obligacích vznikajících z jiných důvodů než ze smluv“ (objazatelstva vznikajících ex delicto et ex variis causarum figuris. Ustanovení uložena ve statích 1017—1020 včetně *druhé redakce osnovy*, hlava I. pod nápisem: Publičnoje oběščanie nagrody (veřejné příslibení odměny).

Článek 1017 zní:

Oběščavšij posredstvom publičnago oběščanija nagradu, v slučaje soveršenija këm libo opredělennago v objavlenii dějstvija, objazan vydat' jejo soveršivšemu eto dějstvie, čotja by poslednij dějstvoval, ne iměja v vidu objavlenia nagrody. To znamená jazykem českým tolik: Kdo slíbil prostředkem veřejného příslibení odměnu pro případ dokonání kýmkoliv díla ve vyhlášce určeného — jest zavázán vydati jí tomu, kdo dílo dokonal, *třeba by jednal, nemaje na mysli vyhlášení odměny.*

Tu tedy váha položena na to, že uchazeč musí dílo *dokonati*, než může činiti nárok na odměnu, v souhlasu s § 657 něm. z. obč., z něhož doslovně převzata i poslední doložka, podle níž uchazeč na vypsanou odměnu nemusil ani pomýšleti — tedy o vědomém přijmutí není řeči.

Článek 1018 zní:

Poka ne pristupleno ješče k ispolneniju dějstvija, za katoroje oběščana nagrada, oběščanie možet byt' vzjato obratno, razvě by oběščavšij v samom objavlenii otkazalsja ot prava otměnit' oběščanie. Otměna oběščanija možet posledovat' tolko posredstvom publičnago objavlenija proizvedennago takimže obrazom, kak i objavlenie nagrody.

V slučaje naznačenija v objavlenii sroka dla soveršenija dějstvija, bezuspěšnoje istečenie etogo sroka vlečet za soboj otměnu oběščania.

Po česku: Pokud *nepřistoupeno* ještě k vykonání díla, za jaké příslibena odměna, může býti příslibení vzato nazpět (odvoláno), leč že by příslibující v samé vyhlášce vzdal se práva odvolati příslibení. Odvolání příslibení může se státi toliko prostředkem veřejného vyhlášení stavšího se tímže způsobem, jako vyhlášení odměny. V případě ustanovení lhůty ve vyhlášce pro splnění díla bezúspěšné vypršení této lhůty má za následek odvolání příslibení.

Ač tento článek souhlasí v podstatě s našimi všeobecnými výklady — přece hned s kraje obsahuje velmi *značnou odchylku* jak od *rakouské* osnovy, tak od *něm. z. obč.*, kteréž připouštějí odvolání *až do dokončení díla* (§ 147 osnovy rak.: *bis zur Vollendung der Leistung kann etc.*, § 658 něm. z.: die Auslobung kann bis zur Vornahme der Handlung widerrufen werden).

Ruská osnova však připouští odvolání jenom až do té doby, pokud nikdo *nepřistoupil* k vykonání díla. Vůči tomu, kdo už *přistoupil* k výkonu, neb s ním začal, zůstává *příslibující svým slibem vázán a nemůže jej odvolati, ač odměnu vyplatiti musí jenom po ukončení díla a není povinen dáti náhrady za práce přípravné.* Srov. motivy čili objasnění str. 325 páté knihy. Náhrady za práce přípravné vyloučila osnova proto, že nárok uchazeče na odměnu vázán jest na podmínku dokončení díla a jest *nedílný*, a uchazeč tudíž žádati může *odměnu jenom po dokončení díla* (str. 319) — *ovšem celou*, nikoli za nějakou část. Ten, kdo s provedením díla již započal, má tedy jenom nárok na splnění daného slibu a vyplacení náhrady — ale jenom po úspěšném ukončení díla.

Čl. 1019 zní: Pravo na polučenie nagrody *imějet* tot, kto pervyj soveršil dějstvie. Měždu licami ispolnivšimi dějstvie odnovremenno, nagrada dělitsja po rovnu. Jesli v soveršenii dějstvija učastvovalo sovměstno něskolko lic, to oběščanaja nagrada raspredělajetsja na osnovanii sostojavšegosja među nimi soglašeniija; v slučaje spora, nagrada raspredělajetsja sudom po měře učastija každago v soveršenii dějstvija.

Po česku: Právo na odměnu má ten, kdo první dílo ukončil. Mezi osobami

Dle motivů obsažených ve zprávě komise pro věci justiční, jež osnovu sněmovny panské provázejí, str. 123, nemůže býti o veřejném příslibení pojednáno ve speciální části práva obligačního, ježto obsahem a účelem veřejného příslibení mohou býti závazky různého druhu a obsahu.⁴²⁾

dokončivšími dílo současně, odměna dělí se rovnou měrou. Jestliže při provedení díla účastnilo se několik osob společně, tu slíbená odměna rozdělí se na základě mezi nimi docílené dohody. V případě sporu odměna rozdělí se soudem podle míry účastenství jednoho každého při vykonání díla.

Článek 1020 zní: Publichno objavlennoje oběščanie nagrody imějuščeeje predmetom vyzov na soiskanie nagrody za proizvedenie, priznajetsja dejstvitelnyj liš v tom slučaje, jesli v něm naznačen opredelennyj srok dlja predstavlenija proizvedenija. Rešenje voprosa o tom, sootvėtstvujetli predstavlennoje v srok proizvedenie trebovanijam, opredelennym v objavlennij, a ravno o tom, kotoroje iz něskolkich proizvedėnij zasluživajet preimuščestva pered pročimi, prinadležit oběščavšemu nagradu, jesli v samom objavlennij jim nebylo naznačeno dla etogo drugoje lico, a ravno, jesli naznačenoje lico otkazalos ispolnit poručenje. Vozraženie protiv rešenija nedopuskajetsja. Meždu soiskateljami predstavivšimi proizvedenija ravnago dostoinstva nagrada dělitsja po rovnu. Oběščavšij nagradu togda tolko stanovitsja sobstvennikom nagraždnago proizvedenija, kogda eto bylo jim vygovoreno v objavlennij.

Česky zní tento čl. 1020 takto: „Veřejně vyhlášené příslibení odměny, mající za předmět výzvu ku konkurenci na získání odměny (neb ceny) za dílo (neb výrobek) uznává se za účinné (platné) jenom v tom případě, jestliže v něm jest vyměřena lhůta ku předložení díla. Řešení otázky, zdali dílo ve vyměřené lhůtě předložené (podané) odpovídá náležitostem ve vyhláše vypsáným, a rovněž které z několika děl zasluhuje přednost před ostatními, přísluší odměnu příslibivšímu, jestliže v samé vyhláše jím nebyla jmenována k tomu jiná osoba, a rovněž jestliže osoba k tomu jmenovaná odmítla splniti tento úkol. Námitky neb odvolání proti rozhodnutí se nepřipouštějí. Mezi konkurenty podávšími dílo rovné hodnoty, odměna rozdělí se rovnou měrou.

Odměnu slibivší jenom tenkrát stává se vlastníkem odměněného díla, když to bylo vymíněno ve vyhláše.“

Ustanovení to jest tak jasné, že netřeba k němu dalšího výkladu. Porovnáme-li je však s rakouskou osnovou, která v § 146 ohledně vypsání ceny má jedinou, krátkou větu (Eine Auslobung, die eine Preisbewerbung zum Gegenstande hat, ist nur giltig, wenn in der Bekanntmachung eine Frist für die Bewerbung bestimmt ist) — a pak s § 860 b o rozdělení odměny, podle něhož při udělení ceny rozhoduje priorita a při časově stejném provedení nastává rozdělení odměny — ač není-li jinak už ve vyhláše stanoveno —, zdá se nám ustanovení naší rakouské osnovy přece jenom příliš stručné. Zvláště by se odporučovalo alespoň doplnění posledním dodatkem, že vlastnictví díla nenáleží vypisujícímu — leč bylo-li tak stanoveno ve vyhláše.

⁴²⁾ Ve velké části případů veřejného příslibení, ano snad ve většině bude jeho účelem vykonání jakéhosi díla; avšak mohou býti účelem i předmětem též konání neb jednání sama o sobě, jichž výsledkem není žádné opus, nýbrž která vyznačují se proti jiným konáním téhož druhu toliko zvláštní kvalifikací, na př. silou, vytrvalostí neb rychlostí. Tak uvádí Oertmann v článku „Eine neue Theorie der Auslobung“ v Gellerově Centralblattu 1905, str. 791, že při vypsání ceny za vítězný distanční pochod neb jízdu konkurenční na kole neb automobilem není žádného díla, nýbrž toliko konání, kteréž od jiných se liší tím, že vykonáno jest v nejmenší míře časové. Ostatně dá se taky mysleti případ, že i koupě na př. uměleckého neb technického díla, anq i jiného zboží provede se veřejným příslibením —, z čehož následuje všeobecný jeho obsah, rozhodující pro jeho umístění v soustavě soukromého práva.

Proto jest veřejné příslibení jenom všeobecnější forma závazků různého obsahu a jako taková patří systematicky do všeobecné části práva obligačního, tedy do 17. hlavy II. dílu rak. zák. obč. Ježto pak sněmovna panská rozhodla se pro upravení veřejného příslibení jako slibu jednostranného, má za to, že nejpřirozenější umístění předpisů takových jest bezprostředně před §§ upravujícími uzavírání smlouvy dvoustranné, totiž před § 861 rak. zák. obč. Poněvadž pak právě bezprostředně předcházející § 860 zák. obč. jest — a vlastně ode dávna byl zcela bezobsažný —, neupravuje žádného poměru právního a zabíráje tak zcela zbytečně místo —, usneseno právníkou komisí sněmovny panské, aby dosavadní bezobsažný § 860 zák. obč. pro budoucnost byl vynechán, a uprázdněného takto místa aby použito bylo k umístění předpisů o nově upraveném soukromoprávním ústavu veřejného příslibení, a to v novém trojdílném § 860 — a sice v § 860, dále 860a — konečně § 860b. Tento nový trojdílný § 860 rak. zák. obč. obsažen jest v novele sněmovny panské v §§ 146 a 147, odst. 1. a 2., a přesahuje tudíž vládní osnovu z r. 1907, jež o veřejném příslibení neměla žádného ustanovení, pročež patří do ustanovení, o nichž pojednává P e t r K l e i n v Gellerově Centr. Bl. roč. 1900, str. 785—790, „die von Subcomité über die Regierungs-Vorlage hinaus geschaffen wurden“.

Vedle toho usneseno, aby do zákona přijata byla jenom právní zásada veřejného příslibení a jeho účinků, nikoliv ale do podrobnosti jdoucí upravení toho právního poměru, poněvadž veřejné příslibení jest obsahu příliš všeobecného, jenž do podrobností zákonem nemůže býti vyčerpán.

Pokud se týče právní povahy veřejného příslibení, bylo na komisi, aby se rozhodla buďto pro to, že veřejné příslibení jest oferta neurčitým osobám učiněná⁴³⁾, aneb že jest slib jednostranný jako pollicitace platný a závazný pro příslibujícího již pouhým veřejným příslibením bez přijmutí obláta neb oblátů.

Dle předcházejících výkladů a namnoze dle názorů komise (str. 124 až 126 motiv. zprávy) jest však značný, ano zásadní rozdíl mezi ofertou a veřejným příslibením.

Máme-li na mysli podstatné znaky smluvní oferty, jak jsme je vytkli v první části na str. 8—10 v bodech 1—5, bude se tento rozdíl veřejného příslibení a oferty jeviti hlavně v těchto stránkách:

1. Ofertu čili návrh smluvní může činiti kterýkoliv budoucí *smluvník* zamýšlené smlouvy; tedy kupující neb prodávající, t. j. kdož by koupiti neb prodati chtěl; rovněž při smlouvě námezdní buďto dělník, mistr, výrobce aneb pán, zaměstnavatel.

Podstatně jinak jest tomu při veřejném příslibení, jež dle právní podstaty a povahy jeho činiti může jedině ten, kdo svým prohlášením

⁴³⁾ Poněvadž při theoretickém výkladu veřejného příslibení nutně třeba častého porovnání s pojmem a účinky oferty a perfekce smlouvy, pojednali jsme napřed stručně o těchto.

k dílu neb k práci podnět dává —, nikdy však ten, kdo dílo neb práci koná neb provozuje.

2. Ofertu jako prvek dvoustranné smlouvy třeba činiti *určité* osobě, t. j. budoucím smluvníku, poněvadž smlouvu učiniti možno jen mezi *určitými* osobami. — Naproti tomu veřejné přislíbení dle povahy své, tudíž *nezbytně*, učiněno býti musí *neurčitému* kruhu osob neznámých, a *to veřejně*, kdežto oferta zpravidla děje se v soukromí, ano často budoucí kontrahenti, zejména obchodníci sobě ani nepřejou, aby oferta do veřejnosti se dostala, i aby na ni obrácena byla pozornost konkurence.

3. Oferta dle poslední věty § 862 rak. zák. obč. po dobu na rozmyšlenou oblatovi vyměřenou jest neodvolatelná; naproti tomu při veřejném přislíbení lhůta na rozmyšlenou není myslitelná, ježto lhůta tato by se řídit musila dle individuálních poměrů oblatových, zvláště dle jeho bydliště a jeho vzdálenosti; těchto individuálních poměrů tu nelze šetřit; ježto není ani určitého oblata, a tím méně mohou býti známy jeho osobní poměry. Nemůže proto pro veřejné přislíbení platiti vyměření *lhůty na rozmyšlenou* jako při ofertě. Ovšem sluší tu míti na mysli, že *lhůta na rozmyšlenou* při ofertě jest zcela rozdílná od lhůty ku vyhotovení vypsání díla.

4. Marným uplynutím lhůty čekací neb na rozmyšlenou oferta ipso facto zaniká sama sebou, o čemž pro veřejné přislíbení nemůže býti řeči.

Při ofertě (mezi nepřítomnými) jest totiž lhůta na rozmyšlenou neb lhůta čekací nezbytně buďto povahou věci, zejména distantia loci dána, a dle všech okolností vyměřena — aneb již samým pozitivním zákonem předepsána; při veřejném přislíbení takové lhůty čekací neb na rozmyšlenou *k odpovědi* vůbec není. Neboť kdo o vypsání cenu se míní ucházeti, musí tak učiniti *hotovým dílem neb prací* — *nikoli pouhými slovy* či verbálním přijetím; takové verbální přijetí při veřejném přislíbení není jenom zbytečné, ale vůbec *zcela lhostejné*, ježto rozhoduje jedině dílo neb práce — nikoliv slova. Lhůta k dohotovení díla při veřejném přislíbení jest pak přirozeně jiná než lhůta k odpovědi na ofertu.

Dále však pro komisi nejvíce padalo na váhu, že, jak právě řečeno, oferta musí býti přijata, avšak, jak se vyslovují motivy str. 125, každé přijetí, nechť se stane výslovným prohlášením neb reálním plněním, *předpokládá nezbytně znalost neb vědomost o ofertě*. Proto by musila theorie oferty, kdyby se jí užilo při veřejném přislíbení, odepřít nezbytně slíbenou odměnu tomu uchazeči, který by vypsání dílo byl provedl již před veřejným přislíbením neb o něm nevěda, což by bylo nespravedlivě alespoň v mnohých případech⁴⁴⁾ a přičilo by se také v těchto případech *rozum-*

⁴⁴⁾ Zřejmým toho dokladem jest rozh. nejvyšš. soudu ze dne 24. července 1912, Rev. I, 598, N. 6011 Unger Glaser, citované námi na str. 36. Obě nižší instance tu dobře vycítily, že slíbená odměna náleží polic. strážníkovi, jenž loupežného vraha svým přičiněním vypátral — ač o veřejném vypsání odměny ani nevěděl —, ale nej-

nému úmyslu přislibujícího. Proto rozhodla se osnova pro theorii *jednostranného závazného slibu* dle vzoru s počátku jmenovaných zákonů, jenž k závaznosti nevyžaduje přijetí⁴⁵⁾, a přijata proto první věta nového

vyšší dvůr stojí na stanovisku, že veřejné přislíbení *přijato býti musí vědomě*, uznal, že tu o takovém přijetí nemůže býti řeči, a proto žalobu strážníkovu na slíbenou odměnu zamítl — což přičilo se při nejmenším pravidlům ekvity neb slušnosti.

⁴⁵⁾ Právem naše osnova nepřihlížela ku *třetí theorii* o veřejném přislíbení, kterouž jako domněle novou předkládá Kohler, Zwölf Studien v Archiv f. bürgerl. Recht, svaz. 25, roč. 1905. „Auslobung und Wette“. Kohler totiž vykládá, že veřejné přislíbení není než návrhem čili ofertou na uzavření smlouvy, čili přesněji návrhem na uzavření smlouvy o dílo (Werkvertrag), jehož zvláštnost jen v tom spočívá, že předně návrh učiněn jest neurčité osobě (neurčito komu), a tudíž může býti přijat také řadou osob; za druhé, že přijetí možno jest jenom určitým způsobem, totiž splněním výkonu neb jednání v přislíbení vypsání. V takových případech ku přijetí návrhu smluvního výkonem neb jednáním není třeba vědomí, že se stala oferta smluvní zmíněné formy, *nýbrž přijetí nastává objektivním výkonem také bez vědomí toho, že výkon ten má ráz přijetí*. Zkrátka Kohler učí, že možno *přijetí slibu ve veřejné ofertě obsaženého, aniž by přijímající o ofertě vůbec věděl*.

Tím chce odstraniti patrně nesnáze theorie oferty, totiž, že se podle ní odměny nemůže dostati tomu, kdo provedl dílo dříve, než se stalo veřejné přislíbení, neb o něm vůbec nevěda (jak učí drasticky citované poslední rozhodnutí rak. nejvyšš. soud. dvoru z r. 1912). Svoje učení Kohler odůvodňuje tím, že prý smlouva, která se uzavírá formou veřejného přislíbení, obsahuje pro vykonávajícího (uchazeče) *jenom výhody*, pročež zvláštního souhlasu ku příjmu těchto výhod rovněž tak není třeba, jako není třeba takového souhlasu ku případnutí legátu.

Učení to podpírá Kohler tím, že jest smlouva veřejným přislíbením uzavřená smlouvou o *dílo*. Tomu tak jest ovšem ve velké části případů veřej. přislíbení, nikoliv však ve všech případech, neboť veřejné přislíbení ve mnoha případech přislíbují odměnu již za určitou činnost čili určité jednání, třeba není jeho výsledkem nějaké dílo trvalé (Werk). To vychází na jevo z § 657 něm. zák. obč.: Wer durch öffentliche Bekanntmachung eine Belohnung für die Vornahme einer Handlung, insbesondere für die Herstellung eines *Erfolges* aussetzt atd. To vyslovuje také § 146 naší osnovy: Zusage einer Belohnung für eine Leistung oder einen *Erfolg*. Rozlišování dvou druhů smlouvy námezdní, totiž locatio conductio operarum (smlouva služební) a locatio conductio operis (smlouva o dílo), pochází z práva římského a přešlo také do rak. zák. obč. (§§ 1151, 1152, 1156) a jest nyní schváleno všeobecně zákoníky nové doby, a jedna každá z těchto dvou kategorií smlouvy námezdní spravuje se zvláštními pravidly, jak dokazuje Krčmář v monografii „O smlouvě námezdní“, Praha 1902 § 4, str. 85—116. Právem proto ukazuje na to Oertmann v *Öst. Centralblatt* 1906, str. 785—799, jenž nauku Kohlerovu pádně vyvrací v článku: „Eine neue Theorie der Auslobung“ — že veřejným přislíbením bývají odměněni i vítězové v distančním pochozu, v konkurenční jízdě na kolech neb automobilech atd. — kde nemůže býti ani řeči o „díle“ (Werk), nýbrž toliko o konání zvláště kvalifikovaném; dále sem patří veřejné přislíbení za výpravu k točně severní neb jižní, za objevení neznámé země atd., kde rovněž není řeči o dílu (viz Oertmann, str. 791).

Naprosto nesprávné jest však tvrzení Kohlerovo, že by smlouva formou veřejného přislíbení uzavřená byla pro uchazeče ryze *výhodná*, i kdyby bylo pravda, že jest veskrz smlouvou o dílo. Představme si jenom veřejné vypsání ceny za vyhotovení plánu na veřejnou budovu, neb na rozšíření města a pod. aneb na vyhotovení modelu na sochu neb fontánu etc. — kde ve vyhláše jest ustanoveno, že plány neb modely cenou početně stanou se majetkem vypisující obce neb státu neb ústavu! —

§ 860 zák. obč. pod novým nápisem (veřejné příslibení — Auslobung) čili § 146 osnovy v tomto znění:

„Příslibení odměny osobám neurčitým za jisté konání neb dílo (Auslobung — veřejné příslibení) stává se závazným veřejným vyhlášením.“ — Neuznáno tedy zapotřebí, aby se zvlášť ještě vyslovilo, že závaznost nastává bez přijmutí — poněvadž nastává již *pouhým* veřejným prohlášením; dále neuznáno zapotřebí, aby se ještě zvláště doložilo, že od-

Jak možno tu mluvit o tom, že jest to smlouva pro uchazeče ryze výhodná? Vždyť na to musí vynakládati drahý čas i odbornou práci a snad materiál — kdyby i nic jiného nebylo! — Ostatně ještě nikdo netvrdil, že by smlouva o dílo pro pracujícího byla ryze lukrativní! — Ale i kdyby bylo pravda, že veřejným příslibením uzavírá se smlouva ryze výhodná pro uchazeče, tedy další tvrzení Kohlerovo, že *k uzavírání takové smlouvy nebylo by třeba souhlasu oblatova, jest pro soustavu našeho i německého práva soukromého naprosto nesprávné*. K legátu nelze takové ujednání přirovnávat; neboť předně stává se legát účinným teprv morte testatoris, a tu teprv legát legatáři připadá — ale má-li legatář legátu skutečně nabýti, musí legát připadlý také *přijmouti*! Ostatně to platí i při jednání inter vivos, neboť i tu, když oblát má nabízenou ofertou dostati ryzi výhody, jest třeba k tomu *jeho souhlasu čili přijmutí* nabízené výhody. To se ukazuje při smlouvě nejlukrativnější, totiž při *darování* — i tu oblát musí nabízený dar *přijmouti* a s ofertou souhlasiti — a to jak *dle práva rakouského*, tak *dle práva německého*; neboť podle rakouského práva obč. dle § 938 jest darování *smlouva*, kterouž se věc někomu bezúplatně přenechává — tedy třeba dle § 861 zák. obč. přijmutí oferty darovací — jinak darování není perfektní; — to platí i pro právo *německé*, neboť i dle jeho § 516 jest darování smlouvou, ku jejíž perfekci třeba souhlasu a přijmutí obdarovaného čili obláta. Jest tedy tvrzení Kohlerovo, jako by k uzavření smlouvy ryze výhodné nebylo třeba souhlasného přijmutí obláta — naprosto nesprávné — dle pozitivního práva i dle pojmu smlouvy. Vždyť dle § 244 r. zák. obč. i nezletilý, který jest oprávněn bez společníosti poručníka něčeho nabývat, k tomu *musí míti vůle nabývací* — a musí tudíž také nabízený dar přijmouti — jak svědčí zejména § 310 r. zák. obč. tam výslovně citovaný (neboť při nabývání držby jest *vůle* každého nabyvatele nezbytna). Právem ukazuje Oertmann l. c. k tomu, že nauka o souhlasné vůli stran k uzavírání smluv patří k základním elementům soukromého práva, a proto nelze nauku Kohlerovu, jako by ku přijmutí oferty (kdyby ve veřejném příslibení obsažena byla) nebylo třeba přijmutí — než s největší rozhodností odmítnouti. Poukážeme jinak k rozhodnému, ale zcela případnému vyvrácení nauky Kohlerovy v citovaném článku Oertmanna — a dokládáme jenom tolik, že nezapomenutelný první učitel právních věd, zvěčnělý Karel Esmarck, chtěje nám drasticky doložiti rozdíl vlastnictví a držby, pravil nám v přednáškách o držbě: Vlastnictví lze nabýti také ve spaní — (alluvio, alveus derelictus, plantatio) — ale nikoliv držby! Že by však někdo mohl uzavírat smlouvy (!) v jakémsi stavu bezvědomí čili nevědomky — o tom jsme neslyšeli, a nezbyvá než přidati se k vyvrácení Oertmannovu. Bohužel Kohler — jinak nepopíratelně geniální badatel — v posledních pracích snad přílišným rozptýlením látky zpracované (právo malajské, islamské atd. občanské i trestní!) — dostává se tu a tam naštěstí. Zvláštní pocit vzbuzovati musí, uzavírá-li Kohler v *naprostém odporu* s pozitivním právem, totiž s *něm. zák. obč.*, *jenž jest výsledkem vědeckého snažení* mnoha desetiletí teprv r. 1896 vyhlášeným, a se všemi moderními kodifikačními pracemi, že musí kategorie veřejného příslibení ze soustavy práva zmizeti (!), ježto teprv nyní nalezena (*jím samým*) její pravá podstata, jež se rozkládá na dva prvky: smlouvu o dílo a zvláštní formu smlouvy. Soudíme, že to bude trvati déle než věk lidský, než dojde v Německu zase na nový zákon občanský!

měna náleží i tomu, kdo vypsané dílo provedl, třeba při tom nejednal, maje na mysli veřejné příslibení.⁴⁶⁾ Osnova snažila se, aby i ve slovném označení rozlišovala nový právní institut od „slibu“ (Versprechen), zvolivši proto německé označení „Zusage“, v němž spatřuje význam prémie ku činnosti povzbuzující, a nikoli tedy pouhou smlouvenou mzdu neb odměnu.⁴⁷⁾ Rozumí se, že „veřejnost“ patří *k podstatě* do soustavy našeho práva nově přijatého právního institutu, jak naznačeno již našim pojmenováním „veřejné příslibení“ — čehož v německém označení „Auslobung“ není (str. 127 motivů).⁴⁸⁾

Pokud se týče právních následků veřejného příslibení, zabývá se osnova hned v následujícím novém § 860a otázkou odvolatelnosti veřejného příslibení, jinak řečeno otázkou, může-li příslibující vůbec a po jakou dobu své veřejné příslibení odvolati.

Bylo již vyloženo, že ani z podstaty jednostranného slibu nevychází, že by byl naprosto neodvolatelný. To také uznávají motivy, pokud se veřejného příslibení týče (str. 127 ad § 147), dovolávající se Ungrova výkladu v Grünh. Z. I., str. 370. Dále vyvozují, že dokonce perfektní již smlouva může býti opětne rozvázána souhlasnou vůlí smluvníků čili stran *contraria voluntate* dle § 4 J. 3, 29: *eae obligationes, quae consensu contrahuntur, contraria voluntate dissolvuntur*.

Proto dle motivů jest přirozeno, že také závazek z jednostranného veřejného vyhlášení může býti zrušen jednostranným veřejným vyhlášením, pokud jest *res integra*, a proto stanoví nový § 860a (§ 147) osnovy s kraje: „Až do ukončení výkonu může veřejné příslibení býti odvoláno touže

⁴⁶⁾ Tuto doložku výslovně klade § 657 něm. zák. obč. podávající pojem veřejného příslibení, jenž zní: Wer durch öffentliche Bekanntmachung einer Belohnung für die Vornahme einer Handlung, insbesondere für die Herbeiführung eines Erfolges aussetzt, ist verpflichtet die Belohnung demjenigen zu entrichten, welcher die Handlung vorgenommen hat, *auch wenn dieser nicht mit Rücksicht auf die Auslobung gehandelt hat*. Za tuto doložku, totiž aby též přidána byla ku § 146 naší novely z r. 1912, přimlouvá se Friedrich Schoendorf ve své kritice této novely „Über den Entwurf einer Novelle zum oest. bürgerl. G. B.“ v Archiv f. bürgerl. Recht ročník 1913, str. 120 a násl. Konstatuje, že rakouská osnova přijala teorii pollicitační, a dokládá, že nároku nabývá také ten, kdož dílo neb práci vykonal, ač o veřejném příslibení neměl vědomosti (der von der Auslobung keine Kenntnis hatte). Učení toto jest ovšem theoreticky správné, mělo by však přece pro větší jasnost býti pojata do zákona.

⁴⁷⁾ Snahu tuto třeba podle našeho názoru schvalovati, neboť podle terminologie našeho obč. zák. § 861 jest slib neboli Versprechen nabídkou neb ofertou; Ježto pak nový institut *není ofertou*, bylo také třeba dáti mu nové pojmenování od Verprechen odlišné. Zvoleno jméno „Zusage“ — jež překládáme „příslibením“, činíce tím také náležitý rozdíl od oferty čili slibu § 861 zák. obč. a srovnávající se s označením našeho ústavu jinými jazyky slovanskými, zvlášť polským a ruským.

⁴⁸⁾ Alespoň nikoliv výslovně; jinak srov. o etymologickém významu „Auslobung“ Maýra str. 13 pozn. 10. Cituje Grimmera, podle něhož „ausloben“ užívá se ve smyslu polliceri, jako vypsaní ceny — v čemž by alespoň poněkud naznačen byl stupeň veřejnosti.

formou, kterou bylo vyhlášeno, aneb formou stejně účinnou aneb zvláštním sdělením.“

Tedy osnova prohlašuje veřejné příslibení za odvolatelné až do ukončení vypsání výkonu čili, jak se motivy vyjadřují, pokud jest res integra.

Tu však mohou nastati, jak myslíme, pochybnosti o tom, zdali jest „res integra“ ještě také tenkrát, když někdo třetí na základě veřejného příslibení zahájil již svou činnost ku provedení díla aneb snad za tímže účelem činil již náklad. Nepřísluší takovému uchazeči alespoň náhrada škody za konané práce přípravné neb činěný náklad, když bylo veřejné příslibení odvoláno před ukončením vypsání díla, alespoň tenkrát, když příslibující nedokáže, že by přičinění tohoto uchazeče nebylo vedlo k cíli? — Osnova tuto otázku popírá, s čímž dlužno souhlasiti z důvodů námi na náležitém místě uvedených, totiž proto, že uchazeč před dokončením díla ještě žádných práv nenabyl. — Motivы osnovy mají za to, že na tuto otázku již tím odpověděno záporně, že připouští osnova § 860a odvolání vůbec „až do ukončení (vypsání) díla (bis zur Vollendung der Leistung)“.

Obáváme se, že tím nebude odstraněna všechna pochybnost; zejména až dojdou třeba po letech motivы nynější osnovy a později zákona v zapomenutí, snadno opětně může vzniknouti pochybnost o tom, může-li uchazeč vynaloživší práce přípravné neb náklady žádati za ně náhradu, když veřejné příslibení bylo před ukončením díla odvoláno?

Osnova snažila se sice, aby tyto pochybnosti vyvrátila tím, že užila přesnější stylisace než § 658 něm. zák. obč., totiž že připouští odvolání až do ukončení díla (bis zur Vollendung der Leistung), kdežto německý zákon tu praví „bis zur Vornahme der Handlung.“ Obáváme se, že ani tímto ovšem přesnějším zněním naší osnovy pro budoucnost nejsou vyloučeny všechny pochybnosti, a proto by se odporučovalo, aby se do § 860a osnovy po slovech „widerrufen werden“ vsunula ještě věta „wodurch alle Ansprüche aus der Auslobung ausgeschlossen sind“ — a v následující větě pak by místo „darauf“ státi muselo „auf den Widerruf“. Tím byly by pochybnosti i po letech vyloučeny, až motivы budou zapomenuty. Dodatek ten jest už proto žádoucí, poněvadž jiné zákony nárok na náhradu prací přípravných neb nákladů přiznávají⁴⁹⁾; proto v zákoně, jenž stavěn na opačném základě, třeba jej výslovně vyloučiti.

⁴⁹⁾ Tak již citovaný odst. 2 čl. 8 nového švýcarského zák. oblig., jak samy motivы na str. 129 vykládají — s tou výhradou, že příslibujícímu jest volno prokázati odvodem, že by pokus toho uchazeče nebyl se zdařil, a že by díla vypsání nedovedl. Toto ustanovení nového švýc. zák. oblig. schvaluje Petr Klein, l. c. v Gellerově Centr. Bl. 1909, ježto prý zabraňuje nedbalým (fahrlässig) příslibením a hájí zájem uchazečů. Klein tu přezírá, že pak vypisující po případě platiti bude několikánásobnou náhradu, na místě jediné ceny, na kterouž dle jeho úmyslu vyhláška zněla. Osnova ruská, jak ukázáno, přiznává uchazeči práci již započavšímu právo k ukončení díla a pak ucházení se o cenu, co pokládáme za správnější ustanovení než ustanovení nového švýcarského zákona obl., podle něhož by nastati mohla povinnost několikánásobné náhrady. Aby těm, kteří následkem veřejného příslibení ceny dílo již započali neb

Souhlasně s našimi všeobecnými výklady připouští § 147 osnovy čili navržený § 860a zák. obč. odvolání jen v téže formě, v níž bylo příslibení učiněno, neb ve formě stejně účinné aneb zvláštním sdělením. Zvláštní sdělení, určité osobě svědčící, účinkuje ovšem jenom proti této osobě, avšak účinkuje přirozeně proti osobě, kteréž došlo, i bez veřejného vyhlášení.

Práva odvolání může se příslibující ve svém vyhlášení vzdáti buď výslovně neb ustanovením lhůty (ausdrücklich oder durch Bestimmung einer Frist). Proč, t. j. pro jakou činnost neb pro či závazek tato lhůta má být ustanovena, o tom nový § 860a prostě mlčí.

Lhůta tato může býti vyměřena dle motivů str. 128 buďto, aby určila dobu, až do které chce příslibující ve slově státi čili do které chce býti veřejným příslibením vázán — aneb může lhůta tato také vyznačovati dobu, do které vypsání úkon neb dílo má býti dohotoveno neb dokázáno. Přesně vzato musí býti dílo dohotoveno neb dokázáno před uplynutím stanovené lhůty, takže příslibující i po jeho dohotovení alespoň na myslitelné minimum doby jest ještě slovem svým vázán.

Motivы na str. 128 mají za to, že textováním čili zněním osnovy stanoveno, že vzdání se práva odvolání spočívá již v ustanovení lhůty pro vypsání výkon „für die zu vollziehende Leistung“ — to však ve znění § 147 čili nového § 860a zák. obč. obsaženo není — ač přiznáváme, že to nebude míti praktického významu, a že stačí podle obdoby poslední věty § 862 zák. obč. stanovení lhůty vůbec.

Naše osnova má však v ohledu tom přesnější ustanovení než zákon německý, který v al. 2 § 658 praví: V případě pochybnosti obsaženo jest v ustanovení lhůty pro výkon jednání vzdání se (odvolání).

Stanoví tedy něm. zák. v případě stanovení lhůty toliko domněnku, že příslibující po tu dobu vzdal se práva odvolání, kdežto naše osnova činí pravidlem, že ustanovením lhůty vypisující vzdává se práva odvolání.

náklady činili, v případě odvolání přiznána byla náhrada škody (ve výši negativního interese), za to přimlouvá se též F. Schoendorf v citované kritice osnovy v Archiv f. bürgerl. R. r. 1913, a sice v zájmu veřejné mravnosti, aby ten, kdož v důvěře ve veřejné příslibení obětoval práci a náklady, nebyl sklamán pouze proto, že vypisující neb příslibující snad z pouhého vrtochu věc sobě jinak rozmyslil. Poukazuje v příčině té k obdobným ustanovením nového švýcarského práva obl. (čl. 8, odst. 2 z 30. března 1911) a k bavorské osnově § 755 obč. zák.

Ale i Schoendorf tu zapomíná, a) že ten, kdo dílo začal třeba s nákladem — nemá ještě žádné jistoty, že ceny dosáhne — a že mu tím práce a náklady budou hrazeny. b) Je-li dílo jeho tak chabé a chatrné, že by nikdy ceny nedostalo, tedy učinil by při odvolání příslibení přece lepší obchod, než kdyby příslibení se nestalo; dostal by totiž při odvolání náhradu — bez něho však — nic. c) Příslibující by musel, kdyby na př. 10 až 20 uchazečů s prací bylo započalo, dávat náhrady 10 až 20 uchazečům, — kdežto přece původně příslibení znělo jen na vyplacení jediné ceny. — Proto kdož chce hájiti nárok uchazečů práci započavších a třeba náklady činivších, nemůže jim prostě neb bezpodmínečně přiznati nárok na náhradu škody, nýbrž jenom právo, aby svoje dílo ukončili, a pak svůj nárok na cenu uplatnili. Tak učinila osnova ruská, jak ukázáno.

Poslední věta motivů neb „Berichtu“ na str. 128 al. 2 vyslovuje, že příslibujícímu dle přijatého znění novely § 147 čili 360a zák. obč. jest volno, aby sobě vyhradil ještě právo odvolání, přes to, že sám ustanovil lhůtu k dokončení vypsání díla.

Ježto znění novely v tom případě výslovně stanoví, že ustanovením lhůty příslibující se vzdává práva odvolání, jeví se vedle takového vzdání se ve vyhlášce přes to obsažená výhrada odvolání jako odpor vysloveného vzdání se odvolání; vyhláška tedy v ohledu tom byla by sama s sebou v odporu čili obsahovala by vnitřní odpor, zmatek, a snadno by se mohlo státi, že v případě sporu bylo by uznáno, že taková vyhláška jest zmatečná a neplatná. Přesně nelze popírati správnost tvrzení motivů str. 128 konec al. 2, že výslovné vyhrazení práva odvolání přes stanovení lhůty pro vypsání výkonu jest přece účinné; — a to proto, že se jedná o práva soukromá, jimiž oprávněný dle své vůle volně nakládati může, a proto že mu nelze podkládati vzdání se práva, když opak toho prohlásil.

Ale přece dlužno každého příslibujícího varovati, aby do svého veřejného vyhlášení nevkládal takového zřejmého odporu, jenž by snadno mohl dáti podnět ke sporům.⁵⁰⁾

Odvolání veřejného příslibení jest tedy přípustno až do ukončení výkonu, avšak s tím obmezením, že neúčinkuje naproti tomu, kdož vypsání díla již skutečně dokončil, *aniž v této době o stavším se odvolání bez viny své se dozvěděl*, což jemu náleží dokázati.

Toto obmezení účinku odvolání do § 147 (860a) výslovně pojaté nazývají motivy na str. 129 slušným obmezením (billige Einschränkung). O jeho vhodnosti bylo by snad možno pochybovati; neboť vyhláška veřejného příslibení musí se státi veřejně a stejně i jeho odvolání; může se tedy každý interesent o vyhlášce i o odvolání stejně dozvědět, ano, když už nabyt vědomosti o veřejném příslibení a jeho vyhlášení a pojal úmysl, ucházeti se o cenu, stal se dokonce již osobou interesovanou, čili byl vzbuzen jeho zájem; možno tedy důsledně očekávati, že od té doby věci více pozornosti věnovati bude než před vyhláškou, a že tudíž také veřejné vyhlášení odvolání při obyčejné opatrnosti mu neujde. Německý zákon — ač podrobnější než naše osnova — takového obmezení práva odvolacího v § 658 nemá.

⁵⁰⁾ Pochybnosti o vhodnosti uznání takového práva odvolání i v případě vyměření lhůty ku provedení díla vyslovil též v. M a y r ve svém článku Die Auslobung nach der revidierten Novelle zum b. G. B. v Not. Zeitschr. 18 z. 30. března 1910, str. 101. V této práci v. M a y r názory ve své monografii uložené vůči znění novely ovšem nemohl udržeti. Neboť tím, že novela uznává veřejné příslibení jako jednostranný slib, že dále přiznává nárok na odměnu i tomu, kdo dílo vykonal před vypsáním neb veřejným příslibením odměny, ani třeba o něm nevěda — jak alespoň motivy uvádějí, byla theorie ofertní a smluvní pro veřejné příslibení úplně odstraněna. Přiznáváme však, že naznačené účinky povahy jednostranného slibu, jenž nepotřebuje přijetí, měly být pro úplnou bezpečnost v textu novely výslovně uvedeny, jak učinil *něm. zák. obč.*

Naše osnova toto obmezení ještě vázala na podmínku, že uchazeč v tom případě musí ještě dokázati, že vyhlášení odvolání zůstalo mu neznámým *bez jeho viny* (ohne sein Verschulden nicht bekannt geworden war) — tedy něco podobného, jak obsaženo v čl. 25. al. 3 zák. obch., kde každá třetí osoba musí uznati a snášeti účinnost změny neb zániku firmy do rejstříku zapsané, ač nedá-li se z okolností předpokládati, že těchto skutečností ani neznala, ani znáti nemusila. Tedy také tu dle zák. obch. (R a n d a H. R. I. díl, § 10 Wirkungen der Eintragungen, S t a u b ad art. 25 str. 55, § 3) omlouvá jenom *nezaviněná nevědomost* o zápisu do rejstříku, kterouž velmi nesnadno lze dokázati, ježto (d l e R a n d y l. c.) každý má relativní povinnost nahlédnouti do rejstříku obchodního a do časopisů, kde se zápisy rejstříkové vyhledávají.

Při našem institutu veřejného příslibení není žádného veřejného neb veřejně přístupného rejstříku, v němž by odvolání bylo zapsáno, takže by uchazeč nahlédnutím mohl se přesvědčiti, zdali bylo veřejné příslibení odvoláno; ba nejsou při veřejném příslibení ani určeny časopisy, ve kterých by odvolání jeho mělo býti vyhlášeno, a do kterých by uchazeč nahlédnouti mohl. Třeba jest toliko veřejné vyhlášky — potřebné jak ku vzniku, tak k odvolání účinnosti veřejného příslibení.

Když tedy podle obchodního práva při zápisu jistých skutečností jako firmy neb prokury omlouvá třetího nezaviněná nevědomost o tom, že firma byla zrušena, neb že prokura byla odvolána — tedy tím spíše soudíme, že i při odvolání veřejného příslibení, ježto se do žádného rejstříku veřejného nezapisuje, může se třetí osoba čili uchazeč, jenž vypsání díla dokončil, právem dovolávati, že mu odvolání veřejného příslibení při ukončení díla *bez jeho zavinění* zůstalo neznámo, a prokáže-li to, může žádati odměnu, bylo-li jinak dílo veřejnému příslibení odpovídající dokončeno. Důsledně třeba tedy připustiti, jak osnova učinila, pro uchazeče omluvu, že mu odvolání veřejného příslibení bez jeho zavinění zůstalo neznámo.

Jakkoliv osnova dle motivů str. 129 obmezila se na nejstručnější vypsání veřejného příslibení a jeho účinků, přece uznala za vhodné stanovit pravidlo pro přírknutí vypsání odměny alespoň pro ten — jak praví — poměrně nejčastější případ, že vypsání výkonu neb díla bylo vykonáno několika uchazeči. Pro ten případ stanoví § 147 čili nový § 860b, že odměna náleží — ač nebylo-li veřejným příslibením a jeho vyhláškou jinak ustanoveno — tomu, kdo výkon neb dílo nejdříve dokončil, a při současném dohotovení všem dohotovitelům stejnou částí.

Správně jest ovšem, že při udělení neb rozdělení odměny *přede vším rozhoduje vůle příslibujícího, jaká jest ve vyhlášce vyslovena*,⁵¹⁾ což také

⁵¹⁾ Dokladem této naprosté *rozhodnosti* vůle příslibujícího jest na př. vyhláška c. k. policejního ředitelství v Praze ze dne 29. ledna 1915, kterouž vypsána byla odměna 500 korun na vypátrání vraha, a ve kteréž bylo řečeno: „Tento obnos bude vyplacen *s vyloučením pořadu práva* té osobě neb těm osobám, kteréž budou s to učiniti taková sdělení, že na jich základě bude možno zjištění pachatele.“

nový § 860b (§ 147 osnovy) výslovně uznává. Jinak ale obáváme se, že ustanovení tohoto paragrafu a tak i § 860 (§ 146 druhá věta osnovy) pro přílišnou stručnost trpí nedostatečnou jasností (*brevis esse laboro, obscurus fio*) — jak vychází ihned z případu, kde ve vyhlášce jest stanovena lhůta k provedení díla. Tu přece všechna díla, v této lhůtě dohotovená, jsou včasně vykonána, *mezi nimi proto nemůže rozhodovati časová priorita* — nýbrž musí býti pokládána za dokonaná současně a včasně.

To myslíme mělo býti v § 860b alespoň uvedeno dodatkem toho znění: *Leistungen, die innerhalb der von der Auslobung festgesetzten Frist rechtzeitig vollendet wurden, gelten als gleichzeitig vollendet.*

Tím jsme se octli při důležité skupině veřejných příslibení, ano snad nejzávažnější, totiž při *vypsání ceny*. Důležitost takových veřejných příslibení vyložili jsme již stručně na str. 29. O takovém veřejném příslibení ceny a jím zahájeného řízení jedná naše osnova toliko v jediné větě, totiž v druhé větě § 146 (§ 860 zák. obč.) slovy: *Veřejné příslibení, jež má za předmět soutěž o cenu (Preisbewerbung), jest platné, jenom když ve vyhlášce byla stanovena lhůta pro ucházení se („für die Bewerbung“).*

Bližšího vymezení neb výměru takového veřejného příslibení za účelem soutěže o cenu naše osnova nepodává. Ježto však celé toto ustanovení naší osnovy, totiž druhá věta § 146 jest doslovným opakováním prvního odstavce § 661 něm. zák. obč. (*Preisausschreibungen*), bude pojem takového veřejného příslibení a jím zahájeného řízení pro oboje právo tentýž. Můžeme tedy i pro právo naší osnovy za to pokládati, že — jak vykládá pro zákon německý *G. P l a n c k*, komentář 1. a 2. vyd. z r. 1900, str. 407 — takové vypsání ceny jest veřejné příslibení ceny za provedení jistého konání neb díla, zvláště *za řešení nějakého úkolu z oboru vědy, umění neb techniky*.

Již z toho vychází na jevo, že předmětem vypsání takové ceny nemusí býti vždy dílo neb opus — nýbrž že jím může býti také jen *konání*, na př. zvlášť úsporná, zvlášť účinná neb krátká *metoda výroby* předmětu již dávno známého, na př. látky výbušné, neb střelné zbraně, neb elektrického světla atd. Proto sluší souhlasiti s *P l a n c k e m l. c.*, že alespoň zpravidla zvlášť příznačná známka takového vypsání ceny bude spočívat v tom, že řešení daného úkolu může se státi různým způsobem (na př. socha v nejrozmanitějších podobách; podobně úloha lučebnická nejrůznější cestou — a tak i každé dílo literární).

Takové úkoly jsou tedy způsobitelné, aby vzbudily činnost umělců neb badatelů nejrůznějších povah a nazírání, a proto obyčejně lze očekávati, že

Tedy jest zjevno, že veřejné příslibení jest prohlášení, vycházející z pouhé jednostranné vůle příslibujícího, který tudíž — ve všeobecných mezích zákona — může libovolně podmínky a pravidla udělení neb rozdělení odměny *ve vyhlášce* stanoviti — ano i dokonce všechny pořad práva vyloučiti.

způsobí skutečnou jich soutěž, totiž, že se více umělců neb vědců neb badatelů bude svou prací o vypsanou cenu ucházeti.

Obligatorní stanovení lhůty pro tento případ jest ovšem zcela odůvodněno nejenom tím, jak motivy str. 127 udávají — v souhlasu s motivy něm. zák. obč. — že by jinak příslibující mohl stále očekávati dojití lepšího díla a nemohl by býti donucen, aby konečně zvolil z hotových již děl ono, jež má býti odměněno —, nýbrž obligatorní vyměření lhůty jest nutno hlavně proto, že předně jedná se obyčejně o taková díla umění neb vědy, jež ku svému vyhotovení vyžadují přiměřeného delšího času a nákladu, a proto vypisující může nadíti se, že zhotovena budou díla důkladná jen tenkrát, když k tomu popřána bude přiměřená a dostatečná lhůta —, a za druhé úspěšného díla lze se nadíti zpravidla jen tenkrát, když pro uchazeče vyhlídka na dosažení ceny neb odměny není ohrožena náhlým odvoláním veřejného příslibení (viz něm. motivy, str. 522 a 523), kteréž by naději na odměnu zmařilo.

Ale jinak se obáváme, že naše osnova veřejným vypsáním cen věnovala příliš málo místa, čímž tato nejdůležitější skupina veřejných příslibení nedošla náležitého ocenění, jak jde na jevo zejména ze srovnání s něm. *zák. obč.*, kterýž v § 661 ve spojení s § 659 tuto otázku upravuje. Podle toho postrádáme v § 860b naší osnovy ustanovení

a) že rozhodnutí o tom, zdali dílo včas provedené odpovídá podmínkám příslibení, aneb kterému z provedených děl náleží přednost — má se státi příslibujícím neb osobou, kterou příslibující k tomu již předem ustanovil;

b) že toto rozhodnutí jest pro strany definitivně závazné, neodvolatelné a neodporovatelné;

c) že cenou poctěné dílo zůstává v majetku uchazeče aneb, za jakých podmínek příslibující může žádati, aby na něj přeneseno bylo. Ovšem, že dle všeobecných pravidel vykládacích nelze uchazeči podkládati úmysl, že by se svého práva na vytvořené dílo chtěl vzdáti, přece však právní bezpečnost toho vyhledává, aby otázka vlastnictví k utvořenému dílu předem byla upravena.

Neobsahuje-li zákon těchto podrobnějších ustanovení *a—c*, jak tomu jest v naší osnově, bude třeba, aby tato ustanovení obsažena byla ve vyhlášce veřejného příslibení neb vypsání ceny.

Ježto pak sepsání této vyhlášky zůstaveno jest úplně soukromé činnosti příslibujícího, není žádné jistoty, že v ohledu tom zadost učiněno bude podmínkám náležité právní bezpečnosti, aby z celého řízení nepovstaly soudní spory, třeba dosti komplikované. To by se zajisté naprosto přičilo jednak účelu celého veřejného vypsání, jednak úmyslu příslibujícího.

Proto nemůžeme souhlasiti s názorem, jež vyslovuje Friedrich Schoendorf v Archiv f. bürgerl. R. v kritice: *Über den Entwurf einer Novelle zum b. G. B.* — totiž, že by se měl § 860b (§ 147 druhý odst.)

novely co zbytečný škrtnouti. Naopak, třeba jest, aby paragraf ten, má-li svého účelu dosáhnouti, byl náležitě doplněn zejména ustanovením, že rozhodnutí o ceně jest pro strany definitivně závazné, neodvolatelné a neodporovatelné —, tedy má onen paragraf ještě podrobněji býti rozveden než § 861 něm. zák. občanského.

Každým způsobem pak třeba, aby věnována byla *stylisaci vypsání* ceny, kterouž se řízení zahajuje, *zvláštní péče*, aby obsahovalo určité a jasné označení díla neb úkolu, dále určité označení ceny, jaké se kvalifikovanému dílu neb provedení úkolu dostati má, jmenování osoby neb orgánu, jenž o podaných dílech má rozhodovati, a dodatek, že jeho rozhodnutí jest pro uchazeče závazné, neodvolatelné a neodporovatelné.

Pohříchu nevěnuje se stylisaci vypsání ve všech případech všechna péče, jakéž v tom případě jest třeba.

Významnější ústavy, jichž účelem jest podporování umění, vědy neb literatury, a při nichž vypisování či veřejné příslibování cen náleží k pravidelné činnosti, ovšem budou míti alespoň domácí podrobná pravidla pro zahájení a postup takových vypisování prémie, jakož i pro rozhodování o tom, jakými pravidly třeba se řídit při присouzení ceny.⁵²⁾

⁵²⁾ Tak při *České Akademii císaře Františka Josefa* pro vědy, slovesnost a umění jest celá řada pravidel neb řádů, podle nichž udělují se výroční a ostatní ceny. Takovými jsou na př.: *Řád, dle kterého IV. třída České Akademie císaře Františka Josefa* pro vědy, slovesnost a umění *vypisuje a uděluje výroční a ostatní ceny*; dále: *Pravidla pro pocty zásluh z Riegrova fondu*, řád fondu *Julia Zeyera*, statut fondu *JUDra. Antonína Pavlíčka* na ceny za nejlepší práce z oboru práva soukromého, statut fondu dvorního rady *Matěje rytíře Havelky*, jeho choti *Růženy* a vnuka *Karla rytíře Pippicha-Havelky* k udělení cen pro díla české poesie; stanovy fondu architekta *Antonína Wiehla* a manželky jeho *Marie* k povzbuzování objevů vědeckých a technických vynálezů — ve spojení s předpisy fondu architekta *Antonína Wiehla* a manželky jeho *Marie* atd., atd. Nejdůkladnější jsou pravidla pro pocty zásluh z *Riegrova fondu*, neboť obsahují v § 1 přesné vyznačení díla, jež má býti poctěno cenou, dále v § 3 orgánu, jenž rozhodovati má o prisouzení odměn, totiž „sbor soudců o počtech z Riegrova fondu“ a jeho složení a stanoví také v § 16, odst. 3, že z *usnesení soudců v příčině udělení odměny není odvolání, což jest velmi důležitě*. Přece však i tu schází dodatek, že usnesení soudců jest také *neodporovatelné*, což jest něco jiného než pouhá neodvolatelnost.

Poněvadž odměna uděluje se za nejslechetnější skutek vlastenecký neb národní neb za výtečný čin obětavosti hrdinného sebezapření — nebylo ovšem třeba pojmouti do pravidel ustanovení o vlastnictví poctěného díla.

Takové ustanovení však vykazují ovšem statuta fondů na ceny pro díla literární, jako statut fondu dvor. rady *Matěje rytíře Havelky* etc., jenž stanoví v odstavci 2. lit. f): *Provedení divadelní hry cenou poctěné neb vytištění rukopisu jest zůstaveno vlastní vůli pp. autorů. Volně jejich právo autorské zůstává vůbec udělením ceny neuknuto.*

Podobně řád fondu *Julia Zeyera* v odstavci X. praví: *Tiskový náklad zůstane majetkem autorovým, jemuž vyhrazeno jest rovněž i veškeré právo autorské vzhledem ke každému dalšímu vydání.*

Postrádáme však i v tomto řádu ustanovení, že výrok poroty schválený IV. třídou a valným shromážděním Akademie — jest neodvolatelný a neodporo-

Zvláště pokud se týče *definitivní* platnosti rozhodnutí o udělení vypsané ceny, jest třeba upravení pozitivního zákona, jakého v naší rakouské novele postrádáme — a sice upravení takového rozsahu, že by tím všechna pochybnost byla vyloučena.

Tu třeba rozeznávat při nálezu *závaznost* (Verbindlichkeit) a *odporovatelnost* (Anfechtbarkeit) —, což jsou pojmy nikoliv totožné, nýbrž různé. —

Je-li nález pro strany definitivně závazný, tedy tím ještě není řečeno, že by nebyl odporovatelný *pro podstatné vady řízení* neb *pro vnitřní odpor*, následkem kterých vůbec ještě není žádného řádného rozhodnutí. Takovými vadami řízení jest omyl rozhodujícího neb soudce o podstatných skutečnostech, buďto že se sám mýlil, aneb že byl někým, třeba uchažečem klamán neb podveden — aneb že sám dopustil se podvodu.

Vady nálezu samého pak jsou, když jest v podstatných částech nejasný, neúplný neb sám s sebou v odporu, aneb když vydán jest na základě listin neb výroků nepravých a falešných (ač poslední vada též do řízení spadá). Velmi poučnou analogii spatřujeme tu v ustanovení § 281, odst. 5 rak. trestního řádu o zmateční stížnosti; neboť tento odstavec přesně uvádí vnitřní vady nálezu samého.

Dvou posledních důvodů jeho, totiž neuvedení důvodů a odporu udání důvodů o listinách a výpovědích, ovšem nebude možno ani analogicky užítí v těch případech, když rozhodnutí o udělení vypsané ceny stane se bez udání důvodů, t. j. když se takové důvody vůbec nevyhlašují, třeba by pro foro interno byly vypracovány a spolu soudcům důvěrně sděleny.

Poučným jest také ustanovení rak. řádu soudního V. díl o žalobě pro zmatečnost a obnovu, zvláště § 530 a případy tam uvedené. Ovšem bude třeba míti vždy na mysli, že při takové žalobě bude se vždy jednati o rozhodnutí *soudního sporu*, jakého při rozhodnutí o udělení vypsané ceny není. (Viz *Ott*, *Soustavný úvod*, § 115, III. Podmínky žaloby pro zmatečnost, str. 134, díl 3.) Jest pak nezbytno, aby buďto již vyhláškou samou, již se cena vypisuje, neb zákonem, neb zvláštními pravidly o té které ceně platnými jasně vysloveno bylo, že rozhodnutí o ceně jest definitivní, *neodvolatelné* a *neodporovatelné*.⁵³⁾ Toho dokladem jest *německý*

vatelny. Neboť pojmy *neodvolatelnosti* a *neodporovatelnosti* nejsou nikterakž totožny — jak ukázáno v dalším pokračování textu nahoře.

Tutéž mezeru vykazuje též řád, dle kterého IV. třída České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění vypisuje a uděluje výroční jakož i ostatní ceny — a také řady a stanovy jiných fondů. Loyalní chování se českých umělců a spisovatelů dosud toho ovšem nedopustilo, aby došlo v příčině udělení cen na nějaký spor —, možnost toho však přece není vyloučena, a proto by snad bylo na místě vypracování důkladných všeobecných pravidel při udělování cen — a dodatků jednotlivých fondů, dle úmyslu neb ustanovení toho kterého zakladatele. Všeobecná pravidla by pak měla platnost podpůrnou.

⁵³⁾ O tom praví v. *Mayr* *Auslobung*, str. 87: *Wer immer aber als Preis-*

zákon obč., ač, jak ukázáno, o veřejném příslibení a o vypisování a udělení cen má dosti podrobných ustanovení. Práví totiž jeho § 861 v odst. 2, že rozhodnutí o tom, zdali dílo odpovídá podmínkám vypsání, aneb kterému přísluší přednost před ostatními, má se státi osobou, ve vyhlášce poznamenanou, a není-li jí, příslibujícím samým — a pak zákon dokládá toliko: „Rozhodnutí jest pro zúčastněné závazné“ (die Entscheidung ist für die Betheiligten verbindlich).

Z toho povstaly v Německu velké spory, zdali výrok o udělení vypsané ceny, přes to, že jej zákon prohlašuje za *závazný*, není přece *odporovatelný* — „anfechtbar“ pro *vady předcházejícího řízení* a pro takové odpory a *vnitřní vady výroku samého*, které nedají ani řádnému, jasnému a srozumitelnému výroku vzniknouti.

Přípustnost odporovatelnosti (Anfechtbarkeit) pro zmíněné vady hájena zejména tím, že první osnova něm. zák. obč. skutečně vylučovala odporovatelnost výroku o ceně užívajíc výslovně výrazu „Unanfechtbarkeit“ — kdežto nyní zákon stanoví jen „závaznost“ (Verbindlichkeit), což zřejmě jest pojem jiný a užší.

Tato výčitka jest skutečně závažná,⁵⁴⁾ přes to, že vynikající učenci a soudci jsou náhledu cpačného.

Proto máme za to, že jest třeba doplniti rakouskou osnovu novely tím, že výrok o udělení vypsané ceny jest nejen neodvolatelný, ale též

richter berufen sein mag, ist in der Sache erste und letzte Instanz, die einmal gefällte Entscheidung ist *unanfechtbar* — ale neprávem cituje M a y r o v a poznámka na doklad toho § 661, odst. 2 *něm. zák. obč.*, který, jak v textu ukázáno, praví toliko, že jest rozhodnutí „závazné“ (verbindlich). *Uherský* návrh zák. obč. § 1657, odst. 4 M a y r e m citovaný ovšem (na rozdíl od něm. zák.) praví: Wer auch zur Zuertheilung des Preises berufen ist, dessen Entscheidung ist unanfechtbar.

⁵⁴⁾ Tento důvod uznává též Dr. E b e r t y slovy: Das halte ich für zutreffend — v článku *Die Verbindlichkeit der Preisrichterentscheidung* v Archiv f. bürgerliches Recht 1913, N. XXVIII, str. 82—90. Podává tam velmi poučné vyličení celého sporu a uvádí také stoupence obou názorů, totiž toho, že dle § 661 něm. zák. obč. vyloučena i odporovatelnost nálezu, a onoho, že tomu tak není, a končí vlastní svůj úsudek slovy: So viel steht jedenfalls fest: *schlechthin unanfechtbar ist der Spruch nicht*; einmal greift § 661 nicht durch bei *Mängeln des Verfahrens* der Preisrichter, bei rechtlich unzulässiger Herbeiführung ihres Spruches und ferner läßt § 661 die Anfechtung wegen Irrthumes der Preisrichter oder gegen sie verübten Betrages offen.

A toho výsledku se dodělává celá řada badatelů i pro německé právo občanské, jehož § 661 odst. 2 nálezu prohlašuje alespoň za „verbindlich“! — Jest tedy zjevno, že obsahuje naše *rakouská osnova* v příčině té velice závažnou mezeru, již třeba doplniti slovy: endgiltig verbindlich und unanfechtbar čili: nálezu o ceně jest neodvolatelně závazný a neodporovatelný.

Zajímavé jest, že mimo autory E b e r t y m citované, již hájí *neodporovatelnost* udělení ceny, také vydavatelé *Achillesova* vydání něm. zák. obč. (samí to zapisovatelé komise pro druhé čtení něm. zák. obč. — kdežto Achilles sám byl členem této komise) čl. 661, odst. 1 něm. zák. po slově verbindlich *doplňují* v poznámce ještě slovem „und unanfechtbar“, *kteříž v textu zákona obsaženo není*.

neodporovatelný. Tím ovšem není výrok ještě naprosto a vůbec nedotknutelný v tom případě, když ho dosaženo bylo jednáním *podvodným*, t. j. *zločinným* neb *trestným* vůbec — jak by se na první pohled zdáti mohlo. Neboť vyhláška o vypsání ceně a její ustanovení, rovněž tak jako všechna pravidla o udělení ceny jsou toliko ustanovení soukromoprávní, jimiž platnost trestního práva co práva veřejného vyloučena není a vyloučena býti nemůže.

Kdyby tedy výroku dosaženo bylo způsobem trestným vůbec, zejména podvodným jednáním s kterékoliv strany, vždy jest možná náprava řízením trestním dle XXI. hlavy trestního řádu, a zejména dle § 371.

Oprávněna jest výtka nedůslednosti v textování §§ 146 a 147 naší novely, jakou činí F. S c h o e n d o r f l. c. Předmětem veřejného příslibení jest totiž buďto konání neb dílo co výsledek konání. Proto § 146 novely podávající definici veřejného příslibení správně praví, že odměna příslibuje se za konání (Leistung) aneb za výsledek čili dílo (Erfolg).

Ale § 147 toto správné textování opouští a mluví výhradně jen o „konání“ (Leistung) — ač právě při vypisování ceny alespoň ve valné části případů bude se jednati dle úmyslu vypisujícího o odměnu *výsledku* neb *díla* (Erfolg), a nikoliv o odměnu pouhého konání (Leistung).

Třeba tedy přivesti znění obou paragrafů v náležitý souhlas tím, že do § 147 vsune se za slovo „Leistung“ ještě „oder das Werk“.

Nejen pro úplnost výkladu, ale také pro význam praktický dlužno se ještě zmíniti o způsobu odměny prací podaných v řízení vypsáním ceny zahájeném, jenž nazývá se „akcesit“.

Stává se totiž v takovém řízení dosti často, že tomu uchazeči, jehož výkon neb dílo neuznáno sice za tak způsobilé a dokonalé, aby se mu dostalo celé vypsané ceny, jež však přece kvalitou neb výkonností se onomu stupni dokonalosti neb způsobilosti slušně přibližuje, uděluje se *menší odměna než celá cena*. Tato menší neb vedlejší cena nazývá se „akcesit“, poněvadž ten, kdo takové dílo podal, se náležitostí první ceny toliko „přiblížil“ čili *k ní nejblíže přistoupil* (accessit).

Podle toho nazývá se i tato podružná čili menší cena sama „akcesit“⁵⁵⁾, ač slovo to původem svým jest tvarem slovesa (accedere), a nikoli jménem podstatným.

Byl-li takový „akcesit“ vypsán hned v původní vyhlášce, již se řízení zahajuje, má rovněž tak povahu veřejného příslibení jako vypsání

⁵⁵⁾ Velice případný výklad o tom má „La grande encyclopédie“, kteráž praví pod heslem „accessit“: Mention honorable decernée dans les académies, les collèges, les écoles et d'une façon générale partout, ou il y a concours à celui ou à ceux, qui ont le plus approché du prix. On dit: obtenir un premier accessit, un deuxième accessit. Ce mot devient directment du latin. Il n'est que la troisième personne du singulier du parfait du verbe „accedere“. Il est traduit liberalement ainsi: „il s'est approché“ (t. j. přiblížil se ceně). Nyní pak užívá se této původně *verbální* formy také jako nomen substantivum, tedy ve francouzštině na př. v plurálu s přívěskem „s“. V češtině pak třeba je skloňovati jako jméno podstatné.

ceny samé, a vypisující neb k tomu povolaný orgán může „akcesit“ udělit podle pravidel pro udělení veřejně přislíbené ceny vůbec platných, neboť veřejně vypsany „akcesit“ jest tu veřejným přislíbením, tedy podle našich výkladů jednostranný slib, odvolatelný až do výkonu díla atd. Nebyl-li však „akcesit“ ve vyhláše vypisující vypsán a je-li přes to přiřknut, tedy ovšem *nemůže býti řeči o veřejném přislíbení, ježto se nestalo* — nýbrž jenom o odměně, která dobrovolně se uděluje *přes meze a přes rámeček* veřejného vypsání.

Přiřknutí akcesitu v takovém případě děje se pak již *určité osobě*, t. j. podateli neb výrobci určitého, individuálně označeného díla a obsahuje pouhou liberalitu, neboť udělující není k jeho poskytnutí povinen. Taková nevypsána odměna čili takový původně nevypsáný „akcesit“ právě jako jiná výhoda, jež by se přiřkla tvůrci díla, podmínkám ceny se toliko přibližujícího, jich však neobsahujícího, jest pak *pouhá nabídka* určité osobě učiněná. Nabídka tato nemusí míti ani známku veřejnosti; na př. porota vyslovila usnesení, že autoru určitým heslem označeného díla literárního cenu přiřknouti nemůže, ježto má jisté nedostatky, dodala však, že dílo to přes to, poněvadž má přece dobrý obsah a také dobré vlastnosti, jest ochotna vydati svým nákladem.

V tomto dodatku jest obsažena *nabídka určité osobě*, t. j. autoru onoho díla jmenovaným heslem označeného.

Na něm pak jest, chce-li tuto nabídku přijmouti neb zamítnouti — v čemž má plnou volnost; neboť může se na př. na tom rozhodnouti, že s dílem jinak naloží, že je vydá u jiného nakladatele, jenž mu lépe konvenuje, neb u něhož doufá dosáhnouti lepších podmínek; — aneb, že na př. obraz neb jiné dílo výtvarné na jiném místě vystaví, kde snad může dojíti větší obliby a větší přízně.

Autor, jemuž podle usnesení poroty neb orgánu oprávněného má býti udělen takový nevypsáný „akcesit“, musí ovšem býti o tom zpraven. Není-li jméno jeho známo proto, že jest obsaženo jen v uzavřené obálce, kterouž porota neotevřela, ježto plnou cenu nepřikla, stane se oznámení o udělení akcesitu veřejnou vyhláškou, na př. porota se usnesla, aby práci podané pod heslem „Per aspera ad astra“ udělen byl „akcesit“ 800 kor. — aneb, aby práce ta vydána byla vlastním nákladem ústavu vypisujícího (Svatoboru, Akademie).

Tím se na věci nic nemění, ježto nabídka v tomto usnesení obsažená činí se již jenom určitému autorovi čili určité osobě, a nikoliv neomezenému kruhu osob.

OBSAH.

Předmluva.

Část prvá.

Uzavírání smluv	5
I. Ustanovení povšechná	5
II. Doba a způsob perfekce smlouvy	16

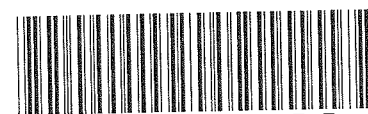
Část druhá.

Veřejné přislíbení	28
I. Část všeobecná	28
II. Náležitosti veřejného přislíbení	35
III. Vývoj práva rakouského	49
IV. Veřejné přislíbení v osnově novely sněmovny panské z 19. prosince 1912, N. 1787.	60

REV15

ÚK PrF MU Brno

3 1 2 9 S 1 0 5 5 5